

Verslag concept
Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	11 februari 2021
Commissievoorzitter	:	Mw. N.M. van der Waart
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskens@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter:		: mw. N.M. van der Waart
Commissiegriffier:		: mw. S. Neeskens
Leden van de commissie:	50PLUS/PVDO	: --
	CDA	: D.G. Heijnen en mw. W. Koning-Hoeve
	CU	: M.C.A. Klein
	DENK	: E.S.J. Mangal
	D66	: mw. A.J.C.E. Strens, mw. Gonggrijp
	FvD	: --
	GroenLinks	: mw. A. Er en mw. T.K. van Wijnen
	JA21	: --
	PvdA	: G.L.J. Leerink
	PvdD	: F.A.S. Zoon en I. Kostic
	PVV	: --
	SP	: E.M.A. Smaling en mw. J.M.E. de Groot (duo-commissielid)
	VVD	: B.G.P. de Wit en N.A.L. Roosendaal
Gedeputeerden:	J. Olthof (PvdA), mw. E. Rommel (VVD)	
Afwezig:	C. Loggen (VVD), E. Stigter (GL) en mw. I. Zaal, mw. D.A.J. Dekker (CDA) en R. van Tiggelen (PVV)	
Notulist:	mw. F.E. Bijvoet (Money Penny BV)	

Agenda

- 1 Opening en mededelingen
- 2 A-Agenda Gezondheid
- 2.a Randstedelijke Rekenkamer Eindrapport "stof tot nadenken"
- 3 B-agenda VTH
- 3.a Gezondheid: Brief GS aan PS inzake ontwikkeling VTH bij provinciale bedrijven d.d. 2 februari 2021 (B-agenda NLG 11-02-2021)
- 4 Rondvraag portefeuille dhr. Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid & Milieu)
- 5 B-agenda Natuur/Stikstof
- 5.a Stikstof: Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstof 2021-2022 (B-agenda NLG 08-02-2021)
- 6 B-agenda Formule 1
- 6.a Verzoek PvdD Brief CPZ en Wnb- ontheffing asfaltgranulaat van de C- naar de B-agenda
- 7 Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de uitloopvergadering NLG om 18.30 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom. Zij richt een bijzonder woord van welkom aan de onderzoekers van de Randstedelijke Rekenkamer.

Vanwege de maatregelen rondom het coronavirus wordt er digitaal vergaderd.

Mededelingen voorzitter:

- Er zijn voldoende Statenleden ingelogd, zodat sprake is van een quorum.
- Er is een officieel bericht van verhindering ontvangen van mevrouw Dekker (CDA) en de heer Van Tiggelen (PVV).
- De agendacommissie heeft voor de online commissievergaderingen tijdelijke vergaderregels opgesteld. Deze zijn toegevoegd aan de algemene vergaderstukken. Aangezien digitale vergaderingen moeilijker en intensiever te volgen zijn, wordt de commissieleden verzocht hun bijdrage kort en bondig te houden.
- De spreektijd voor de commissievergadering is vastgesteld op vier uur. De sprekersklok is helaas niet in beeld weer te geven, maar wordt wel bediend.
- Het vergadersysteem Teams kent een chatfunctie waarin de Statenleden met korte bewoordingen kunnen aangeven dat zij iets willen inbrengen (interruptie, punt van orde).
- Onderhavige vergadering wordt live uitgezonden.
- Tijdens de vergadering NLG d.d. 8 februari jl. heeft de commissie niet de volledige agenda kunnen behandelen. De navolgende onderwerpen doorgeschoven naar onderhavige vergadering:
  - Stikstof (beantwoording door gedeputeerde Rommel + eventuele tweede termijn);
  - Rondvraag portefeuille gedeputeerde Rommel.
- Er zijn drie aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel:
  - Een vraag van de VVD over NNN Waterland;
  - Een vraag van de Partij voor de Dieren in verband met het koude weer;
  - Een vraag van het CDA over het stopzetten van de pilots NNN.
- Het agendapunt Bossenstrategie is doorgeschoven naar de commissievergadering NLG op 15 maart a.s.
- Aangezien de agenda van de commissie NLG onder druk staat, wordt momenteel gezocht naar een extra vergadermoment. De commissieleden zullen hierover tijdig worden geïnformeerd.
- Voor het inspreekhalfuur heeft de heer De Moel zich aangemeld. Hij zal inspreken over een praktische invulling van nieuw beleid voor natuurinclusieve landbouw, agroforestry en voedselbossen.
- Voor agendapunt 3 (VTH-taken) hebben zich twee sprekers aangemeld.

2. A-Agenda Gezondheid

2.a Randstedelijke Rekenkamer Eindrapport "stof tot nadenken"

De **voorzitter** heet de onderzoekers van de Randstedelijke Rekenkamer van harte welkom. Zij geeft als eerste het woord aan mevrouw Hoenderdos, bestuurder/directeur van de Randstedelijke Rekenkamer.

Mevrouw **Hoenderdos** brengt graag het onderzoeksteam voor het voetlicht, dat bestaat uit de

navolgende personen:

- Steven van Oostveen (projectleider tot jan. 2020)
- Annalies Teernstra (projectleider vanaf jan. 2020)
- Kirsten Bijkerk (onderzoeker)
- Majella de Vries (onderzoeker)

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

De heer **Leerink** (PvdA) bedankt mevrouw Hoenderdos en haar team voor het heldere rapport. Het bevat stevige conclusies, die overigens niet verrassen. Het is een weergave van de worsteling van de afgelopen twee tot drie jaar. De problemen, frustraties en vermoedens die de provincie is tegengekomen, komen bij elkaar in onderhavig rapport. Dit leidt tot een aantal bevindingen waar deels al op wordt geacteerd. De provincie en de Omgevingsdienst (OD) heeft er qua handhaving en toezicht niet scherp genoeg op gezeten, waardoor bepaalde situaties die niet getolereerd hadden mogen worden, te lang hebben voortgeduurd. De communicatie met de bewoners was op een aantal punten ondermaats. Hierdoor zijn de provincie en de OD in de ogen van de bewoners tegenover hen komen te staan, terwijl de bewoners de provincie naast zich hadden mogen verwachten.

De heer Leerink wil de bewoners en organisaties complimenteren voor hun vasthoudendheid om toch dingen aan te pakken. Het rapport bevat een aantal heldere conclusies, die het college na aanbevelingen grotendeels heeft overgenomen. Terwijl er aan dit rapport werd gewerkt, werd er ook door de provincie en OD keihard gewerkt om al een kentering aan te brengen in de situatie. Dit heeft geleid tot de Programmatische Aanpak Tata Steel, inclusief het doorlichten van de VTH-taken en het extra investeren daarin. Wat de afgelopen periode in gang is gezet, is in belangrijke mate al het antwoord op hetgeen de Rekenkamer de provincie nu voorschotelt.

De Partij van de Arbeid vindt het belangrijk dat er een waarschuwing in het Rekenkamerrapport staat tegen valse verwachtingen. De provincie past de vergunningverlening voor Tata toe op basis van de wet, maar in de meeste gevallen gaat zij niet over die wet. Terecht wordt hieraan gerefereerd. Voorts wordt terecht gerefereerd aan het feit dat de provincie wel degelijk een agenderende functie heeft. Het feit dat je over sommige zaken niet gaat, wil niet zeggen dat je die zaken kunt tolereren of dat je je daarbij kunt neerleggen. De heer Leerink heeft de vorige keer derhalve gepleit voor een wat activistische provincie die naast de bewoners staat. Hij herhaalt dit standpunt nogmaals. Een en ander gebeurt al voor een belangrijk deel. De heer Leerink weet ook dat een activistische provincie niet altijd betekent dat er hard op de trom geslagen moet worden. Soms is het ook kwestie van stille diplomatie en verleiden. Het moet duidelijk zijn dat de provincie in dezen naast de bewoners staat en dat zij er alles aan doet om de zaken de goede kant op te krijgen.

De heer Leerink zou het heel belangrijk vinden als de Staten met elkaar nadenken over de vraag of het niet zinvol zou zijn dat ook de Rijksoverheid bijspringt en investeert om van Tata een duurzame, toekomstbestendige fabriek te maken. Nu de overnamekandidaten het laten afweten, zal er toch een toekomst moeten zijn. Als de overheid 2,3 miljard steekt in KLM, een vervuilend bedrijf, dan is het belangrijk dat er ook een steunpakket komt om van Tata een toekomstbestendige, duurzame fabriek

te maken die in harmonie met zijn omgeving kan bestaan. De heer Leerink verwacht dat Tata er onder de huidige omstandigheden zelfstandig niet uitkomt. Als er iets is waar de provincie niet over gaat maar wat zij wel kan agenderen, dan is het wel dit onderwerp. De verkiezingen komen eraan. Er moet een nieuw regeerakkoord worden geschreven. Waar wacht men op?

De Partij van de Arbeid zal erbovenop blijven zitten dat alle mogelijkheden die de provincie wél heeft ook daadwerkelijk worden benut, om ervoor te zorgen dat de situatie rond Tata en de overlast de goede richting uit kan worden geholpen.

De heer **Heijnen** (CDA) vindt het een hele eer om een keer in de commissie NLG aanwezig te mogen zijn. Anderhalf jaar geleden vroegen Provinciale Staten (PS) aan de Randstedelijke Rekenkamer om onderzoek te doen naar de uitvoering van de VTH-taken bij Tata Steel en Harsco. Naar aanleiding van de grafietregens was er veel onrust en boosheid bij de bewoners, richting zowel de provincie als Tata. Er ligt nu een stevig rapport van de Rekenkamer met forse kritiek op het opereren van zowel de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) als de provincie.

Inmiddels zijn er goede stappen gezet in het programma Tata Steel 2020–2050. Sommigen zullen misschien zeggen dat het onderzoek van de Rekenkamer mosterd na de maaltijd is. Het CDA vindt dat zeker niet en bedankt de Rekenkamer voor haar werk en het stevige en goed onderbouwde rapport. In anderhalf jaar is er veel gebeurd door alle partijen. De heer Heijnen geeft daarvoor complimenten. Toch blijft er voor het CDA nog een aantal punten liggen. De kernvraag voor het CDA blijft of de Omgevingsdienst voldoende geëquipeerd is om zijn toezichthoudende taak bij Tata uit te voeren. Oud-gedeputeerde Tekin gaf bij zijn vertrek aan dat het vertrouwen tussen de provincie en de handhavende dienst weg was. De Rekenkamer is heel erg kritisch over de relatie tussen de provincie en de handhavende diensten, maar ook over de middelen en kennis die de OD heeft. In het programma Tata 2020–2050 komen er nieuwe taken voor de OD bij, maar er wordt niet gerept over de middelen van deze dienst. Het CDA ontvangt graag een toelichting van de gedeputeerde. Durft de gedeputeerde te stellen dat het vertrouwen tussen de provincie en de OD volledig is teruggekeerd?

Het college van Gedeputeerde Staten (GS) zegt in reactie op aanbeveling 4.a dat het de afspraken in het mandaatbesluit met de OD NZKG gaat evalueren en waar nodig zal aanpassen. Wat is de inzet van GS bij die evaluatie? En binnen welke termijn zal deze plaatsvinden?

Een tweede belangrijk punt is het vertrouwen van de omgeving in de provincie, OD en Tata Steel. De Rekenkamer merkt terecht op dat het niet gaat om het managen van verwachtingen, maar om het daadwerkelijk betrekken van de omgeving en de bewoners. Een aangekondigde rechtszaak van 300 omwonenden is echter qua vertrouwen geen goed teken. Vindt de gedeputeerde ook dat hij met zijn uitspraken in het Noord-Hollands Dagblad, waarin hij zegt dat hij heel goed begrijpt dat mensen de strafrechter opzoeken, olie op het vuur gooit en niet werkt aan het vertrouwen?

De Rekenkamer heeft de Omgevingsdienst de aanbeveling gedaan om meer te kijken naar wat er wél kan in plaats van wat er niet kan. De reactie van de OD is voorzichtig. Deze wijst naar kaders en beperkingen. Welke ruimte ziet de gedeputeerde voor de provincie om de OD in een meer proactieve houding te krijgen? Dienen daartoe ook de kaders te worden aangepast?

In de reactie van de OD merkt de Rekenkamer op dat op elementen een concrete aanpak missen. Het

CDA vraagt de gedeputeerde om hier aandacht voor te hebben.

De heer **Smaling** (SP) heeft uiteraard ook gezien dat omwonenden van Tata een bekende advocaat in de arm hebben genomen om een zaak aan te spannen tegen het bedrijf. De heer Heijnen (CDA) spreekt hierover enigszins zijn verbazing uit. De mensen hebben echter toch gewoon het recht om naar de rechter te stappen? Waarom is de heer Heijnen daar wat verbaasd over?

De heer **Heijnen** (CDA) is daar op zichzelf niet verbaasd over. Hij beaamt dat het voor eenieder een basisrecht is om naar de rechter te gaan om daar een vraag voor te leggen. De rechter is echter vaak een ultieme stap die men liever wil voorkomen. In die zin spreekt de heer Heijnen enige teleurstelling uit.

De heer **Smaling** (SP) meent dat de heer Heijnen (CDA) het niet moet zien als een "ultieme stap". Hij ziet het juist als een toetsing. Het kan misschien juist een meerwaarde zijn dat een ander gremium in de trias politica naar deze zaak kijkt. Dat hoeft an sich helemaal niet negatief te zijn. Hoe ziet de heer Heijnen dat?

De heer **Heijnen** (CDA) zou veel liever zien dat door middel van de dialoog dit soort stappen voorkomen worden. Het is echter onderdeel van de trias politica en iedereen kan ertoe overgaan. De heer Heijnen vraagt zich wel af of het bijdraagt aan het herstel van vertrouwen.

Tot slot wil de heer Heijnen zijn zorg uitspreken over de toekomst van Tata. Tienduizenden mensen in de IJmond werken direct of indirect bij Tata. In het programma Tata Steel 2020–2050 wordt duidelijk gesteld dat er investeringen nodig zijn om Tata schoner te maken en te betrekken in de energietransitie. Het CDA is het daar volledig mee eens. Hiervoor zijn er echter wel forse investeringen vanuit het bedrijf nodig. Nu de overname door de Zweedse partij niet doorgaat, is de vraag waar dat geld vandaan moet komen. Welke rol speelt de provincie richting het Rijk en de Europese Unie in het behoud van Tata en ter ondersteuning van de transitie? Mogelijk is er voor die overheden nog een rol.

De heer **Leerink** (PvdA) hoort de heer Heijnen (CDA) spreken over de rol van de provincie, ook richting het Rijk, wat betreft de investeringen die in Tata zouden moeten worden gedaan. De heer Heijnen heeft zelf ook een lijn richting Den Haag lopen. Binnenkort zal gesproken worden over een regeerakkoord. Vindt het CDA het belangrijk om die lijn met elkaar in te zetten?

De heer **Heijnen** (CDA) antwoordt bevestigend. Er is ontzettend veel werkgelegenheid mee gemoeid. Die kan de provincie niet zomaar laten gaan. De heer Leerink noemde het voorbeeld van KLM waarvoor ook een steunpakket wordt neergelegd. Het betreft weliswaar een lening, die uiteindelijk moet worden terugbetaald. De heer Heijnen kan zich zoiets ook richting Tata voorstellen, mocht er geen andere partij gevonden worden die een investering doet. Overheidssteun zou een alternatief kunnen zijn.

Statenlid **Kostic** (PvdD) hoorde het CDA spreken over arbeidsplaatsen. Is het het CDA te doen om de arbeiders of om Tata Steel? Men zou ook kunnen beredeneren dat die arbeiders elders

kunnen werken en dat de provincie er vooral voor moet zorgen dat zij genoeg moeten kunnen verdienen om zichzelf te onderhouden.

De heer **Heijnen** (CDA) geeft aan dat het uiteindelijk om de werknemers gaat. Dat zijn er ruim 2.000, die niet zomaar elders kunnen worden ondergebracht. Nederland heeft staal nodig, al is het maar om windmolens te maken. Het zou mooi zijn als de provincie een schonere en duurzamere staalfabriek zou kunnen bewerkstelligen, die ook in de energietransitie een belangrijke rol speelt. Daarmee is dan ook gelijk het vraagstuk van de werknemers opgelost.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt de heer Heijnen of hij daadwerkelijk verwacht dat het duurzaam kan. Mocht dit niet mogelijk blijken, is hij dan bereid om mee te denken over alternatieven om de arbeiders wél een goede toekomst te geven?

De heer **Heijnen** (CDA) geeft aan dat het "duurzamer" kan. Nederland zal staal wel nodig hebben. Als het hier niet gemaakt wordt, zal het geïmporteerd worden uit andere landen waar überhaupt al niet naar duurzaamheid wordt gekeken. De heer Heijnen meent dat het veel duurzamer moet dan nu, maar waarschijnlijk verschillen de PvdD en het CDA onderling van mening over wat "ultieme duurzaamheid" inhoudt.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) heeft reikhalzend uitgekeken naar het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer. Het wachten is beloond met een omvangrijk rapport waarin op basis van gedegen onderzoek en met input en betrokkenheid van alle stakeholders heldere conclusies worden getrokken. D66 bedankt de Rekenkamer voor het geleverde werk en de omwonenden en alle andere stakeholders voor de bijdrage zij hieraan hebben geleverd. Een van de conclusies is dat er volgens de Rekenkamer sprake is van een mismatch tussen enerzijds de verwachtingen van de omgeving over wat de provincie en OD zouden moeten doen en anders wat ze op basis van wet- en regelgeving en beschikbare capaciteit kunnen doen.

De relatie tussen de bewoners enerzijds en de OD en de provincie anderzijds is gejuridificeerd. Vrijdag 5 februari jl. werd dat duidelijk via de landelijke media. Stevige uitspraken richting het industriecomplex worden dan ook niet geschuwd.

Voor D66 is het duidelijk dat er wel kansen zijn voor het industriecomplex in de IJmond. Het bedrijf levert een positieve bijdrage aan werkgelegenheid en doet mee met de House of Skills. Met solide regelgeving moet gezorgd worden voor minder belastende staalproductie. D66 onderschrijft de constatering dat juridificering voor de omgeving vaak niet het gewenste resultaat oplevert. Mevrouw Gonggrijp gaat ervan uit dat het college voortvarend aan de slag blijft met de uitvoering van het programma Tata Steel, vaart maakt met het realiseren van goede communicatielijnen met bewoners en druk blijft zetten op het in beeld krijgen van de gezondheid.

D66 roept het college ook op om te zorgen voor een gelijk speelveld tussen bewoners, industrie en overheid. De fractie is namelijk van mening dat alle mogelijkheden verkend moeten worden om scherper te vergunnen. GS moeten bestuurlijke druk blijven zetten om stappen te maken. Alle onderdelen vanuit het programma Tata Steel zijn hier van belang: onderzoek, inzet van de Omgevingsdienst, innovatie en transparante communicatie met de omgeving.

D66 is van mening dat komende tijd onderzocht moet worden op welke manier de WHO-advieswaarde binnen de wet- en regelgeving een plek zou moeten krijgen. Niet alleen milieubelasting maar ook gezondheidswinst moet leidend worden bij de normbepalingen van de gunningen. D66 vindt dat de provincie in deze context een agenderende rol te vervullen heeft richting het Rijk en Europa.

De Rekenkamer concludeert dat de milieutechnische uitvoering van de VTH-taken op hoofdlijnen conform de gestelde kaders verloopt, maar dat het in de huidige context onvoldoende is. Naast technische en procedurele aanbevelingen worden ook aanbevelingen gedaan op basis van de relatie tussen de OD en GS. Ook worden er opmerkingen gemaakt over de organisatiecultuur binnen de OD. Herkent de gedeputeerde deze en hoe wordt hier de komende periode aan gewerkt?

Binnen het programma Tata Steel zijn lijnen uitgezet die aansluiten bij de aanbevelingen van de Rekenkamer. De Rekenkamer vraagt echter om meer. Er wordt namelijk ook verwezen naar de manier waarop taken worden uitgevoerd. D66 vindt het van belang dat het programma Tata Steel hierop nog eens goed tegen het licht wordt gehouden en waar mogelijk wordt aangescherpt.

De VTH-taken bij een complexe fabriek vraagt veel van de Omgevingsdienst. Is het niet zinvol om meer menskracht te organiseren en dus ook wellicht meer budget? Het industriële complex in de IJmond heeft een stevige invloed op het milieu en is tegelijkertijd van nationaal belang. Zolang de maatschappij staal nodig heeft, is de inzet van D66 gericht op een duurzame(re) staalproductie met zo min mogelijk impact op de gezondheid en de omgeving. D66 is voorstander van solide vergunningen en strenge normeringen. De fractie vindt het van groot belang dat de Omgevingsdienst proactief optreedt en streng handhaaft. Dat betekent dat de OD nu en in de toekomst toegerust moet zijn op deze belangrijke taak, die hij niet alleen tegenover Tata heeft. Alleen dan kan het vertrouwen van de bewoners worden hersteld.

Statenlid **Kostic** (PvdD) hoort mevrouw Gonggrijp (D66) zeggen dat de huidige wet- en regelgeving toch wat grenzen kent. Is zij bereid om GS op te roepen om dit met spoed landelijk aan te kaarten om hier meer actie op te ondernemen en om dit mee te nemen als een van de hoofdonderwerpen bij de coalitieonderhandelingen?

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) meent dat de boodschap duidelijk is dat haar fractie vindt dat gezondheid een belangrijk onderdeel van vergunningen moet worden. Het moet verdergaan dan enkel milieuschade. De oproep is dan ook om te kijken hoe dat zou kunnen. D66 vindt het van belang dat GS kijken naar de mogelijkheden om dat ook echt te gaan realiseren.

Statenlid **Kostic** (PvdD) hoorde mevrouw Gonggrijp spreken over strengere normeringen en het zoeken naar mogelijkheden. Deelt zij de opvatting van de Partij voor de Dieren richting GS om een topjurist in te stellen om te kijken waar de juridische rek zit voor de provincie om inderdaad meer te doen?

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) meent dat een van de belangrijkste constatering in het rapport is dat er sprake is van heel veel juridificering en dat die niet altijd de gewenste resultaten oplevert. Het hangt dus helemaal af van de manier waarop het wordt geformuleerd. Mevrouw Gonggrijp kan zich voorstellen dat er heel veel mensen zijn, ook landelijk, die heel veel weten van wetgeving en

kijken welke mogelijkheden er zijn. Over het inschakelen van een advocaat is zij op dit moment terughoudend en zou zij graag eerst vernemen hoe Statenlid Kostic het formuleert en voor zich ziet. Mevrouw Gonggrijp is echter altijd bereid om hierover nader van gedachten te wisselen.

De heer **Roosendaal** (VVD) bedankt GS en het onderzoeksteam voor het Randstedelijke Rekenkamerrapport. Naar aanleiding daarvan heeft hij twee vragen.

Er is zijn al heel veel bevindingen en aanbevelingen doorgevoerd. Waar zouden PS de grootste impact kunnen maken teneinde vertrouwen van de omgeving in de samenwerking met de provincie te versterken? Wat is de meest urgente en belangrijke aanbeveling die op dit punt nog openstaat?

De heer Roosendaal heeft anderhalf jaar geleden in de technische briefing met de OD vragen gesteld over de manier waarop de vergunningen werden herverdeeld. Dit geschiedde vaak op basis van heel oude rekenmodellen die niet inhoudelijk werden getoetst. De heer Roosendaal leek het echter logisch dat als men zich baseert op econometrische modellen, men elke vijf jaar de rekenkundige maar ook inhoudelijke juistheid van de modellen laat herbeoordelen door een onafhankelijk en deskundig team. Er werd toen gezegd: "*Zo doen we het niet in Nederland.*" Dit bevreedt de heer Roosendaal in het kader van de toezichthouding. Wat zijn nu de best practices in Nederland op dit gebied? Zou het niet een aanbeveling moeten zijn om het alsnog via voornoemde wijze op te pakken?

Gedeputeerde heeft aangegeven dat de deNO_x-installatie verplicht wordt omdat het een best beschikbare techniek (BBT) betreft. Wat is nu het verschil tussen een BBT en een BBT+-maatregel waarmee stikstof dat wordt bespaard wél kan worden gebruikt voor andere doeleinden, zoals woningbouw? Baseert de provincie zich dan op één juridisch advies? Zou er niet een second opinion op verkregen moeten worden? De heer Roosendaal meent dat de provincie een schot voor open doel laat liggen als ze het niet aantrekkelijk maakt voor bedrijven om dit soort maatregelen door te voeren en daarmee ruimte te creëren voor andere zaken.

De heer Roosendaal herhaalt het pleidooi dat VVD in dezen eerder heeft gedaan. Dit sluit ook aan bij wat hij van de PvdA en het CDA heeft gehoord. De VVD wil de energietransitie versnellen. De staalindustrie is wat haar betreft onmisbaar, omdat er nog heel veel afhankelijkheid is van staal. Het levert heel veel banen op in de industrie, maar er moeten natuurlijk wel versneld grote slagen worden gemaakt. In de Telegraaf van hedenmorgen wordt terecht aangegeven door de voorzitter van de Dorpsraad dat men er niet nog een generatie overheen kan laten gaan. Het bedrijf maakt relatief weinig winst. De overheid wil de vergroening graag versnellen. Hiertoe is het Nationaal Groeifonds in het leven geroepen. Wil gedeputeerde ervoor lobbyen om de versnelling naar waterstof als energiebron voor elkaar te krijgen, ook door middel van ondersteuning uit het Nationaal Groeifonds?

Tot slot wil de heer Roosendaal het punt van de rechtszaak naar voren brengen. Hoe groot acht de gedeputeerde dat niet alleen de directie van Tata strafrechtelijk aangesproken kan worden? Het Rekenkameronderzoek toont aan dat ook de provincie, bestuurders en OD zaken hebben laten liggen. In hoeverre verwacht gedeputeerde dat dit ook zou kunnen leiden tot rechtszaken jegens de OD dan wel gedeputeerde of ex-gedeputeerde? Zou hij dat dan kunnen begrijpen?

Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt de Randstedelijke Rekenkamer voor haar zorgvuldige werk. De conclusies komen overeen met wat burgers al jaren aangeven. Het rapport constateert meermalen capaciteitsproblemen bij de OD, maar ook dat er te weinig wordt meegedacht met burgers en dat

men vooral uitgaat van wat níet kan. Vooral dat laatste is nog niet benoemd, maar is wel cruciaal om mee te nemen. Burgers zien dat economische belangen het te vaak winnen van gezondheid en natuur. Voor een deel heeft dat, zoals de Rekenkamer en meerdere politici hier zeggen, te maken met de fouten in de heersende wet- en regelgeving. De Partij voor de Dieren vraagt GS om met spoed de landelijke overheid te vragen om actie hierop te ondernemen en dat dit onderwerp een belangrijk onderdeel wordt van de coalitieonderhandelingen na maart. Delen de collega's van GroenLinks, de Partij van de Arbeid en D66 deze oproep? Zijn GS bereid om dit te doen?

Er zijn ook mogelijkheden binnen de provincie. Ondanks alle bestuurlijke gesprekken is het resultaat na decennia nog steeds dat de gezondheid van mensen en omgeving ernstige schade wordt toegebracht. Het plan van Tata 2020-2050 is te veel gebaseerd op wensdenken en biedt de burgers geen zekerheid. Het belangrijkste is dat mensen weer het gevoel krijgen dat de overheid hen beschermt en dat ze náást in plaats van tegenover de Staat staan. De Rekenkamer heeft in de technische briefing aangegeven dat er ook bij PS een duidelijke taak ligt om indien gewenst scherpere kaders mee te geven. De Partij voor de Dieren vraagt de fracties om hun verantwoordelijkheid te nemen en de navolgende drie zaken mee te geven aan GS en de OD:

- Geef gezondheid van mensen en hun leefomgeving de hoogste prioriteit bij de VTH-taken.
- Vraag GS om topjuristen in te schakelen om in dat kader op zoek te gaan naar de mogelijkheden die er vanuit de provincie wél zijn, in plaats van uit te gaan van wat men tot nu toe gewend is en wat niet kan. Laat hen zoeken naar de rek in de juridische mogelijkheden ten gunste van de gezondheid van burgers. De indruk is nu namelijk dat de provincie en de OD te vaak aan de zijde van bedrijven als Tata staan, tegenover de burgers.
- De Rekenkamer constateert dat er wel enige ruimte is voor de provincie om strenger op te treden, mits onderbouwd en vastgelegd in beleid. De PvdD ziet in het coalitieakkoord echter een obstakel om daarop echt actie te ondernemen. Partijen als GroenLinks, PvdA en GroenLinks zijn immers ermee akkoord gegaan dat er geen strengere bovenwettelijke normen worden opgelegd bij het bevorderen van de gezondheid van de leefomgeving. Coalitiebelangen zouden nooit boven de gezondheid van burgers mogen staan. De PvdD vraagt de coalitiepartijen om zich te herbezinnen op dit punt in het coalitieakkoord en samen met burgers en juristen te zoeken naar de mogelijkheden.

De heer **Smaling** (SP) vindt het een goed verhaal van Statenlid Kostic. Ze zet gezondheid op één. Dat zeggen en vinden alle partijen. Daar moeten echter wel consequenties aan worden verbonden. Is dat voor Statenlid Kostic dat de provincie het bedrijf helpt? Tata gaat zelf ook investeren, maar zou de provincie het nog extra kunnen ondersteunen via bijvoorbeeld het Nationaal Groeifonds of anderszins, om die gezondheid op te houden? Of zegt Statenlid Kostic "einde bedrijf"?

Statenlid **Kostic** (PvdD) meent dat aan gezondheid en leefomgeving de hoogste prioriteit moet worden gegeven en dat er van daaruit moet worden geredeneerd. Wat zijn de juridische mogelijkheden? Als Tata daadwerkelijk duurzaam kan doorgaan, dan moet bekeken worden op welke manier dat kan geschieden en of dat ook echt mogelijk is. Er zijn immers heel grote twijfels. Tata is een enorm bedrijf met een grote lobbykracht. De PvdD doet derhalve de oproep om landelijk in te grijpen in dat verduurzamingsproces. Laat echter de provincie in ieder geval uitspreken dat gezondheid als uitgangspunt wordt genomen en dat zij daaraan de hoogste prioriteit geeft.

De heer **Smaling** (SP) herhaalt zijn vraag of de Partij voor de Dieren meent dat het bedrijf dicht moet of open mag blijven.

Statenlid **Kostic** (PvdD) antwoordt dat sprake is van een vals dilemma. Als wordt uitgegaan van de gezondheid en het bedrijf de noodzakelijke stappen snel genoeg kan nemen, dan kan Tata natuurlijk gewoon openblijven. Dit mag echter niet ten koste gaan van de gezondheid, nota bene van de arbeiders zelf. Het gaat de Partij voor de Dieren om de mensen die er werken en de mensen die eromheen wonen. Hun gezondheid en voortbestaan moet het uitgangspunt zijn.

De heer **Smaling** (SP) hoort de arbeiders niet zo vaak inspreken in de commissievergadering. Hij weet derhalve niet hoe zij erin staan. Zij halen immers ook hun salaris uit het bedrijf. Denkt Statenlid Kostic daar ook aan?

Statenlid **Kostic** (PvdD) antwoordt bevestigend.

Mevrouw **Er** (GroenLinks) bedankt de Randstedelijke Rekenkamer voor het rapport en het werk dat erin is gestoken. GroenLinks was na het lezen van het rapport helaas niet verbaasd over de genoemde conclusies. De partij dringt immers al langer aan op stevigere maatregelen vanuit de provincie richting Tata Steel. Het RIVM-rapport en de daardoor ontstane onrust bij de bewoners van Wijk aan Zee waren voor GroenLinks de aanleiding om samen met andere partijen via de motie "*Stop de grafietregens*" initiatief te nemen voor dit onderzoek. Nu geeft de Rekenkamer aan dat de uitvoering van de VTH-taken in de huidige context van maatschappelijke onrust simpelweg niet volstaat. Er zijn volgens de Rekenkamer structurele veranderingen nodig. Niet alleen vanuit de provincie en de OD, maar ook vanuit landelijk en Europees niveau. Hier zou aandacht voor moeten komen.

Het beeld van GroenLinks dat de OD scherper toezicht had kunnen houden en dat er betere communicatie richting de omwonenden nodig was, is dan ook met dit rapport bevestigd. GroenLinks kan zich daarom goed voorstellen dat de conclusies pijnlijk zullen zijn voor de inwoners van de IJmond. Zij roepen dit namelijk al zo lang, maar voelden zich al die tijd niet gehoord.

Inmiddels zijn er al wel stappen gemaakt door de provincie en de Omgevingsdienst. Met het programma Tata 2020–2050 en het programma VTH-taken wordt van een hoop aanbevelingen uit het rapport al werk gemaakt. Dit geeft GroenLinks en hopelijk ook de IJmonders het vertrouwen dat het vanaf nu een stuk beter zal gaan met het milieutoezicht. De Randstedelijke Rekenkamer erkent dit ook, maar geeft daarbij wel aan dat nog niet alles is opgelost. Niet alle aanbevelingen komen namelijk terug in de programma's. Kan de gedeputeerde PS de toezegging doen dat alle aanbevelingen, dus ook die nog niet overgenomen zijn, zullen worden opgevolgd door de provincie?

Tot slot noemt het rapport dat er aandacht moet komen vanuit zowel Den Haag als Brussel om tot strengere regels te komen. GroenLinks ziet dit dan ook graag zo snel mogelijk gebeuren. Zij hoort graag van de gedeputeerde of en op welke manier de provincie haar invloed zal aanwenden om dit zo snel mogelijk in gang te zetten. Mevrouw Er meent hiermee ook de vraag van Partij voor de Dieren te hebben beantwoord.

De heer **Smaling** (SP) herhaalt de vraag die hij zojuist ook aan Statenlid Kostic (PvdD) heeft

gesteld. Wat haalt GroenLinks uit dit rapport ten aanzien van de toekomst van het bedrijf Tata?

Mevrouw **Er** (GL) antwoordt dat GroenLinks zeker ruimte ziet voor het bedrijf in de toekomst. Het rapport toont aan dat er zeker verbeteringen nodig zijn, maar dat die ook mogelijk zijn. Als Tata laat zien dat het bereid is om die stappen te nemen en deze in het werk gaat stellen, zou GroenLinks daar absoluut alle ruimte voor willen bieden.

Mag de heer **Smaling** (SP) hieruit concluderen dat GroenLinks het programma Tata 2020–2050 dat de commissie enkele weken geleden heeft besproken, nog onderschrijft en dat zij daarin voldoende aanknopingspunten ziet om de zaak een goede richting uit te sturen?

Mevrouw **Er** (GL) zou het voor nu niet "voldoende" willen noemen. Zij meent dat het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer dit ook aantoont. Er zijn nog een aantal aanbevelingen niet overgenomen. Als die alsnog worden overgenomen en GS hiervoor aandacht zullen vragen bij zowel het Rijk als in Brussel, zou dat zeker een stap in de goede richting kunnen betekenen.

De heer **Leerink** (PvdA) stelt mevrouw Er dezelfde vraag als die hij zojuist aan het CDA heeft gesteld. Mevrouw Er meent dat de provincie richting het Rijk zou moeten vragen om actie te ondernemen. Doet GroenLinks dat ook? Er wordt straks gesproken over een nieuw regeerakkoord. De heer Leerink gaat ervan uit dat GroenLinks ook de ambitie heeft om te regeren. Wie weet, komt de partij aan tafel. Mag de Partij van de Arbeid erop rekenen dat ook GroenLinks de vlag hijst en hier een sterk punt van maakt?

Mevrouw **Er** (GL) is van mening dat GroenLinks hier al heel lang een groot en sterk punt van maakt. Zij kan de heer Leerink verzekeren dat zij dat blijft doen.

De heer **Leerink** (PvdA) vindt het altijd prettig om dat te vernemen.

Statenlid **Kostic** (PvdD) is heel blij dat de coalitiepartijen er zo eensgezind over zijn dat de provincie richting het Rijk zou moeten vragen om actie te ondernemen. Haar vraag was echter ook wat de provincie zélf zou kunnen doen. De Randstedelijke Rekenkamer heeft aangegeven dat er rek is en dat de provincie daarin nu eigenlijk te weinig doet. Is GroenLinks het met de Partij voor de Dieren eens dat de provincie een team van juristen kan instellen om met de burgers mee te denken over de wijze waarop die juridische rek gevonden kan worden teneinde juist de gezondheid meer op de voorgrond te plaatsen?

Mevrouw **Er** (GL) betwijfelt of zij nu gelijk met een aanbeveling voor een team van juristen zou moeten komen. Zij meent dat er ruimte is voor de gedeputeerde om aan te geven wat hij gaat doen met de aanbevelingen van de Rekenkamer. Mocht dat niet voldoende blijken, dan kan GroenLinks er altijd nog over nadenken. Maar op dit moment kan mevrouw Er daar nog geen positief antwoord op geven richting Statenlid Kostic.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt wanneer GroenLinks erover oordeelt of het al dan niet voldoende is. Als er zich weer een groot incident voordoet? Als er weer een rechtszaak loopt? Als er weer meer mensen sterven? Wanneer trekt GroenLinks de grens en meent zij dat echt

alles op alles gezet moet worden?

Mevrouw Er (GL) geeft aan dat PS in eerste instantie hebben gevraagd om een onderzoek door de Randstedelijk Rekenkamer. Dat ligt nu voor. Daaruit zijn aanbevelingen voortgekomen. Mevrouw Er meent dat GS eerst de ruimte moeten krijgen om die aanbevelingen te kunnen opvolgen. Op de vraag welke tijdsduur daaraan gekoppeld moet worden, kan zij op dit moment nog geen antwoord geven. Ze hoopt echter dat het heel snel wordt opgepakt. Het programma Tata Steel en het programma VTH-taken laten haars inziens echter al zien dat GS daar echt wel toe bereid zijn en ook al grote stappen hebben gemaakt.

De heer **Smaling** (SP) maakt een groot compliment aan de Randstedelijke Rekenkamer voor het grondige rapport. Hij heeft vanaf het begin de stappen gevolgd. Er zijn allerlei interactieve momenten geweest, live en digitaal. De heer Smaling is heel blij met de Rekenkamer, die volledig geëquipeerd is om er grondig in te duiken. Hij wil een aantal punten uit het rapport naar voren brengen.

Een van de aanbevelingen is dat sommige zaken op landelijk niveau of zelfs op EU-niveau geregeld moeten worden. Er wordt weleens gezegd dat het bedrijf "*too big to fail*" is. Is de provincie dan niet "*too small to fail*"? Is dat dan niet de consequentie? Heeft gedeputeerde contact met zijn collega's in Zuid-Holland (Haven Industrieel Complex), Brabant (Moerdijk), Zeeland (Dow en Yara) en Limburg (Chemelot)? Chemelot is immers ook een enorm bedrijf in een dichtbevolkt gebied. Wat kan Noord-Holland daarvan leren?

De heer Smaling leest ook de aanbeveling om een nieuwe Geurrichtlijn in te stellen. Kan de provincie dit? Kan zij odeurunits aanpassen? Is dat al mogelijk nu de Omgevingswet nog steeds niet is ingevoerd? Een aantal aspecten in de Omgevingswet zouden immers kunnen bijdragen aan het oplossen of in ieder geval het verhelderen van de kwesties die spelen. De Omgevingswet heeft een strakkere connectie tussen ruimtelijke ordening en gezondheid. De Wet publieke gezond en de Wet ruimtelijke ordening worden min of meer bij elkaar gebracht door een amendering in de Omgevingswet. Deze geldt nu nog niet omdat de Omgevingswet nog niet is ingevoerd. Als het zover is, wat betekent dit dan? Hebben omwonenden daarmee ook een sterkere positie richting het bedrijf?

De heer Smaling vraagt wat de uitkomst van het rapport betekent voor de plannen die gedeputeerde twee weken geleden met de Staten heeft gedeeld, het programma Tata 2020-2050 en Uitvoeringsagenda voor deze Statenperiode?

Er zijn veel sprekers geweest, van wie enkelen bijna in tranen waren. De SP heeft een keer het gehele dorp Wijk aan Zee aangedaan en overal aangebeld. Dan zijn er ook heel veel mensen die niet inspreken omdat ze die weg niet kennen, het niet aandurven, of bang zijn dat ze niet welbespraakt genoeg zijn. De heer Smaling vraagt zich derhalve af of er een goed beeld is van de gemiddelde visie van de omgeving op de situatie. Als de kankerincidentie hoger is dan elders moet dat heel serieus worden genomen. Maar die andere kant zou de heer Smaling ook weleens goed in kaart gebracht willen hebben. Heeft gedeputeerde het complete beeld of is er toch een dominantie van mensen die zich heel erg ellendig voelen door geur, lawaai enzovoorts? De heer Smaling is overigens wel blij dat de inwoners een rechtszaak zijn begonnen. Het is zijns inziens heel goed dat een rechter toetst wat er aan hand is.

De heer **Klein** (CU) spreekt zijn dank uit aan de Randstedelijke Rekenkamer voor het zeer grondig uitzoeken van een heel aantal casussen. Het rapport is langverwacht, maar bevat ook geen grote verrassingen. Enerzijds is dat goed nieuws. Er is niet technisch mis met de handhaving. Anderzijds is het vooral slecht nieuws, aangezien duidelijk is dat de handhaving tekortschiet. Dat zit niet op het technische vlak, maar komt vooral doordat het zo'n complex bedrijf is en de situatie zo ingewikkeld is. Er is ook heel veel onvrede bij de omwonenden. Er is sprake van juridisering van de relatie, wat heel zorgelijk is.

De ChristenUnie is blij dat de GS de conclusies serieus nemen en deze overnemen. Zij vindt het ook heel goed dat de OD nu scherper aan de wind zeilt en probeert bijvoorbeeld rondom de BBT strengere eisen te stellen. De ChristenUnie roept op om ook echt te zoeken naar de ruimte die er is om te handhaven waar het de gezondheid van omwonenden betreft. Het vertrouwen terugwinnen bij omwonenden is ook voor de ChristenUnie essentieel. Dat betekent dat klachten serieus moeten worden genomen. De ChristenUnie is nogal geschrokken van de voorbeelden die in het rapport worden genoemd waarbij klachten soms op heel formele gronden zijn afgedaan. Dat mag echt niet meer gebeuren en zal dus moeten veranderen. Ook de bereikbaarheid voor bewoners is heel belangrijk. Wat dat betreft is het openen van een loket in Wijk aan Zee een goede stap vooruit.

Het baart de ChristenUnie zorgen dat het meenemen van gezondheid in de vergunningen en handhaving maar een beperkte wettelijke basis is. Dat is eigenlijk ontzettend tragisch, want juist op dat punt zitten grote zorgen van de bewoners. Daar moet de provincie heel hard aan werken, maar tegelijkertijd zijn haar mogelijkheden daartoe beperkt. De ChristenUnie hoort graag van GS hoe ze het willen gaan aanvliegen. Een lobby richting Den Haag en Europa klinkt nogal mager.

De ChristenUnie is ook benieuwd hoe GS gaan zorgen voor een toekomstgericht Tata Steel. Wat haar betreft is er ruimte voor een duurzame staalfabriek in de IJmond. Nu de overname weer is afgeketst, maakt de ChristenUnie zich zorgen over de toekomst.

Het programma Tata Steel 2020–2050 is niet het eindpunt, maar het beginpunt. De provincie zal moeten blijven werken aan verbeteringen voor omwonenden. Dat kan op basis van nieuwe ontwikkelingen maar ook op basis van nieuwe kansen om te verduurzamen. Hoe gaat de gedeputeerde ervoor zorgen dat het programma Tata Steel permanent geüpdatet wordt en dat PS daarbij betrokken blijven?

De heer **Mangal** (DENK) vraagt onder welke voorwaarden GS zou vinden dat Tata en Harsco open zouden mogen blijven en mogen functioneren. Wat moet er gebeuren om GS te doen besluiten om Tata en Harsco te moeten sluiten? De heer Mangal is benieuwd welke vraag de gedeputeerde belangrijker vindt om te beantwoorden. Hij zou graag zien dat gedeputeerde zich niet verschuilt achter de opvattingen van het Rijk, want uiteindelijk heeft de provincie zelf ook een taak.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng. Gedeputeerde Olthof zal dadelijk de beantwoording voor zijn rekening nemen. De voorzitter geeft echter als eerste het woord aan mevrouw Hoenderdos en haar team van de Randstedelijke Rekenkamer.

Mevrouw **Hoenderdos** bedankt de Statenleden voor hun complimenten over het rapport en het vele

werk dat erin zit. Zij heeft twee vragen genoteerd, beide van de heer Roosendaal (VVD).

De eerste vraag was hoe de provincie het vertrouwen van de omwonenden weer kan herstellen. De Randstedelijke Rekenkamer doet hier in haar rapport een aantal voorstellen voor. Zij heeft gemerkt dat bewoners zich onvoldoende gehoord voelen. Natuurlijk worden daar met het programma Tata 2020–2050 en het Uitvoeringsprogramma van de Omgevingsdienst stappen in gezet. Het loket in Wijk aan Zee is een goede eerste stap, maar het moet zich nog wel bewijzen. Dit zal gebeuren als de OD voortvarender handelt en ook meer maatwerk levert. Er mogen geen standaardantwoorden worden gegeven en er moet echt naar de omwonenden worden geluisterd en daarop worden geacteerd.

De tweede vraag betrof het rekenmodel dat wordt toegepast bij de herverdeling of vernieuwing van de vergunningen.

De Randstedelijke Rekenkamer heeft uitgebreid onderzoek gedaan, maar helaas niet naar dit specifieke aspect. Mevrouw Hoenderdos moet het antwoord hierop derhalve schuldig blijven.

De heer **Smaling** (SP) vraagt wie met "omwonenden" bedoeld wordt? Is dat iedereen? Is dat Velzen, Beverwijk, Heemskerk? Hoe moet hij dit begrip duiden, qua aantallen, locaties en mondigheid?

Mevrouw **Hoenderdos** antwoordt dat onder "omwonenden" onder anderen worden verstaan de insprekers die zich aan de provincie hebben gepresenteerd. Daarnaast heeft de Randstedelijke Rekenkamer gesprekken gevoerd met de Stichting IJmondig en de Dorpsraad. Zij heeft de klachten geanalyseerd. Deze zijn anoniem, want in het kader van de AVG heeft de Rekenkamer niet bekeken waar de klachten vandaan komen. Mocht daar alsnog behoefte aan zijn, dan zou de individuele klachtenmelders om toestemming moeten worden gevraagd. In die zin wordt met "omwonenden" dus "de mensen die zich hebben willen laten horen" bedoeld. Het is mevrouw Hoenderdos niet duidelijk wie er precies gereageerd heeft.

De heer **Smaling** (SP) vraagt hoe hoog het percentage "omwonenden" betreft.

Mevrouw **Hoenderdos** zou dan moeten analyseren waar de klachten vandaan komen. In dat geval moet zij de mensen zelf om toestemming vragen.

De heer **Roosendaal** (VVD) bedankt mevrouw Hoenderdos voor haar beantwoording. Zijn tweede vraag met betrekking tot het rekenmodel zal hij in tweede termijn voorleggen aan de gedeputeerde.

Hij sluit aan bij de vraag van de ChristenUnie over het bij de OD ontbreken van deskundigheid om inhoudelijk te kunnen toetsen wat er in de vergunningen staat. Heeft mevrouw Hoenderdos er vertrouwen in dat met de uitbreiding van de kennis bij de OD deze in de toekomst wel in staat zal zijn inhoudelijk te toetsen wat er in de vergunningen staat, niet alleen procedureel? Of zou de OD daar kennis voor moeten inhuren?

Mevrouw **Hoenderdos** vindt dat een lastige vraag. Het is niet aan de Rekenkamer om dat functioneringsgesprek over individuele inspecteurs te voeren. Zij heeft wel geconstateerd dat de capaciteit in de knel zit. Er is deskundigheid aanwezig. Deze mensen moeten bij het bedrijf toezicht

houden en handhavend optreden. De Rekenkamer heeft gehoord en gemerkt dat diezelfde inhoudelijk deskundigen ook worden ingezet bij de procedures rondom zienswijzen, handhavingsverzoeken en Wob-verzoeken, waardoor de deskundige medewerkers van de OD extra belast worden. Er is dus behoefte aan uitbreiding van de capaciteit.

De heer **Smaling** (SP) merkt op dat de gehele discussie over de regionale uitvoeringsdiensten stamt uit de tijd van de vuurwerkramp in Enschede en de brand in Volendam, met de commissie-Mans. Heeft de Randstedelijke Rekenkamer ook gekeken of het fenomeen Omgevingsdienst voldoende geëquipeerd is om de VTH-taken uit te voeren? De OD's worden immers zo gesandwiched tussen een bedrijf als Tata en de provincie. De provincie gaat overdoen wat de OD deed. De Rekenkamer heeft daar ook een aanbeveling over. Meent mevrouw Hoenderdos dat de manier waarop de OD's zijn opgezet en middelen hebben gekregen om hun werk te doen, werkt?

Mevrouw **Hoenderdos** geeft aan dat binnenkort het rapport verschijnt van de commissie-Van Aartsen, die is ingesteld om onder meer op deze vraag antwoord te krijgen. Zij kijkt veel breder naar het gehele stelsel. De Rekenkamer heeft eerder onderzoek gedaan naar specifiek de Brzo-Omgevingsdiensten. Het gaat niet alleen om het meer op afstand zetten van de uitvoering van de hectiek van de politiek, maar juist ook om het concentreren van de specialiteit die nodig is voor majeure risicobedrijven in zogeheten "Brzo-diensten". Dat is nu een aantal jaren aan de gang. De Rekenkamer constateert hoe het nu gaat en waar er verbeteringen zijn. Op basis van onderhavig onderzoek moet de Rekenkamer nu niet oordelen of daar nog een stelselwijziging nodig is. Er is nu een weg ingeslagen om juist de deskundigheid bij Brzo-Omgevingsdiensten te concentreren.

De **voorzitter** bedankt mevrouw Hoenderdos voor haar beantwoording en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

Gedeputeerde Olthof bedankt de Randstedelijke Rekenkamer voor het zorgvuldige en uitgebreide onderzoek. Hij benadrukt dat GS en de OD de aanbevelingen uit het rapport overnemen. Er wordt inmiddels al hard gewerkt om een aantal punten daadwerkelijk te verbeteren. Daarmee is de provincie er nog niet. Er zal continu aan gewerkt moeten worden om de aanbevelingen scherp te krijgen en bekeken moeten worden of men op de goede weg zit. In dat opzicht ziet gedeputeerde de aanbevelingen als een steun in de rug voor het programma Tata 2020-2050 en de Uitvoeringsagenda VTH. Er zal steeds bekeken moeten worden waar het nog scherper kan.

Gedeputeerde zal eerst een aantal algemene opmerkingen maken. Vervolgens gaat hij in op een aantal specifieke vragen.

Gedeputeerde heeft 100% vertrouwen in de Omgevingsdienst. Dat vertrouwen is de afgelopen alleen maar gegroeid. Toen gedeputeerde in maart 2020 werd aangesteld, was het dieptepunt bereikt, mede door het intrekken van het mandaat. GS zijn toen aan de slag gegaan om weer aan dat vertrouwen te gaan werken. Gedeputeerde heeft gesprekken gehad met medewerkers van de OD. Men moet zich realiseren dat de OD in een situatie terechtgekomen is waarin de hele wereld meekijkt. Er is heel veel maatschappelijke druk ontstaan en de OD kon het in de ogen van niemand meer goed doen. Daarmee is de OD in een negatieve spiraal terechtgekomen. Vanuit de OD was ook

nog maar weinig vertrouwen om het nog goed te kunnen doen. Hierover is met elkaar gesproken. Het team kent heel veel energie en wil het graag oppakken, maar zocht wel een veilige omgeving en het vertrouwen van de omgeving om het weer op te pakken.

Hoe gaan we nu met elkaar de volgende fase in? En hoe gaan we met elkaar zorgen dat Tata die duurzame fabriek kan worden? GS realiseren zich heel goed dat die duurzame fabriek pas op de lange termijn haalbaar zal zijn. Zij zullen op dit moment ook geen uitspraken doen over welke techniek daarbij hoort. Wat GS betreft is er een toekomst voor Tata Steel, mits die slag naar duurzaamheid gemaakt kan worden. Veel belangrijker is de korte termijn. Om te zorgen dat vandaag al de eerste stappen naar een gezondere omgeving kunnen worden gezet, is het Uitvoeringsprogramma VTH voor de komende twee jaar gepresenteerd. Bij de Omgevingsdienst is heel veel kennis en expertise aanwezig. GS realiseren zich ook heel goed dat Tata een bedrijf van de buitencategorie is. In heel Nederland zijn er wellicht twee tot drie soortgelijke bedrijven van dezelfde omvang en met dezelfde complexiteit. Daarom werkt de OD NZKG heel nadrukkelijk samen met de andere grote Brzo-Omgevingsdiensten als een DCMR in de Rijnmond wat betreft kennisdeling, nieuwe onderzoeken en nieuwe ontwikkelingen. Ingeval de OD NZKG de kennis zelf niet heeft, haalt hij die ook zeker van buiten en wordt er samengewerkt aan een verdere verbetering van het VTH-stelsel. De landelijke kennis wordt derhalve benut om uiteindelijk de juiste antwoorden te vinden.

Het stelsel is nog grotendeels gebaseerd op milieu. De Rekenkamer heeft geconstateerd dat milieu niet altijd hetzelfde is als gezondheid en dat er beperkingen aan het stelsel zitten. In het programma is ook opgenomen dat over de punten waarop het stelsel beperkingen kent de provincie in gesprek gaat met het Rijk en, indien nodig, ook met Europa. Ambtelijk is er een werkgroep ingesteld met de ministeries van IenW en EZK. Gedeputeerde heeft ook zelf een overleg gehad met EZK en IenW om naar de samenwerking te zoeken en een betere afstemming te krijgen tussen de verschillende overheidslagen en departementen. Enerzijds wordt bekeken hoe vanuit het vergunningentraject samen opgetrokken kan worden en welke stappen gezet kunnen worden om uiteindelijk het VTH-stelsel te verbeteren. Anderzijds wordt met EZK bekeken hoe Tata via subsidieregelingen vanuit Nederland en Europa ondersteund kan worden in die stap naar verduurzaming. De provincie heeft dit initiatief genomen. Het wordt ondersteund en omarmd door de verschillende ministeries. Gedeputeerde hoopt dat het met het nieuwe kabinet voortvarend wordt opgepakt en dat de juiste punten op de agenda kunnen worden gezet. Hij heeft goed contact met de staatssecretaris van IenW over het dossier Tata. De afgelopen week is er ook met de DG's over gesproken.

In het programma Tata Steel is heel nadrukkelijk afgesproken waar er ruimte in de regelgeving zit en hoe die beter benut kan worden. Statenlid Kostic (PvdD) heeft geadviseerd om topjuristen in te schakelen. Gedeputeerde noemt in dit kader het voorbeeld van de deNO_x-installatie van de pelletfabriek. De provincie heeft hierop een kosten- en effectiviteitsonderzoek verricht, berekeningen gemaakt en een team van juristen/advocaten laten bekijken hoe een en ander geïnterpreteerd moet worden. Indien nodig zal de OD of provincie -- afhankelijk van waar het mandaat ligt -- zeker gebruikmaken van juristen/advocaten om te laten beoordelen of er ruimte is en hoe die ruimte geïnterpreteerd moet worden en kan worden ingezet. Overigens gebeurt dit niet alleen ten aanzien van Tata. De provincie heeft ook zitting in een landelijke werkgroep die zich met het Schone Lucht Akkoord bezighoudt. Voorts is zij trekker en voorzitter van de Werkgroep Industrieën. Ook hierin wordt bekeken of er binnen de bandbreedte die de BBT geven, nog ruimte zit om wat met de regelgeving te doen. Dit is allemaal wettelijk. In het coalitieakkoord is afgesproken om geen

bovenwettelijke maatregelen op te leggen. Dat is ingewikkeld. Op het moment dat de provincie immers een bovenwettelijke maatregel oplegt, kan zij deze niet wettelijk afdwingen. Wél zal bekeken worden waar er ruimte in de wetgeving zit en hoe deze benut kan worden.

Daarnaast moet geconstateerd worden dat er grenzen aan de regelgeving zitten. De provincie is dan ook met Tata in gesprek over de vraag hoe uiteindelijk bestuurlijk een aantal zaken afgedwongen kan worden. Een mooi voorbeeld is de investering van 300 miljoen door Tata, waarvan 150 miljoen zal worden aangewend voor de pelletfabriek. Dit betreft een voorgenomen maatregel die door de OD zal worden opgelegd. De overige 150 miljoen is Tata bereid te investeren. Voor een deel zitten er BBT-maatregelen tussen, maar een groot deel betreft ook BBT+-maatregelen die de provincie niet kan afdwingen. Tata is echter bereid en heeft de drive om die stap naar verduurzaming en een gezondere omgeving te maken. De provincie heeft hierover overleg met Tata. Tata zal binnenkort ook met een agenda komen om een en ander concreet te maken. Ondanks dat de overname door SSAB van de baan is, gaat Tata gewoon door met voornoemde agenda. Ook in dat opzicht heeft gedeputeerde er dus vertrouwen in dat de stappen zullen worden gezet.

Gedeputeerde Olthof komt op een aantal specifieke vragen. De heer Leerink (PvdA) vroeg naar de rol van de Rijksoverheid. Terecht wees hij ook op de landelijke verkiezingen. Alle fracties hebben hun lijstjes naar Den Haag. Gedeputeerde raadt hun derhalve zeker aan om pleitbezorger te zijn voor een schoner Tata.

De vragen over het vertrouwen heeft gedeputeerde beantwoord. De provincie heeft extra taken bij de OD neergelegd. Hiervoor is de komende twee jaar extra budget beschikbaar. Dit wordt geïnvesteerd in mensen, kennis en middelen. Er wordt meer van de OD gevraagd, maar de provincie is ook bereid om daar extra voor te betalen. Gedeputeerde hoopt dat de kennis binnen de OD verder kan worden opgebouwd. Ingeval dat niet mogelijk is, is de provincie bereid om deze kennis van buiten te halen. Er is budget voor om dat mogelijk te maken.

Een journalist van het Noord-Hollands Dagblad heeft gedeputeerde benaderd met de vraag wat hij van de aangekondigde rechtszaak vindt. Gedeputeerde heeft bevestigd hier kennis van te hebben genomen en de zaak met belangstelling te zullen volgen. Hij heeft ook aangegeven dat de provincie samen met de OD doorgaat met het programma Tata Steel en de uitvoering van de VTH-taken. Op een aantal aanvullende vragen heeft gedeputeerde aangegeven dat hij op grond de gesprekken die hij met de bewoners heeft gevoerd, hun zorgen begrijpt. Bovendien kent Nederland een systeem dat als men vindt dat het via de VTH-taken niet voldoende (snel) gaat, de gang naar de rechter mogelijk is. Gedeputeerde heeft enkel dit systeem onderschreven en aangegeven dat mensen daar gebruik van kunnen maken.

Wat betreft het mandaatbesluit met de OD NZKG merkt gedeputeerde op dat naar aanleiding van het Rekenkamerrapport bekeken zal worden waar het nog wat aangescherpt kan worden. Hij hoopt voor de zomer met een update van het mandaatbesluit naar PS te kunnen komen, waarbij heel nadrukkelijk naar de aanbevelingen van het Rekenkamerrapport zal worden gekeken.

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft twee vragen. Gedeputeerde geeft aan in gesprek te zijn met EZK. Vraagt hij het Rijk ook daadwerkelijk om een aanscherping van de wet- en regelgeving? Heeft hij enig idee hoe snel dit wordt opgepakt en actie wordt ondernemen? Heeft hij de urgentie

aangegeven?

Is gedeputeerde voorts bereid om met het team van juristen naast de burgers te gaan staan om te bekijken waar de rek in de juridische regels zit, om als provincie toch wat meer te kunnen doen voor de gezondheid?

Gedeputeerde **Olthof** herhaalt wat hij eerder gezegd heeft. Het college is met de OD, met de juristen van de OD en, waar nodig, met juristen en specialisten van buitenaf aan het kijken waar er ruimte in de regelgeving zit. Deze toezegging heeft hij reeds gedaan en staat ook in het programma Tata Steel.

Wat betreft de snelheid bij EZK en IenW merkt gedeputeerde op dat de eerste gesprekken hebben plaatsgevonden. Ambtelijk is een werkgroep ingesteld om het op de agenda te zetten en daar meters in te maken. Dit proces zal enige tijd vergen. De provincie zal er druk op zetten. Er zullen twee sporen worden bewandeld: enerzijds het VTH-traject en anderzijds wordt bekeken of Tata ondersteund kan worden bij de investeringen ten behoeve van uiteindelijk een duurzame fabriek. Wat gedeputeerde betreft zal de druk bij het Rijk worden opgevoerd. Het feit dat thans echter sprake is van zowel een coronapandemie als een demissionair kabinet, bemoeilijkt de huidige gang van zaken enigszins.

De vraag van de VVD wat het verschil tussen een BBT–maatregel en een BBT+–maatregel is, is ook al eens gesteld aan gedeputeerde Rommel. Toen er nog geen sprake was van de investering van 300 miljoen en de vrijwilligheid is er aan de hand van het kosteneffectiviteitsonderzoek uiteindelijk een prijs per kilo gereduceerde NO_x uitgekomen. Hierover zijn afspraken gemaakt en er zijn regels opgesteld. De vorige keer heeft gedeputeerde Olthof uitgelegd dat als de kosten onder de €5 uitkomen, er geen discussie is en het sowieso een kosteneffectieve maatregel betreft. Indien de kosten boven de €20 liggen, is er geen sprake van een maatregel. Daarbinnen geldt een afwegingskader, waarbij men een bepaalde maatregel niet hoeft uit te voeren indien er een andere vergelijkbare maatregel beschikbaar is. De provincie heeft dit juridisch laten toetsen en vervolgens nog een second opinion gevraagd. Deze heeft het college niet van gedachten doen laten veranderen. Er is ook aangegeven dat de prijs die aan deze besparing hangt, voldoende is om uiteindelijk deze maatregel op te leggen. Het is geen vrijwillige maatregel. De conclusie die uit de berekening voortvloeit, is dat de provincie de maatregel móét opleggen. Met die uitspraak kan de Omgevingsdienst die maatregel opleggen en Tata verplichten om die investering te doen. Dit besluit zouden GS twee weken voor kerst bekendmaken. De ochtend dat GS kennis zou nemen van het voornemen van de OD kondigde Tata echter aan om die 300 miljoen euro te investeren.

De VVD vroeg of gedeputeerde vreest dat er ook rechtszaken jegens de provincie en Omgevingsdienst zullen worden gevoerd. Gedeputeerde is het met de VVD eens dat de Randstedelijke Rekenkamer naar de provincie en de OD wijst. Hij meent echter dat de Rekenkamer geen verwijtbaar gedrag of nalatigheid heeft geconstateerd en dat technisch gezien de OD volgens de VTH-regels heeft gehandeld. Daaromheen heeft de Rekenkamer echter aangegeven dat Tata een dusdanig complex bedrijf is, dat er meer nodig is. Gedeputeerde meent dat het Rekenkamerrapport er met name op stuurt dat de provincie en OD meer zullen moeten dan enkel het toelaten van het VTH-stelsel teneinde uiteindelijk die verandering te bewerkstelligen. Gedeputeerde verwacht op dit moment dan ook geen rechtszaken jegens de provincie of de OD, zeker niet naar aanleiding van het Rekenkamerrapport.

Statenlid Kostic meent dat het plan van Tata 2020–2050 te veel gebaseerd is op wensdenken. Gedeputeerde heeft aangegeven dat dit programma op de lange termijn ziet. Om die reden wordt er nu invulling gegeven aan de Uitvoeringsagenda voor de komende twee jaar. Deze behoefte kwam ook heel sterk naar voren uit de zienswijzeronde met omwonenden. 2050 is nog ver weg. Wat wordt er gedaan voor de mensen en kinderen die er nú wonen en opgroeien? De Uitvoeringsagenda is vastgesteld om vandaag te beginnen aan het herstel van vertrouwen, maar ook om de ruimte binnen de regelgeving te zoeken en te benutten.

Statenlid **Kostic** (PvdD) hoorde gedeputeerde expliciet de bewoners noemen. Is hij zich er echter van bewust dat de bewoners juist niet tevreden zijn met het programma Tata 2020–2050 en evenmin met de kortetermijnmaatregelen? Deze bieden immers geen zekerheid en borgen de gezondheid onvoldoende. Voorts hebben zij het idee dat hun kinderen juist niet in gezondheid kunnen opgroeien. Statenlid Kostic vraagt of gedeputeerde zijn kinderen daar zou laten opgroeien.

Gedeputeerde **Olthof** meent zojuist te hebben gezegd dat 2050 heel ver weg is, zeker het perspectief voor de langetermijninvesteringen in de duurzame pelletfabriek. Omdat GS het te ver weg vinden en het programma uiteindelijk niets zegt over wat er vandaag moet gebeuren, is juist naar aanleiding van de zienswijzen van de bewoners gezegd dat er ook een Uitvoeringsagenda moet komen. Hierin gaat strakker gehandhaafd worden en wordt uiteindelijk bekeken of de vergunningen op dit moment aangescherpt kunnen worden. Daarmee is er weliswaar nog steeds geen duurzame fabriek, maar binnen de huidige regels kan wel bekeken worden wat mogelijk. Het gesprek zal worden aangegaan om bestuurlijk een aantal zaken af te dwingen. Bewoners zouden het liefst vandaag die duurzame fabriek zien. Die snelheid kan gedeputeerde helaas niet maken.

Statenlid **Kostic** (PvdD) begrijpt gedeputeerde. De bewoners zeggen echter dat hij niet voldoende doet. Daarmee doelen ze niet alleen op de snelheid. Ze hebben een stappenplan met allerlei suggesties voorgelegd. Wat doet gedeputeerde daarmee?

Gedeputeerde **Olthof** heeft regelmatig contact met de bewoners en luistert naar hen. Dat wil niet zeggen dat hij de door hen gewenste stappen altijd exact kan opvolgen. Waar mogelijk, proberen GS dat wel en proberen ze het ook te agenderen. Natuurlijk vindt gedeputeerde de gezondheid uiterst belangrijk en zou hij willen zeggen dat deze vooropstaat. Statenlid Kostic geeft zelf echter al aan dat de inwoners van de IJmond te allen tijde in een industrieel gebied wonen. Als gedeputeerde zou zeggen "*gezondheid op één*", zou dat een soort absolute waarde zijn zodat alles wat die gezondheid maar enigszins beperkt, zou moeten worden verwijderd. Het wil niet zeggen dat de inwoners op een ongezonde plek wonen, maar er zijn altijd gezondere plekken waar het beter is. Gedeputeerde is derhalve wat voorzichtig met dergelijke uitspraken, maar er is geen enkele discussie over mogelijk dat GS de gezondheid absoluut belangrijk vinden. Om die reden draagt het programma ook de titel "*Werken aan een gezondere IJmond*".

Jegens mevrouw Er (GL) bevestigt gedeputeerde nogmaals dat GS alle aanbevelingen overnemen.

In antwoord op de SP geeft gedeputeerde aan dat de OD NZKG contacten heeft met de andere Brzo-Omgevingsdiensten. Ook gedeputeerde heeft contacten met zijn collega's in Zuid-Holland, Brabant en Zeeland om over de VTH-taken te praten.

Op de vraag of het rapport gevolgen heeft voor het programma Tata Steel antwoordt gedeputeerde dat hij het vooral als een enorme steun in de rug ziet om vaart te maken met het programma Tata Steel en de Uitvoeringsagenda.

De heer Smaling (SP) vroeg voorts of er een goed beeld is van de gemiddelde visie van de omgeving. Gedeputeerde krijgt ontzettend veel reacties, ook van mensen die er minder hard in zitten. Zij vinden Tata een mooi bedrijf en menen dat de provincie vooral aan de werkgelegenheid moet denken. Anderzijds zijn er ook ontzettend veel geluiden van mensen die zich zorgen maken over de gezondheid. Gedeputeerde luistert naar alle mensen en neemt hen heel serieus. Mensen die in de IJmond wonen, maar ook elders in Noord-Holland, mogen verwachten dat het bevoegd gezag z'n uiterste zal doen om in ieder geval de vergunningen op orde te hebben en om het toezicht en de handhaving adequaat te organiseren. Het zal in ieder geval altijd streven naar een gezondere omgeving. Heeft het college daar dan voldoende beeld van? Als onderdeel van het programma Tata Steel zal gewerkt worden met een breed opgezet opiniepanel. Er zullen peilingen worden gedaan om te kijken hoe mensen op bepaalde stellingen reageren.

De heer Klein (CU) vroeg naar de klachtenprocedure. Gedeputeerde geeft aan dat er al een aantal klachtenprocedures in gang is gezet. In het Bestuurlijk Overleg met de drie gemeenten in de IJmond is afgesproken dat de OD NZKG het centrale klachtenpunt inzake Tata zal gaan vormen. De klachtenprocedure wordt transparanter gemaakt en de vergunningen digitaal gepubliceerd. Samen met de provincie Zuid-Holland wordt voorts gewerkt aan een zoekfunctie.

Tegen de heer Mangal (DENK) zegt gedeputeerde dat hij niet bevoegd is om een fabriek te sluiten. De provincie moet ervoor zorgen dat de vergunningen adequaat zijn en dat er gehandhaafd wordt. De voorwaarde voor Tata om te kunnen blijven, is dat de fabriek op de langere termijn een stap zet naar duurzaamheid. Op de korte termijn zal de provincie samen met Tata, de OD, de omgeving en de bewoners werken aan de vergunningen. Dit gebeurt via VTH, maar ook via aanvullende maatregelen die niet afdwingbaar maar wel hard nodig zijn.

Het aanpassen van de Geurrichtlijn betreft een bevoegdheid van GS die gemandateerd is aan de Omgevingsdienst. In het najaar van 2020 is een onderzoek gedaan naar geuremissie van met name Hoogoven 6 en de kookfabrieken. Op basis daarvan verwacht gedeputeerde de komende maanden (eind Q1 /begin Q2 2021) dat er een definitief besluit komt over de geur bij Tata Steel. Dit geschiedt overigens ook op basis van het provinciaal geurbeleid dat door de provincie is vastgesteld.

De heer **Mangal** (DENK) hoort de gedeputeerde spreken over handhaving. Hij zegt echter ook dat hij niet bevoegd is om de fabriek te sluiten. Welke bevoegdheid heeft de handhaving dan precies in dezen?

Gedeputeerde **Olthof** heeft niet zo de bevoegdheid om een fabriek te sluiten. Dat zou een ultimatum consequentie kunnen zijn op het moment dat er overtredingen blijven bestaan, waarvoor eerder handhavingsinstrumenten zoals last onder dwangsom (LoD) zijn ingezet. Het is geen keuze voor gedeputeerde om een fabriek al dan niet te sluiten. Er is een VTH-stelsel, waarvoor GS het bevoegd gezag zijn. Daarin zit ook een handhavingstraject.

De voorzitter bedankt gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording en geeft de Statenleden de gelegenheid voor hun inbreng in tweede termijn.

Tweede termijn

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt gedeputeerde voor de uitgebreide beantwoording. Zullen er voor de OD altijd voldoende menskracht en middelen beschikbaar zijn, opdat die zijn taken nu en in de toekomst adequaat kan blijven uitvoeren?

De heer **Roosendaal** (VVD) bedankt gedeputeerde voor de beantwoording. Deelt hij de mening van de VVD dat zowel de wortel als de stok gebruikt moet worden in deze situatie? Vanavond is vooral gesproken over de wijze waarop de grenzen van de wet opgezocht kunnen worden om het voor het bedrijfsleven moeilijker te maken. Het zou fijn zijn als het economisch klimaat in Noord-Holland, dat dringend versterkt moet worden, in het licht van de coronacrisis ook gestut zou kunnen worden met voorbeelden waaruit blijkt dat de provincie echt begaan is met de maakindustrie en de daarvan afgeleide dienstverlening. Voorts zou het fijn zijn als er een omzetting gevonden kan worden om de energietransitie te versnellen. Dat zal volgens de heer Roosendaal echt leiden tot vermindering van gezondheidsklachten. Veel aspecten die vanavond besproken worden, zijn op korte termijn heel belangrijk. Op middellange termijn hoopt de heer Roosendaal dat aan de hand van het Nationaal Groeifonds en andere maatregelen die versnelling naar waterstoftransitie kan worden bewerkstelligd. Is gedeputeerde bereid om daarvoor te pleiten en PS te informeren over de voortgang die hij daarin zoekt met Tata?

De discussie gaat vooral over het terugwinnen van het vertrouwen van de burgers in de provincie en Tata. De heer Roosendaal vindt dat superbelangrijk, maar hoe zit het met het vertrouwen van GS in Tata en vice versa? Is Tata ervan overtuigd dat het echt niet anders kan dan dat het bedrijf verplicht wordt om de deNO_x-installatie en BBT te realiseren? Of heeft gedeputeerde daar nog geen overleg over gehad? De heer Roosendaal is namelijk bang dat door eventuele juridisering de investering op de lange baan wordt geschoven. Hij hoopt dat er ook gewerkt wordt aan het vertrouwen van Tata in een betrouwbare overheid.

Hoe belangrijk vindt de gedeputeerde een gelijk speelveld voor de maakindustrie ten opzichte van andere bedrijven in Noord-Holland? Wat betreft het opzoeken van en het strenger toepassen van de wet- en regelgeving, heeft gedeputeerde het steeds heel specifiek over Tata. Is er sprake van een soort beleidsverandering die de provincie voor alle maakindustrie gaat toepassen?

De heer Smaling (SP) vroeg reeds hoe het in andere provincies zit. De heer Roosendaal zou het fijn vinden om er in Nederland een bepaalde norm voor te krijgen.

Het Rekenkameronderzoek gaat hoofdzakelijk over het functioneren van de OD. In Noord-Holland zijn natuurlijk ook nog andere issues met gezondheidsklachten, zoals bij Nauerna in de Zaanstreek. Welke lessen uit onderhavig onderzoek kan gedeputeerde ook daarbij toepassen? De Rekenkamer wees bijvoorbeeld op de onduidelijkheid over het feit dat overheid als eenheid moet optreden. Het mag voor de burgers niet onduidelijk zijn bij wie ze terecht kunnen als er klachten zijn. Voorts moet heel duidelijk zijn wie welke rollen en verantwoordelijkheden vervult in de samenwerking tussen de OD, PS en GS.

De heer Roosendaal herhaalt de vraag die hij ook aan de voorzitter van de Rekenkamer stelde. De vergunningen worden iedere vijf jaar herverleend zonder dat er inhoudelijk of rekenkundig door de OD naar is gekeken. Deze situatie werd toen terugverwezen in de trant ooit van "*zo doen we dat in Nederland*". Dat illustreert precies de frustratie die bewoners hebben ten aanzien van het functioneren van de overheid. Als de provincie jaren geleden vergunningen heeft verleend en het bedrijf bij herverlening aangeeft dat de situatie niet veranderd is, kan het toch niet zo zijn dat niemand dat inhoudelijk toetst? Behoort het nu tot het takengebied van de OD om daar inhoudelijk elke vijf jaar naar te kijken als een vergunning wordt herverleend?

De heer **Smaling** (SP) heeft geen nieuwe vragen aan de gedeputeerde, want hij heeft het allemaal goed verwoord. De heer Smaling vindt de tweede termijn echter belangrijk omdat het toch een vrij fundamenteel debat betreft. De Rekenkamer is er lang mee bezig geweest en is heel diep gedoken in zaken. Op de vraag in hoeverre de uitkomsten van de Rekenkamer zich verhouden tot de plannen die net gemaakt zijn, heeft gedeputeerde uitgebreid antwoord gegeven. De heer Smaling hoopt dat er ergens een ideale situatie bestaat waarop kan worden aangekoerst. Dat zal echter niet gemakkelijk zijn.

De heer Smaling moedigt het aan dat bewoners naar de rechter stappen, aangezien dat een andere manier van toetsen betreft waar eenieder volledig buitenstaat. Dat is de kracht van de wijze waarop het in Nederland georganiseerd is. De heer Smaling hoopt wel dat alle kanten daarin voldoende aan bod komen, waaronder ook het gegeven dat Tata nu zelf laat zien dat het veel geld wil investeren. Bij de stappen om Tata te krijgen tot een bedrijf dat echt vooroploopt in duurzaam, gerecycled staal, hoort niet dat het schroot vlakbij Wijk aan Zee wordt opgeslagen en verhandeld. Er zijn allerlei stappen die moeten en kunnen worden gezet.

De heer Smaling hoopt dat er een oplossing wordt gevonden waarmee iedereen vooruit kan. Gezien het werk dat de Rekenkamer heeft verricht, zou dat de slotsom moeten zijn. Hopelijk spreekt hij namens alle collega's dat ze met z'n allen daarop moeten aankoersen.

De heer **Heijnen** (CDA) sluit aan bij de woorden van de heer Smaling (SP) wat betreft de hoop op een mooie toekomst voor een duurzaam Tata en de regio. Hij dankt de gedeputeerde voor zijn uitvoerige en heldere beantwoording van de vragen. Het is fijn dat hij zijn uitspraak in de krant nog heeft toegelicht. De heer Heijnen heeft nog een korte vraag over de 2,8 miljoen euro die voor de OD beschikbaar is gesteld. Wat als nu mocht blijken dat er toch meer geld nodig is? Hoe zal de gedeputeerde dat dan beoordelen?

Gedeputeerde heeft gewezen op zijn contacten bij het ministerie van IenW. Is er vanuit GS door de gedeputeerde Economie ook contact gelegd met het ministerie van EZK wat betreft het behoud van het bedrijf, de werkgelegenheid en de partnerinvesteringen die daarin nodig zijn?

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor zijn beantwoording in tweede termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

In antwoord op de heer Heijnen (CDA) merkt gedeputeerde nogmaals op dat hij vorige week een gesprek met zowel IenW als EZK heeft gehad, teneinde juist die afstemming voor elkaar te krijgen. Voorts is er een ambtelijke werkgroep en heeft ook gedeputeerde Zaal (Economie) contact met EZK.

Het college heeft overigens bij de OD de uitvraag gedaan wat er nodig is om de stappen te kunnen zetten en om het programma Tata en de Uitvoeringsagenda waar te maken. Daar heeft de OD uiteindelijk een opgave voor verstrekt. Dit heeft uiteindelijk geleid tot het bedrag van 2,8 miljoen euro. Indien zich iets voordoet waardoor het bedrag niet voldoende blijkt te zijn, dan zullen GS het opnieuw beoordelen. Op dit moment is daar geen sprake van. Als het zover is, dan zal het opnieuw beoordeeld worden.

Mevrouw Gonggrijp (D66) vroeg of er altijd voldoende middelen en mankracht beschikbaar zijn voor de OD om zijn taken uit te voeren. Gedeputeerde geeft aan dat personeel schaars is, in het bijzonder mensen met een bepaald specialisme. Het zou niet fair zijn om te zeggen dat het geen probleem is. De provincie tracht niet mensen zelf te werven en op te leiden tot de specialisten die nodig zijn. Waar dat echter nog moeilijk is op dit moment, zal ook zeker buiten de deur worden gekeken en de samenwerking worden opgezocht met de andere omgevingsdiensten en met bureaus om de benodigde kennis binnen te halen. In dat opzicht zijn er middelen beschikbaar om de juiste kennis binnen te halen. Het liefst geschiedt dit via eigen personeel, maar soms is het ook nodig om extern mensen te werven.

De heer Roosendaal (VVD) noemde terecht dat Tata een belangrijke economische waarde heeft. Anderzijds moet er met elkaar gewerkt worden aan een gezondere omgeving. Hiervoor is zowel de wortel als de stok benodigd. Gedeputeerde praat ook met EZK om juist te kijken hoe de provincie Tata kan ondersteunen in het mogelijk maken van de transitie. Wat zou er met EZK gedaan kunnen worden in de regelgeving om verandering tot stand te brengen om bepaalde investeringen mogelijk te maken en die het liefst naar voren te halen? Kan de transitie met elkaar versneld worden? De VVD heeft een motie ingediend waarin duurzaamheid en economische ontwikkeling heel nadrukkelijk hand in hand gaan. Het college ziet dat ook zo. Gedeputeerde heeft vertrouwen in de huidige directie van Tata en meent dat dit vice versa ook het geval is. Er vindt de afgelopen tijd geregeld onderling overleg plaats, ook over de investering van 300 miljoen euro.

De ochtend dat GS kennisnamen van het voornemen van de OD NZKG om de maatregel voor een deNO_x-installatie op te leggen, kondigde Tata aan om 300 miljoen euro te gaan investeren. Daarmee heeft het bedrijf erkend dat het de investering in de deNO_x-installatie voor de pelletfabriek moet gaan doen. Het aanspannen van een rechtszaak zou dan enkel weerstand oproepen. Gedeputeerde heeft op dit moment geen signaal dat er alsnog een rechtszaak dreigt. Hij heeft er alle vertrouwen in dat die investering in de pelletfabriek daadwerkelijk tot stand gaat komen. Sterker nog, Tata is binnen de organisatie al bezig om projectleiders aan te stellen om de verschillende investeringen mogelijk te maken.

De VVD vroeg ook naar een gelijk speelveld. Gedeputeerde erkent dat Tata veelal de maatschappelijke discussie over VTH-taken domineert. Noord-Holland kent ruim 140 Brzo-bedrijven waar de provincie ook controleert. Tata heeft aangegeven dat het strengere wet- en regelgeving liever opgelegd krijgt vanuit Europa, zodat die voor alle vergelijkbare bedrijven geldt en niet sec en alleen voor Tata. Gedeputeerde denkt dat het terecht is om de strengere regels via de BBT op te leggen, want dan gelden die uiteindelijk voor alle spelers in de markt en niet alleen voor Tata. Gedeputeerde bevestigt derhalve dat er wordt gestreefd naar een gelijk speelveld.

De heer Roosendaal vroeg terecht wie waarvoor verantwoordelijk is. GS streven ernaar iedereen in

zijn eigen kracht te zetten en inzichtelijk te maken wie waarvoor verantwoordelijk is. Door alle maatschappelijke discussies van de afgelopen twee jaren zijn de OD NZKG, GS en PS dicht op elkaar gaan zitten. Dit wordt ook door de Randstedelijke Rekenkamer aangegeven. De Uitvoeringsagenda VTH-taken door de OD is een duidelijk signaal dat ieder weer zijn eigen rol pakt en dat de OD van GS en PS de ruimte moet gaan krijgen om zijn werk te doen.

De heer Roosendaal (VVD) vroeg voorts naar de rekenmodellen. Gedeputeerde was weliswaar niet bij de technische briefing van anderhalf jaar geleden met de OD. Hij geeft aan dat het rekenmodel landelijk bepaald is, vergelijkbaar met de AERIUS-berekening voor stikstof. Het rekenmodel is door het Rijk opgesteld en geactualiseerd en uiteindelijk door de OD gebruikt. Op het moment dat er een nieuwe vergunning komt, zal het geactualiseerde rekenmodel worden gebruikt. De OD maakt zelf geen rekenmodellen.

De heer **Roosendaal** (VVD) bedankt gedeputeerde dat hij ingegaan is op het leerpunt van het Rekenkameronderzoek om niet alleen voor de OD NZKG, maar voor alle OD's de rollen en verantwoordelijkheden duidelijk te maken.

Vanwege het maatschappelijk debat is er een focus op Tata. Het moet echter niet zo zijn dat andere inwoners van Noord-Holland die ook klachten of zorgen hebben over hun gezondheid, nu niet de aandacht van de OD's krijgen die zij mogen verwachten. Om die reden noemde de heer Roosendaal Nauerna. Hij hoopt dat het op een iets hoger abstractieniveau kan worden overgebracht naar de andere OD's en dat aan alle burgers in Noord-Holland het vertrouwen gegeven kan worden dat er ook naar hen geluisterd wordt.

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat ook Nauerna onder de OD NZKG valt, maar hij onderschrijft de boodschap van de heer Roosendaal dat ook de inwoners van andere gebieden in Noord-Holland op dezelfde rol van de overheid, in het bijzonder die van de OD's, mogen vertrouwen.

De heer **Smaling** (SP) vindt het interessant wat gedeputeerde zegt over de mogelijke rol van Europa. De SP is daar wat genuanceerder in, maar meent dat de milieueisen daar wel onder zouden kunnen vallen. Hoe kan die rol van Europa concreet bewerkstelligd worden? Moet er gelobbyd worden via het Europees Comité van de Regio's of via Den Haag?

Gedeputeerde **Olthof** weet nog niet precies bij welk loket in Europa hij moet zijn. Hij heeft daar uiteindelijk wel het Rijk bij nodig. De BREF, het overkoepelende document waarin de BBT beschreven staan, wordt in Europa vastgesteld. Uiteindelijk wordt in de wet- en regelgeving voor milieu verwezen naar de BBT. Als de provincie uiteindelijk een aanscherping wenst van de concrete regels die in Noord-Holland gelden, dan zal zij er in Europa voor moeten zorgen dat de BBT beschreven worden en de nieuwe norm gaan worden. De heer Roosendaal (VVD) zei terecht dat als het daarin beschreven is, die norm uiteindelijk voor alle in Europa gevestigde staalfabrikanten geldt.

De heer **Smaling** (SP) vraagt waar dan de lobby is om tegen Europa te zeggen dat het de WHO-normen moet gaan hanteren? Of is de lobby erop gericht dat Nederland OD's heeft die andere lidstaten misschien niet hebben? Gaat het om het model van de handhaving of meer om de normen?

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat het niets te maken heeft met het model van handhaving. Tien

jaren waren er nog geen OD's, maar bestond wel het systeem van de BBT's. In Europees verband worden enerzijds normen afgesproken wat betreft gezondheids- en milieunormen en anderzijds worden de BBT's voor de verschillende bedrijven beschreven.

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft geen antwoord gehoord op de vraag van de heer Smaling (SP) welke weg via Europa precies wordt ingezet. Kan gedeputeerde daar schriftelijk op terugkomen? Wat is het plan van aanpak richting de Europa-lobby? Gedeputeerde noemde het Rijk, maar dat lijkt Statenlid Kostic niet de enige route. Er is ook een eigen lobby binnen de provincie.

Gedeputeerde **Olthof** hoeft er niet op een later moment op terug te komen. De provincie gaat zowel via het Rijk als haar eigen lobbytraject in Europa aanhangig maken dat voor een aantal BREF's een actualisatie moet plaatsvinden.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of die lobby snel kan worden opgestart en of gedeputeerde PS daar regelmatig van op de hoogte wil houden.

Gedeputeerde **Olthof** is daar uiteraard toe bereid. Maandelijks is er de VTH-brief. Er wordt thans bekeken hoe die kan worden geüpdatet zodat die voldoet aan de huidige wensen van PS. Daar zullen GS bij PS op terugkomen. Het lijkt gedeputeerde een prima voorstel om daarin regelmatig ook een voortgang van het programma Tata Steel te bespreken en met PS te delen welke stappen in de Uitvoeringsagenda worden gezet.

Gedeputeerde Olthof zou graag zelf nog een vraag stellen. Het is natuurlijk een bijzondere situatie. Bij de stukken zit ook de voordracht van PS. Het schijnt niet mogelijk te zijn om een amendement in te dienen op een voordracht van de Staten, maar desalniettemin zou gedeputeerde graag een vraag hierover stellen. In de voordracht wordt GS verzocht om met een plan van aanpak te komen. Gedeputeerde geeft aan dat er een programma Tata Steel ligt. Hij wil ervoor waken dat er wederom een plan van aanpak wordt opgepakt. Dat vraagt immers weer ambtelijke kracht. Gedeputeerde zou liever kijken waar het huidige programma Tata Steel en de Uitvoeringsagenda kunnen worden aangescherpt. Hij heeft reeds toegezegd dat GS alle aanbevelingen overnemen.

De **voorzitter** licht toe dat het de laatste bullet betreft in het besluit plan van aanpak. Gedeputeerde geeft aan dat dit eigenlijk al gebeurd is met het programma Tata Steel en de Uitvoeringsagenda. De voorzitter biedt de Statenleden de gelegenheid om hierop te reageren.

De heer **Heijnen** (CDA) meent dat het niet de bedoeling is om een nieuw plan van aanpak te maken. Gedeputeerde zegt dat hij scherp zal kijken op welke punten het huidige plan geüpdatet en aangescherpt kan worden naar aanleiding van de aanbevelingen. Als dat zo in de voordracht wordt opgenomen, lijkt dat het CDA akkoord.

De heer **Smaling** (SP) weet niet in hoeverre de Randstedelijke Rekenkamer het programma Tata 2020-2050 heeft meegenomen in de aanbevelingen op dit punt. Hij zou liever het programma Tata 2020-2050 een beetje amenderen op basis van de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer en niet met iets nieuws komen. De aanbevelingen zijn wel dusdanig goed scherp, dat de heer

Smaling ze graag ziet terugkomen in een versie 2.0 van het programma Tata 2020–2050.

De heer **Klein** (CU) kan zich eveneens vinden in het voorstel van gedeputeerde en meent dat er geen extra plan van aanpak hoeft te komen. Hij acht het sowieso belangrijk dat PS de vinger aan de pols houden en dat het programma steeds geüpdatet wordt.

Hoe kan gedeputeerde daar in de loop der tijd voor zorg dragen?

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat GS bezig zijn om te bekijken of de terugkoppeling in de VTH-brief nog voldoet en of daar een volgende stap in moet worden gemaakt. Gedeputeerde stelt voor om te kijken of de actualisatie van het programma en de voortgang daarin een plek kan krijgen.

De **voorzitter** deelt mede dat de Griffie naar de voordracht zal kijken en specifiek zal nagaan hoe het verzoek aan GS om samen met de OD NZKG een separaat plan van aanpak op te stellen, vormgegeven kan worden.

Onder voorbehoud van een mogelijke wijziging op dit punt, resteert nog de vervolgvraag of dit stuk als hamerstuk richting PS van 8 maart a.s. kan worden doorgeleid. Het kan alsnog ter bespreking worden aangevraagd als de wijziging niet akkoord wordt bevonden.

De heer **Smaling** (SP) zou gezien het belang van het Rekenkamerrapport op 8 maart a.s. toch graag een kort plenair debat hierover hebben. Dat zou recht doen aan het werk van de Rekenkamer.

De heer **Leerink** (PvdA) ondersteunt het voorstel van de heer Smaling (SP). Dit belangrijke onderwerp verdient een degelijke afronding in de Staten.

De **voorzitter** concludeert dat het Rekenkamerrapport als besprekstuk wordt doorgeleid naar de PS-vergadering op 8 maart a.s. Zij bedankt Hoenderdos en haar team van de Randstedelijke Rekenkamer hartelijk voor het grondige onderzoek en verschaftte inzichten, alsmede voor de toelichting en gesprekken die daartoe met onder meer de commissie NLG en de werkgroep zijn gevoerd.

3. B-agenda VTH

3.a Gezondheid: Brief GS aan PS inzake ontwikkeling VTH bij provinciale bedrijven d.d. 2 februari 2021 (B-agenda NLG 11-02-2021)

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de twee sprekers die zich hebben aangemeld.

Inspreker 1

Mevrouw Dumoulin spreekt in op persoonlijke titel:

"Het kan zijn dat u me herkent van afgelopen november. Ik zal me toch even voorstellen: ik ben Stephanie Dumoulin. Ik woon sinds 2011 in Wijk aan Zee samen met mijn man en onze zoon van 7. We wonen hemelsbreed zo'n 200/300 meter van de warmbandwalserij vandaan. Afgelopen november deelde ik al met u dat ik me regelmatig heel wanhopig voel. In de loop van de jaren heb ik steeds meer last gekregen van de staalfabriek en ergens onderweg ben ik mijn vertrouwen

verloren. Mijn vertrouwen in de staalfabriek, dat ze eerlijk zijn en vast wel binnen de regels handelen, en helaas ook mijn vertrouwen in de regelgevers en handhavers van de fabriek. Deze wanhoop heeft ertoe geleid dat ik heb besloten om aan aangifte te doen tegen Tata Steel. Ik heb me aangesloten bij Frisse Wind. Nu! bij deze groepsaangifte. Advocate Bénédicte Ficq heeft ervoor gekozen om ons bij te staan. Afgelopen vrijdag kwam het nieuws van de aangifte naar buiten en is er een mogelijkheid om via de website van Frisse Wind. Nu! aangifte te doen. Inmiddels hebben honderden mensen dat gedaan. Ik heb gekozen om aangifte te doen omdat ik het gevoel heb dat ik met mijn rug tegen de muur sta als het om gezondheid gaat en dat niets anders meer helpt. Als ik om me heen kijk en luister dan begrijp ik dat er al zo lang zorgen zijn over gezondheid, maar dat deze steeds weer van tafel geschoven worden omdat het economisch belang zo groot is. Telkens gaat geld boven gezondheid. Op dit moment is het probleem enorm: veel meer kanker in onze regio, zeer ongezonde en giftige uitstoot van de staalfabriek, huisartsen en instanties maken zich openlijk zorgen. Mijn dagelijkse realiteit is, dat als ik wakker word, ik eerst kijk hoe de wind staat. Afhankelijk van de windrichting, kies ik waar ik onze hond ga uitlaten. Soms staat de wind dagenlang achter elkaar "verkeerd" van de kant van Tata en leven we in een intense stank. Is het oostenwind dan hangt de intense lucht van de warmbandwalserij in en om ons huis. Bij zuidoosten- en oostenwind ruikt het bij ons naar zwavel en kooks. En dan de herrie... Regelmatig zit ik rechtop in bed. Pas als de wind dan weer draait, kan ik weer opgelucht ademen. In december liep ik ontroerd van blijdschap over het strand omdat de wind goed stond en ik eindelijk weer een keer heel diep durfde adem te halen, ik gooide de ramen open, het voelde als een rokjesdag tot de macht tien. Ik realiseerde me ineens de enorme impact van dagenlange stank en het enorm onveilige gevoel dat ik heb in en om ons eigen huis, in de omgeving waar ik leef met ons gezin. Ik ga niet in detail in op het rapport van de Rekenkamer, daar heeft u al over vergaderd. Wel wil ik graag woorden citeren van mevrouw Hoenderdos, directeur Randstedelijke Rekenkamer bij Eén Vandaag: "Wanneer je niet weet of je kinderen veilig kunnen buitenspelen, dan zijn je zorgen terecht". In dit item komt naar voren komt dat zowel vergunningverlening als toezicht en handhaving verbeterd dienen worden. "Als je vraagt, kunnen mijn kinderen hier veilig spelen, dan blijft het stil". Ze geeft ook aan dat er nog een lange weg te gaan is. Onze kinderen spelen niet veilig buiten en als ik het goed begrijp, zullen ze dat dus misschien hun hele kindertijd niet kunnen doen. In 2050 is onze zoon 37. Ze gaan niet veilig naar school, ze spelen niet veilig buiten... Op de school in Wijk aan Zee wordt veel gelucht vanwege het coronavirus. Het is een oud gebouw dus het betekent dat de ramen en deuren tegen elkaar worden opengezet. Advies van de GGD luidt om op slechte dagen de ramen aan de loefzijde van het schoolgebouw dicht te houden en alleen aan de lijzijde te luchten. Dit is niet mogelijk omdat het zou betekenen dat de kleuters, groep 4-5, 6 en 8 niet mogen luchten en alleen groep 2-3 wel. Met de verkeerde windrichting is het kiezen uit twee kwaden. Een ijzeren dilemma, waar een schooldirecteur in corona tijd eigenlijk niet voor zou dienen te staan. Ik maak me zorgen! Op dagen dat de wind van Tata Steek komt, en dat zijn er nogal wat, zitten onze kinderen op school in de stank, ook binnen! Als ik dan mevrouw Hoenderdos hoor praten, gaan bij mij alle alarmbellen rinkelen... het kan toch niet zo zijn dat we geld nog steeds belangrijker vinden dan gezondheid? Onze kinderen worden blootgesteld aan giftige uitstoot, verhoogde kans op kanker, astma, longproblemen... Het is code rood en toch dendert de staalfabriek maar door. Overtredingen zijn aan de orde van de dag, maar als omwonenden worden wij niet

gewaarschuwd. Ik kan op websites kijken naar de luchtkwaliteit maar de hoeveel metalen in de lucht is pas na drie maanden bekend. Als ik een bericht stuur naar de Omgevingsdienst krijg ik een standaardantwoord. De GGD antwoordt helemaal niet. Hoe is het mogelijk dat Tata Steel ons gewetenloos vergiftigt en er niets gebeurt? Dat is gekmakend. Ik ben niet voor sluiting van de fabriek, ik ben niet tegen Tata of tegen het maken van staal. Ik ben voor schone lucht. Niet pas in 2050, maar nu!"

Inspreker 2

Mevrouw Gosen spreekt in namens de Dorpsraad Wijk aan Zee:

"Net zoals mevrouw Dumoulin gaat mijn inbreng deels over de rapportage van de Randstedelijke Rekenkamer. Ook de Dorpsraad Wijk aan Zee roept op tot actie, ook van PS. Er moet niet gewacht worden. Er is nú actie nodig.

Bewoners uit de IJmond overwegen de directie van Tata Steel verantwoordelijk te stellen voor de schade aan hun gezondheid. De bewoners hadden er ook voor kunnen kiezen om een claim tegen de overheid te onderzoeken. De wet verplicht een bedrijf om schade aan de omgeving te voorkomen. De wet verplicht ook de overheid om de omgeving te beschermen. U heeft zojuist gesproken over het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer. Dit onderzoek bevestigt wat de Dorpsraad u al twee jaar lang voorhoudt: het toezicht van de overheid faalt op vele fronten. Laten we er geen doekjes om winden. De Rekenkamer spreekt over de hobbels in de communicatie, over gebrek aan bestuurlijke sensitiviteit, procedures en termijnen. In onze ogen is dat politiek. De kern van het probleem is dat de OD met de bril van Tata kijkt. De genoemde grafietregens illustreren dat mooi. Deze waren het gevolg van een proceswijziging waarvoor Tata geen toestemming had, maar die door de OD gedoogd werd. Deze gedoogsituaties zijn vandaag de dag nog aan de orde. Datzelfde speelt in de relatie met de bewoners. Het gaat ons helemaal niet om meer en beter communiceren; het gaat om daden. Daarom willen we regelgeving op het scherpst van de snede om onze gezondheid te beschermen. Daarom spreken wij ook nu weer in. Daarom dienen wij, amateurs, handhavingsverzoeken en zienswijzen in. De ellende met de versleten Kooksfabriek 2 hadden we niet gehad als de provincie zich destijds had ingespannen om Tata tot de BREF te dwingen. De overheid heeft maximaal gezocht naar uitzonderingen om toch in 2015 toch een vergunning te verlenen aan deze verouderde fabriek, met desastreuze gevolgen: winstmaximalisatie voorop, onze gezondheid ondergeschikt. Zo is de wet nu eenmaal. Onze gezondheid wordt nog steeds niet beschermd, ondanks de recente plannen en rapporten, zoals dat van de Rekenkamer.

De werkelijkheid. Wij staan als bewoners binnenkort weer in de rechtbank tegenover de OD en Tata gevoegd daarbij, nu inzake de recent uitgegeven vergunning voor de uitbreiding van een walserij bij Tata. De extra overlast is niet in betekende mate en de uitstoot van lood mag nog meer worden. Het Rekenkamerrapport is beperkt wat betreft de aanbevelingen. Wij hebben u een brief gezonden met suggesties. Ik noem er enkele. U vraagt daar ook om. Wij denken dat u ook iets kunt doen. U kunt afwijken van de BBT, de afspraken die de staalsector in Europa heeft gemaakt om oneerlijke concurrentie te voorkomen. U mág strenger zijn. Wacht niet op Europa, zoals gedeputeerde Olthof voorstelt. Tata weet dat het dan nog heel lang gaat duren. Dat is een slimme strategie. Wij vragen u ook dringend de tomeloze inzet van het gebruik van niet in betekende mate te staken. U kúnt dit. In de IJmond is sprake van een cumulatie van zeer zorgwekkende stoffen en vervuiling. Wie de RIVM-projectie voor schone lucht in Nederland ziet, huivert. De IJmond is het meer zorgwekkende stukje Nederland, ook nog in 2030. Wij vragen om besluiten van u. Er moeten dringend duidelijke gezondheidsdoelen en termijnen worden vastgesteld voor uw Tata-beleid. Het antwoord dat er nu

een plan ligt, is onvoldoende. Er mist een helder monitoringssysteem. En bezorg ons juridische hulp in onze strijd om gezonde lucht tegen onder andere de vergunning voor de warmbandwalserij. Wij strijden om geluidsdempers en filters voor minder uitstoot. Maar beter nog: staak uw strijd! Sta niet tegenover ons in de aanstaande rechtszaak in deze walserij, maar sta naast ons in de strijd om gezonde lucht. Wij roepen u dus op tot actie. Wacht niet langer. Pak nu door en regel dat op 8 maart!"

Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt mevrouw Gosen voor haar inspraak. De Partij voor de Dieren staat volledig aan de zijde van de bewoners en Dorpsraad. Zij hoopt dat de collega-Statenleden goed hebben meegeluisterd en de adviezen van mevrouw Gosen opvolgen. Klopt het dat aan de Dorpsraad is toegezegd dat de investeringen in de pelletfabriek opgenomen worden in de vergunning? Heeft de Dorpsraad dat zojuist ook bevestigd gezien door de gedeputeerde? Of is dat nog een beetje onduidelijk gebleven?

Mevrouw **Gosen** (Dorpsraad Wijk aan Zee) heeft van de gedeputeerde begrepen dat de filter in de pelletfabriek vergund wordt zodat Tata gedwongen wordt om dat die te gaan realiseren. Zij hoorde net de mogelijkheid dat Tata de ruimte wordt gegeven omdat het de investering zou gaan plegen. De Dorpsraad gaat derhalve nog zeker bij de gedeputeerde navragen of het daadwerkelijk in de vergunning wordt opgenomen. Als het niet in de vergunning wordt opgenomen of als Tata niet wordt gedwongen, dan komt er uitstel op uitstel op uitstel en gebeurt er over het algemeen helemaal niets. Dwang is nodig en daarvoor is een vergunning nodig.

De **voorzitter** bedankt mevrouw Dumoulin en mevrouw Gosen voor hun inspraak en gaat over op de inhoudelijke behandeling van dit punt door de commissieleden.

Eerste termijn

De heer **Mangal** (DENK) heeft naar aanleiding van de inspraak drie vragen.

Kan er gegarandeerd worden dat kinderen veilig kunnen buitenspelen en veilig naar school kunnen gaan zonder rekening te houden met de windrichting? Zo niet, wat kan er dan op korte termijn tegen gedaan worden om dat wel mogelijk te maken?

De heer Mangal vraagt zich af er nu inderdaad gedoogd wordt of dat er wordt gehandhaafd? Dat zijn immers twee verschillende zaken. Als er wordt gedoogd, wanneer wordt er dan gehandhaafd?

De gezondheid staat in dezen centraal. Heeft de GGD dan ook een bepalende rol in dit alles, bijvoorbeeld in de vergunningen, in ieder geval bij VTH?

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

Gedeputeerde Olthof wijst erop dat de heer Mangal vragen stelt naar aanleiding van de inspraak, terwijl dit agendapunt eigenlijk over de VTH-brief gaat. Het betreft derhalve een soort vrijworstelen aan vragen die thans opkomen. Gedeputeerde is echter bereid ze te beantwoorden.

Op dit moment loopt er een gezondheidsonderzoek door het RIVM. Hieruit zal moeten blijken wat

het gezondheidsrisico is en wat de daadwerkelijke gezondheidseffecten zijn van al die emissies in Wijk aan Zee. De bewoners hebben om dit onderzoek gevraagd en zijn daar ook bij betrokken. Gedeputeerde is geen arts of wetenschapper en kan daar derhalve nu geen verdere uitspraken over doen. Hij hoopt dat het RIVM daar duidelijkheid over kan verschaffen.

Wat betreft de vragen over het gedogen, antwoordt gedeputeerde dat de provincie op dit moment de VTH-regels toepast. Waar er gehandhaafd moet worden, zal dat ook daadwerkelijk gebeuren. Binnen de handhaving zijn echter mogelijkheden om een fout te herstellen. Dat neemt niet weg dat de OD handhaaft waar dat noodzakelijk is.

De Randstedelijke Rekenkamer heeft geadviseerd om de partners meer bij de vergunningstrajecten te betrekken. De GGD geeft geen vergunningen af, maar heeft wel een adviesrol bij de vergunningverlening en is derhalve betrokken bij het gehele VTH-stelsel.

In de richting van Statenlid Kostic (PvdD) merkt gedeputeerde op dat mevrouw Gosen (Dorpsraad Wijk aan Zee) inderdaad goed begrepen heeft dat ondanks de vrijwillige investering van 300 miljoen euro door Tata zelf, GS het voornemen hebben om de maatregel op te nemen in de vergunning. Gedeputeerde heeft dit ook als zodanig aan mevrouw Gosen medegedeeld.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor diens beantwoording en constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

4. Rondvraag portefeuille dhr. Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid & Milieu)

Er zijn geen aanmeldingen voor de rondvraag ontvangen.

5. B-agenda Natuur / Stikstof

5.a Stikstof: Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstof 2021-2022 (B-agenda NLG 08-02-2021)

De **voorzitter** licht toe dat tijdens de commissievergadering NLG d.d. 8 februari jl. de Statenleden reeds hun inbreng in eerste termijn hebben geleverd. Zij geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

Alvorens gedeputeerde Rommel ingaat op de vragen die de Statenleden in eerste termijn hebben gesteld, wil zij graag een aantal gedachten meegeven. Zij vond het jammer dat de vragen en antwoorden in de eerste termijn zo gescheiden zijn. Ieder nadeel heeft echter zijn voordeel, want inmiddels is ook de provinciale regietafel stikstof bijeengekomen. Derhalve kan een aantal punten uit die bespreking worden betrokken in de beantwoording en de verdere beraadslaging.

De vergadering was overigens heel positief en constructief. Er waren veel complimenten voor de voorgenomen strategie. Er zijn ook nog wat opmerkingen die meegenomen zullen worden in het opstellen van de brief.

Gedeputeerde bedankt de verschillende fracties voor de woorden van steun voor het hart van de

strategie, de twee sporen en de twee doelen, en de zaken die zij daarover hebben meegegeven. Het college vindt dit een heel goede zaak, hetgeen in de grote hoeveelheid vragen niet moet ondersneeuwen. GS zien de uitspraken als steun voor de aanpak in grote lijnen en beschouwen dat als winst. GS en PS kunnen weliswaar van gedachten verschillen over de precieze verdeling en invulling van de verantwoordelijkheden in dit dossier, maar het heeft de aandacht van het gehele provinciale bestuur nodig om het tot een goed einde te brengen. Er is heel veel gebeurd. Hiervoor geldt het adagium "*we zijn vertrokken, maar nog niet gearriveerd*".

Verschillende fracties hebben hun waardering geuit over de technische briefings, zodat vanuit gedeelde informatie het gesprek kan worden opgepakt. Gedeputeerde Rommel blijft deze op de agenda zetten en verneemt graag indien de Staten verder geïnformeerd willen worden.

Er zijn enkele partijen die geen problemen zien ten aanzien van de biodiversiteit in Nederland. Het college beleeft dit echter anders. Net zoals de vertegenwoordigers van de wetenschap en maatschappelijke partners heeft de provincie daarom de keuze gemaakt om tot actie over te gaan. Hierom is ook gevraagd bij de regietafel.

In een veld van heel veel mogelijkheden komt men uiteraard ook beperkingen tegen. Het is dan ook aan GS om die in samenspraak met de maatschappelijke partners zo goed mogelijk te managen. Gedeputeerde wijst in dezen ook op de uitspraak van oud-Commissaris van de Koning Remkes: "*Niet alles kan overal*." Het college verliest daarmee niet uit het oog dat de provincie ook het Rijk nodig heeft als systeemverantwoordelijke voor de aanpak van de problematiek en als eigenaar van de resultaatverplichtingen. De provincie Noord-Holland heeft natuurlijk haar eigen gebiedsspecifieke belangen en kennis. Deze worden bij elkaar gebracht om met het Rijk en het IPO te bespreken. De provincie is daar al sinds 2019 mee bezig.

Er is gekozen voor een bespreking in twee stappen. GS willen de Statenleden graag meenemen. Na de beraadslaging met de regietafel en PS volgt eind februari/begin maart het definitieve besluit van GS, gevolgd door een informatieve brief aan PS en de regietafel die een definitieve richting aangeeft. De suggesties van PS worden meegenomen in het vormen van de definitieve versie.

Gedeputeerde gaat in op de beantwoording van de circa 55 vragen die zijn gesteld. Zij heeft deze per onderwerp geclusterd.

RSRS

Hoe werkt de toedeling uit het RSRS? De rekentool voor de uitgave van stikstofkrediet in het RSRS is nog in ontwikkeling. Hierover is vandaag nog met het Rijk gesproken, maar dit zal een vervolg moeten krijgen. GS verkennen de verschillende mogelijkheden. Gedeputeerde geeft een inkijkje in de mate van zeggenschap van een private actor ten opzichte van het collectieve systeem van de provincie en het Rijk. Er wordt nu gesproken over drie varianten:

- Variant 1: partijen brengen stikstofkrediet in op basis van hun eigen stikstofregeling. Daarbij beslissen zij zelf over de uitgave van het krediet.
- Variant 2: een collectieve stikstofrekening waarbij bevoegde gezagen bepalen waaraan het stikstofkrediet wordt uitgegeven.

- Variant 3: het krediet kan voor een bepaald doel worden geormerkt, maar de regie over de uitgifte blijft bij de provincie.

Er is met de provincies en het Rijk nog geen besluit genomen welke variant daadwerkelijk zal worden uitgewerkt. De provincie heeft wat extra vragen gesteld. Gedeputeerde Rommel is portefeuillehouder op dit dossier. In de overwegingen over de werkwijze moet wel aandacht worden gehouden voor prikkels die uitgaan van een RSRS om stikstofdepositie te reduceren.

Over de prioritering van initiatieven waaraan stikstofruimte zal worden gegeven, is ook nog geen besluit genomen. Voor Noord-Holland zal het de lijn van het coalitieprogramma volgen, maar hierover is nog geen besluit genomen. Veiligheidsaspecten zullen daar altijd hoog in scoren, alsmede de majeure opgaven van de provincie Noord-Holland. Dat is de gekozen inzet. Gedeputeerde verwacht er in april meer over te kunnen aangeven. Hierop komt derhalve een vervolg.

De VVD vroeg om de stikstofbehoeftevraag een vast onderdeel van de regietafel te maken. Vaststaat dat moet worden gekozen voor een juridisch houdbare RSRS. Dat is ook bij de drie varianten waar heel sterk naar wordt gekeken. Het moet wel werkbaar en praktisch blijven. Het moet een prikkel vormen om stikstofruimte vrij te spelen. Er kan wel een stikstofbank bedacht worden, maar zolang er geen vulling is, kan die er ook niet uit worden gehaald. Daarbij is ook nog van belang dat bij een systeem met heel veel partijen het ook kan zijn dat er heel veel stikstofruimte wordt gereserveerd maar dat die onbenut blijft. In tijden van schaarste is het vasthouden van stikstofruimte niet wenselijk.

De regierol van de provincie moet vanuit haar rol als bevoegd gezag, maar ook vanuit haar verantwoordelijkheid voor de gebiedsgerichte aanpakken, voldoende tot z'n recht komen.

De regietafel blijft voor GS een manier om de stikstofbehoefte in de provincie Noord-Holland vanuit alle sectoren in beeld te hebben en te houden. Aan de regietafel kunnen partijen goed met elkaar in gesprek gaan om de stikstofbehoefte te duiden.

De VVD heeft voorts de vraag gesteld hoe het zit met de BBT-maatregelen, zoals bij Tata, en het vastleggen in een RSRS. Het klopt dat de stikstofreductie als gevolg van het toepassen van wettelijke verplichte BBT's bij industriebedrijven niet wordt gebruikt als stikstofkrediet om weer uit te geven aan nieuwe activiteiten elders in de provincie. Zoals ook blijkt uit de toelichting bij de Wet stikstofreductie en natuurverbetering, is deze reductie noodzakelijk en wordt deze in belangrijke mate ook gebruikt om de stikstofreductie te behalen die ten goede komt aan de natuur. De ruimte die dus ontstaat bij het toepassen van een BBT-maatregel kan dus niet in het RSRS worden opgenomen voor het bevorderen van economische ontwikkelingen. Dit is anders bij de BBT+-maatregelen. Bij Tata wordt bekeken in hoeverre er sprake is van BBT-maatregelen en BBT+-maatregelen en of daar een combinatie mogelijk is. Dat zijn punten van aandacht. Gedeputeerde heeft daar nu nog geen antwoord op.

Mevrouw **De Groot** (SP) heeft een aanvullende vraag. Gedeputeerde zegt zojuist dat bij industriële bedrijven niet geldt dat die extra stikstofruimte kan worden gebruikt. Stel dat er een vergunning is afgegeven voor 80 ton stikstof en er wordt maar 60 stikstof gebruikt door een industrieel bedrijf. Kan dan die resterende 20 ton extra niet worden gebruikt voor het extern salderen dan wel verleasen?

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat deze vraag later beantwoord zal worden. Zij geeft reeds aan dat het gaat om de feitelijke gerealiseerde vergunde ruimte. Als het bedrijf erop staat dat die fabriek gebouwd is voor 80 ton, maar op het moment slechts 60 gebruikt, dan zou die 20 ton gebruikt kunnen worden. In dat geval gaat er nog wel 30% af voor de natuur, maar daar komt gedeputeerde later op terug.

Het CDA heeft gevraagd hoe saldovragers en saldogevers in een gebied gematcht kunnen worden. Matching is het bij elkaar brengen van saldonemers en saldogevers van stikstof om externe saldeeracties tussen partijen mogelijk te maken. Verschillende commerciële partijen bieden matching als dienst aan. Die markt zal zich naar alle waarschijnlijkheid verder ontwikkelen. Vooralsnog kan en mag de overheid niet hetzelfde doen als een marktpartij. De rol van de provincie ligt vooral in het faciliteren van het extern salderen door het RSRS, zodat het gevuld wordt en bijvoorbeeld microdeposities uit het RSRS vergoed kunnen worden. Dat laat onverlet dat de provincie in die gebiedsgerichte aanpakken wel een rol kan en moet spelen om te kijken waar de kansen liggen om de saldogevers en -nemers bij elkaar te brengen, zodat gewerkt kan worden aan een matching voor provinciale doelen. De provincie is dus wel een speler in dit krachtveld, maar zal voor zover nu kan worden voorzien niet als matchmaker optreden. Zij bekijkt wel hoe ze partijen kan helpen.

Rolverdeling tussen het Rijk en de provincie

D66 vroeg waar het Rijk over gaat en waar de provincie over gaat. Kortgezegd is het Rijk verantwoordelijk voor de aanpak van de algemene stikstofdeken, oftewel de algemene bronmaatregelen voor de luchtvaart, industrie, mobiliteit, landbouw, energiebedrijven en bouw. Overigens zijn er behalve de varkenshouderijenmaatregel en de snelheidsmaatregel thans nog geen andere bronmaatregelen bekendgemaakt. De provincies leveren gebiedsspecifiek maatwerk. Op het snijvlak van die twee wordt samengewerkt en trekken het Rijk en de provincie samen op. Ook is er sprake van beïnvloeding door de provincie op de taken die het Rijk zelf moet uitvoeren, omdat er sprake is van voortdurend overleg. Het IPO en de Bestuurlijke Commissie Stikstof (BC Stikstof) vormen daartoe een belangrijk platform. De provincies kunnen immers beter gezamenlijk optrekken richting het Rijk dan alleen.

GroenLinks vroeg of GS met een plan van aanpak kunnen komen met daarin de verantwoordelijkheden van het Rijk. Gedeputeerde geeft aan dat het Rijk systeemverantwoordelijk is en een resultaatverplichting heeft ten opzichte van Europa. Dat is een richtlijn. De provincie maakt gebiedsplannen waarin met het Rijk afspraken worden gemaakt over het bereik van de gestelde doelen. Dat is iets anders dan de gebiedsgerichte aanpak. De gebiedsplannen moeten nog vastgesteld worden. Gedeputeerde heeft om meer specifieke data gevraagd en in het IPO aangegeven dat snel bekend is wat de afspraken zullen zijn. Dit zal samen met het Rijk moeten worden afgestemd.

Mevrouw **Van Wijnen** (GL) bedankt gedeputeerde voor haar toelichting, maar haar vraag was een andere. GroenLinks vroeg zich af of de gedeputeerde met een plan van aanpak naar de Staten of de commissie kan komen, zodat inzichtelijk wordt hoe de stappen worden genomen en wat voor de provincie belangrijk is om van het Rijk en het IPO te verwachten. Mevrouw Van Wijnen zal daar in tweede termijn op terugkomen.

Gedeputeerde **Rommel** verwacht dat het de gebiedsplannen betreft. Het Rijk en de provincie gaan

gezamenlijke plannen maken waarin uiteengezet wordt hoe een en ander wordt bereikt. Dit zal wellicht in de tweede termijn terugkomen.

De PVV vroeg wat de eventuele gevolgen zijn van het controversieel verklaren van de Wet stikstofreductie en natuurverbetering. Het lijkt gedeputeerde niet raadzaam om daarover te speculeren. Ze lost het probleem graag pas op als het zich daadwerkelijk voordoet. Op dit moment is dat niet aan de orde.

De PvdA maakt zich zorgen om de inbreng van de provincie in Den Haag. De provincie Noord-Holland levert in IPO-verband een gecoördineerde inbreng en werkt daarin nauw samen met LNV als coördinerend ministerie. Het college heeft zelf ook contacten in Den Haag die erop gericht zijn om Noord-Holland goed voor het voetlicht te brengen. Dat betreft de lobbyisten.

De VVD vroeg of er geld voor innovatie is. Het Rijk komt met regelingen voor onder andere de industrie. Er is echter niet genoeg geld. De provincie kaart ook steeds bij het Rijk aan om voldoende middelen beschikbaar te stellen voor innovaties, zeker omdat die geluiden ook klinken vanuit de agrarische sector en het ook voor de blijvers goed zou zijn als er meer middelen zijn. Het Rijk zet al wel middelen in, zoals de SDE+ en verschillende verduurzamingssubsidies.

De provincie kent ook verschillende regelingen. Die zullen eveneens meegenomen worden in de gebiedsgerichte aanpakken. Gedeputeerde noemt als voorbeeld de Uitvoeringsregeling subsidie duurzame zeehavens, het Innovatiefonds Noord-Holland en de MIT-regeling (mkb innovatiestimulering Regio en Topsectoren). Het is echter niet voldoende. De provincie blijft daar dus aandacht voor vragen.

Het CDA vroeg hoe de provincie vasthoudt aan de uitspraak van de minister dat uitkoop vrijwillig zou zijn. In het dossier stikstofaanpak is geen sprake van dwang. Mocht dit zich toch aftekenen, dan zal de provincie daar adequaat op reageren. De partijen in de regietafel hebben overigens ook gewezen op het voeren van een stevige regie in tegenstelling tot het "polderen".

De PvdA vroeg wat de inbreng van Noord-Holland aan de IPO-tafel is over doelbepaling. Noord-Holland pleit net als de andere provincies voor een realistische benadering en kan instemmen met de gekozen kwantificering. In het maatwerk gaat de provincie bekijken wat haalbaar is. Om die reden is het belangrijk om onder de zojuist genoemde gebiedsplannen ook een handtekening van de minister te hebben, omdat ook zij aan de lat staat voor de reductie van uitstoot en dat niet door de provincie te beïnvloeden is.

De SP denkt aan een motie vreemd of over een brief aan de minister wat betreft de maximumsnelheid. Gedeputeerde geeft aan dat de provincie helaas niet gaat over de handhaving van de snel op het Rijkswegennet. Zij raadt een motie vreemd derhalve af.

De heer **Leerink** (PvdA) heeft een vraag over het vaststellen van de doelen in IPO-verband. Gedeputeerde heeft in een aantal zinnen aangegeven wat het IPO doet. Zij doet het echter toch een beetje voorkomen alsof daar geen politiek bedreven wordt en dat daarin geen stelling wordt genomen. Kan de gedeputeerde iets specifiekere zijn als ze het heeft over "het belang van Noord-Holland" en "de doelen"?

Gedeputeerde **Rommel** begrijpt wat de heer Leerink bedoelt. Die doelen moeten nog vastgesteld worden door de Eerste Kamer. Op dit moment wordt bekeken wat er in de provincie Noord-Holland behaald kan worden. Gedeputeerde heeft nog extra data opgevraagd. Deze zijn haar voor de zomer toegezegd. Op dat moment kan echt gebiedsgericht bekeken worden welke doelen waar gehaald kunnen worden. Het is momenteel nog iets te vers om daar antwoord op te geven. De minister heeft aangegeven dat voor nu het allerbelangrijkste is dat het door de Kamer komt, want anders is er helemaal niets. Aansluitend kan er politiek worden bedreven met het Rijk en de andere provincies.

Mevrouw **De Groot** (SP) hoort gedeputeerde zeggen dat er nog gesproken zal worden over de doelen die Noord-Holland wil halen. Zij meent echter dat de doelen gewoon zijn vastgelegd. Er moet namelijk stikstofreductie zijn in een bepaald jaar en in een volgend jaar. Wat bedoelt gedeputeerde derhalve met "het discussiëren over de doelen"?

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat de provincie in haar strategie de doelen heeft bepaald. Zij spreekt echter nu over de doelen per gebied. Thans wordt namelijk de vertaling naar de gebieden gemaakt. Gedeputeerde wijst erop dat het kopje "doelen" er nog aankomt. Zij stelt derhalve voor om haar beantwoording eerst af te maken, waarna eventuele aanvullende vragen kunnen worden gesteld.

De **voorzitter** kan zich vinden in het voorstel van gedeputeerde en verzoekt de commissieleden om hun vragen tot na de beantwoording van gedeputeerde te bewaren en ze eventueel in een tweede termijn te verpakken.

Gedeputeerde **Rommel** vervolgt haar beantwoording en komt op de rol van PS. D66 verzocht om wat technische briefings, met name over dilemma's in de gebieden, zodat PS daarover zouden kunnen meedenken. Zoals ook aangegeven in de afgelopen technische briefing, menen GS op locatie in Westzaan, in Zaanstad, een mooi aanbod op dit punt te kunnen uitwerken. Westzaan is echt een uitdaging. Het zou derhalve goed zijn om een keer een briefing te houden over wat daar gebeurt. Gedeputeerde hoopt dat die mogelijkheid zich snel voordoet. Zo snel als mogelijk ontvangt de commissie daarvoor een voorstel. Er zou dan ook gelijk een bezoek aan Olam kunnen worden gebracht, zodat zowel de industrie als de natuur erachter kan worden meegenomen.

Het CDA vroeg wat de rol van PS is bij de kaders voor de gebiedsprogramma's. Gedeputeerde geeft aan dat er geen andere rol is dan die in de brief wordt geschetst, waarbij de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen GS en PS het uitgangspunt vormt.

De ChristenUnie vraagt of PS meegenomen kunnen worden in de gevoelens en de stemming bij de partners in de gebieden. De genoemde briefing op locatie zou zijns inziens heel nuttig zijn om het wat concreter te maken. Ieder gebied is immers anders. De commissie zou t.z.t. ook eens kunnen vragen om een technische briefing over zo'n gebiedsgerichte aanpak en hoe deze werkt.

De Partij voor de Dieren gaf aan dat PS ook controlerende taken hebben en niet alleen gaan over het opstellen van financiële kaders. Zij wil ook de grootste vervuilers weten. Met wie wordt per gebied gesproken? Het is jammer dat gedeputeerde Kostic (PvdD) vraagt waarom PS die informatie niet krijgen. Er is immers al in de beantwoording opgenomen dat een beschrijving van de rol van PS in de brief staat. Er zijn lijsten met piekbelasters die in verband met de AVG gewoonweg niet gedeeld

mogen worden. Het is niet aan GS om op deze voorgestelde manier te komen tot "*naming*" met alle gevolgen van dien. Daar laat gedeputeerde het dan ook graag bij.

GroenLinks vroeg wat de gevolgen van de stikstofaanpak zijn voor de economische ontwikkelingen, zoals wonen et cetera. Zij vroeg of hierover een stuk kan worden opgesteld om PS daarin mee te nemen. Gedeputeerde gaf aan dat het een wens van GS is om in de gebiedsgerichte aanpakken voor de verschillende sectoren in beeld te krijgen welke behoefte aan stikstofruimte er is, zodat dan ook afspraken gemaakt kunnen worden en bekeken kan worden hoe daaraan tegemoetgekomen kan worden. Welke afspraken horen daar dan bij? En welke bijdrage is dan van de sector zelf te verwachten? Dit gebeurt in de gebiedsgerichte aanpak. Gedeputeerde wijst in dit kader nogmaals op het dilemma dat er geen ruimte uitgegeven kan worden als die er niet is. Voorts is het bevorderen van een goede gezondheid natuurlijk wel een randvoorwaarde.

De Partij voor de Dieren wil een concreet stuk om in PS te bespreken. Het college vindt voorliggende strategie al een heel mooi en concreet stuk om te bespreken. Het laat eveneens zien wat er allemaal al gedaan is en op welke wijze de provincie verder wil in de strategische aanpak stikstof.

GroenLinks wil graag op de hoogte blijven, ook over de informatie hoe de gebiedsgerichte aanpak (GGA) loopt en wat de ervaringen van betrokkenen zijn. Deze vraag is ook door andere fracties gesteld. Het college komt daar graag aan tegemoet. Die technische briefings en de brieven van GS zijn er juist ook op gericht om PS telkenmale mee te nemen.

Doelen

De ChristenUnie gaat ervan uit dat het Rijk ook bijdraagt aan reductie. Wat voor consequenties heeft het niet halen van deze doelen door het Rijk? Houdt de provincie dan vast aan haar eigen doelen? Het klopt dat de provincie ervan uitgaat dat het Rijk ook bijdraagt aan de stikstofreductie. Om die reden wil zij het Rijk ook heel nauw betrekken bij de gebiedsplannen. Dat moet ook, want de provincie heeft niet de mogelijkheid om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om de doelen te behalen. In de brief wordt bijvoorbeeld gewezen op stikstofuitstoot uit het buitenland, waarop de provincie geen invloed heeft. Hierover is de minister nu in overleg. Zij moet ook kijken naar de stikstofreductie van de landelijke stikstofdeken, afkomstig van de luchtvaart, industrie, mobiliteit, et cetera. De komende tijd zal derhalve bekeken worden welke partijen voornoemde maatregelen kunnen nemen. Dat wordt vastgelegd in de gebiedsplannen.

De heer Leerink (PvdA) geeft aan dat harde doelstellingen nodig zijn. Thans zijn de doelen streefwaardes. De PvdA vraagt wat de provincie doet als de doelen niet worden gehaald. Zij vraagt GS om die vooraf op te stellen en deze gezamenlijk tegen het licht te houden in PS. De wijze waarop de minister zich verbindt aan gekwantificeerde doelen die in de tijd worden vastgelegd -- systeemverantwoordelijkheid en resultaatverplichting -- is voor het college voldoende basis om mee te werken. Gedeputeerde heeft dit reeds aangegeven in antwoord op de vragen van de heer Leerink (PvdA). GS volgen de ontwikkelingen die vastgelegd gaan worden in de wet minutieus. Zij hebben ze echter al meegenomen in de provinciale strategie.

Het CDA vraagt of het niet beter is om flexibiliteit in te bouwen door doelen op te stellen voor de gehele provincie. Door doelen voor de provincie als geheel te formuleren, ontstaat inderdaad een vorm van flexibiliteit. Als van die flexibiliteit gebruik wordt gemaakt, kunnen er gebieden overblijven

met een zeer slechte staat van natuur. De neiging is immers om eerst het laaghangend fruit aan te pakken, maar GS staan voor het totaal en willen in alle gebieden een betere natuur bewerkstelligen. In de gebiedsgerichte aanpak en zodra er meer data bekend zijn zullen GS het verder uitwerken in de gebiedsplannen.

De VVD vroeg welk tijdspad gaat gelden voor de doelen en of dat wordt aangepast. GS volgen het tijdspad dat bij de beraadslaging in de Kamer over de Wet stikstof en natuurverbetering recent is aangegeven. Het moet nog worden vastgesteld in de Eerste Kamer. Er is derhalve nog geen aanleiding af te wijken van het tijdspad. Gedeputeerde heeft al een paar keer genoemd dat de afspraken met de provincies nog met behulp van maatwerk moeten worden gemaakt.

De VVD vroeg voorts hoe andere provincies met de doelen omgaan. Uit de besprekingen in IPO-verband zijn geen andere inzichten naar boven gekomen dan het standpunt van Noord-Holland. De Wsn is recentelijk in de Tweede Kamer behandeld. PS kunnen zelf verifiëren hoe die behandeling is gegaan.

Gebiedsgerichte aanpak

Kunnen GS kijken naar een betere inzet van middelen met als uitgangspunt duurzaamheid? Duurzaam verminderen staat voor GroenLinks voorop. Verleasen past daar niet in. GroenLinks vraagt of duurzaamheid ook kan worden meegenomen in de stukken. Gedeputeerde antwoordt dat de voorgenomen koers doelen heeft gesteld om die depositiedaling te bereiken voor op de lange termijn. GS gaan dus voor duurzaam verminderen. Dat is een belangrijk onderdeel van de provinciebrede aanpak. Maar ook in de gebiedsgerichte aanpak kunnen bronmaatregelen gericht op duurzame reductie worden getroffen.

Verleasen is niet een maatregel die bijdraagt aan een langetermijnvermindering van de stikstofdepositie. De tijdelijkheid is juist inherent aan het instrument verleasing. Die tijdelijkheid is niet bezwaarlijk, mits naast dat verleasen andere instrumenten staan die wél zorgen voor een langetermijnvermindering. Dat gebeurt via de provinciale koers. Het instrument verleasen kan juist ingezet worden wanneer er een korte stikstofruimte nodig is, bijvoorbeeld bij de bouw van woningen of de opwekking van duurzame energie.

De Staten vragen gedeputeerde ook naar de prikkels. Dat kunnen er vele zijn. Degene die verleast, kan ook financiële speelruimte krijgen om te investeren in de duurzaamheid van een bedrijf. Om misverstanden te voorkomen, benadrukt gedeputeerde dat latente ruimte niet verleast wordt. Het moet echt feitelijk vergunde ruimte betreffen.

Gedeputeerde zal drie vragen gebundeld beantwoorden. Het CDA meent dat het gebiedsproces niet moet worden opgelegd, maar moet worden opgehaald uit het gebied. D66 vraagt hoe GS de andere doelen die de provincie in een gebied wil behalen, koppelt. D66 ziet voorts graag dat andere doelen dan stikstof in een gebied van tevoren worden meegenomen in de gebiedsgerichte aanpak. Gedeputeerde geeft aan dat de projectleiders die met een gebiedsproces aan de slag gaan een opgave meekrijgen vanuit de stikstofreductie en de NNN-realisatie. Zij gaan hierover het gesprek aan met de ondernemers, de inwoners, de uitvoerende organisaties en de belangenorganisaties in het gebied zelf. Er komt een plan uit hoe het gebiedsproces ingestoken kan worden. Soms blijkt in die verkenning dat de stikstof- en NNN-opgaven goed gekoppeld kunnen worden aan andere doelen.

Gedeputeerde is er voorstander van om met geld meerdere doelen te dienen. Dit kunnen de provinciale doelen zijn, maar ook de doelen van gemeenten. In dat kader wijst gedeputeerde op het voorbeeld van Westzaan. In dat gebiedsproces schrijven de provincie en de gemeente Zaanstad nu samen een plan van aanpak.

De VVD vraagt hoe andere provincies doorberekeningen maken? Noord-Holland doet dat per gebied. De provincies hebben samen de handschoen opgepakt om de data van het RIVM door te berekenen naar de individuele gebieden. Het grote voordeel daarvan is dat men niet afzonderlijk het wiel hoeft uit te vinden en dat alle provincies dezelfde namen voor dezelfde zaken gebruiken. Alle provincies hanteren dus dezelfde manier. Om die reden willen de provincies hun RSRS bij die data laten aansluiten.

De Partij voor de Dieren vroeg met welke partijen in de gebieden gesproken wordt. Gedeputeerde antwoordt dat dit afhangt van de scope van het gebiedsproces. De projectleider bekijkt immers welke andere doelen en opgaven gekoppeld worden aan de stikstofdoelen. In alle gebieden wordt wel gesproken met de gemeenten, de grondgebruikers (zoals agrarische bedrijven), de inwoners, de waterschappen, belangenorganisaties (ondernemersverenigingen, LTO, TBO's) en de grondeigenaren. Het is afhankelijk van het type gebied, de opgaven die de provincie daar heeft en de koppeling van die opgaven. Gedeputeerde noemt het voorbeeld van het duingebied, waar ook met het Duinwaterleidingbedrijf, Stichting Duinbehoud, de recreatieondernemers en de manegehouders in het gebied wordt gesproken. Het varieert dus echt per gebied. Er zijn ook nog wel meer mensen die in het gebied meer wensen hebben. Daarbij kan gedacht worden aan omwonenden of bezoekers. Ook die groepen betreft de provincie erbij. De projectleider is degene die een en ander in kaart brengt en contacten legt.

Het CDA heeft GS verzocht om de stikstofdaling niet alleen op papier zichtbaar te laten zijn, maar ook in het gebied. Voorts vroeg de fractie of de gegevens uit de Atlas Leefomgeving worden meegenomen in de gebiedsgerichte aanpak. Gedeputeerde antwoordt dat de hoeveelheid stikstofoxide in de lucht de laatste jaren inderdaad afneemt, hetgeen een goede ontwikkeling is. De hoeveelheid ammoniak neemt echter toe. Uiteindelijk draait het om de vermindering van de hoeveelheid stikstof die feitelijk in het gebied neerkomt. De gegevens over de depositie in de gebieden hebben GS aan PS getoond tijdens de technische briefing. Deze zijn nu ook via de website te raadplegen.

De VVD vroeg hoeveel nodig is om natuurgebieden in stand te houden en of er inzicht geboden kan worden in de benodigde stikstofruimte voor de komende jaren. Hoe groot zijn de vraag en de schaarste? De provincie heeft voor elk Natura2000-gebied in beeld wat de overschrijding van de kritische depositiewaarde is en welke reductie nodig zou zijn om te komen tot een goede staat van instandhouding. Per gebied moet ook bezien worden wat binnen welk tijdsbestek haalbaar is. De gebiedsprojectleiders zijn hiermee bezig.

De VVD heeft gevraagd of inzichtelijk gemaakt kan worden hoeveel boeren nodig zijn om de natuurgebieden te onderhouden. Hoeveel agrarische ondernemers en vee nodig zijn, bepaalt de provincie aan de hand van de "beheercheck", die ook in de brief wordt genoemd. Het verschilt derhalve per gebied.

De Partij voor de Dieren vroeg wat GS op Texel gaan doen. Gedeputeerde geeft aan dat op Texel een traject loopt waarin gebiedspartijen een voorstel hebben gedaan voor de invulling van de restantopgave NNN. Dat voorstel wordt nu samen met Texel uitgewerkt. Wat betreft het deel Hoge Berg wordt nog getoetst op stikstofafname. De gebiedspartijen (o.a. LTO, Staatsbosbeheer en de Agrarische Natuurvereniging De Lieuw) hebben een voorstel gedaan en werken dit thans verder uit.

Ten aanzien van AERIUS vroeg de ChristenUnie of GS gaat lobbyen in Den Haag om de rekenmethode voor het wegverkeer gelijk te trekken aan de rekenmethode voor mobiele werktuigen. Gedeputeerde geeft aan dat het wegverkeer een dynamisch rekenmodel heeft binnen AERIUS, dat rekening houdt met de manier waarop bewegende voertuigen de emissie spreiden. Dit rekenmodel is nodig voor het verkeer, omdat dat model derhalve recht doet aan de wijze van uitstoot en neerslag. De afkapgrens van 5 kilometer voor wegverkeer is opgenomen in het rekenmodel. Momenteel wordt door interprovinciale programmaorganisatie stikstof (IPS) onderzocht hoe de afkapgrens van AERIUS aangepast kan worden en welke invloeden dat heeft op andere rekenmodellen. Daarnaast heeft de Raad van State onlangs bepaald dat de minister van Infrastructuur en Waterstaat beter moet motiveren of haar berekeningen van de stikstofneerslag op beschermde natuurgebieden wel volledig zijn (als gevolg van het doortrekken en verbreden van de A15 en A12 bij Arnhem). Bekeken moet worden welke invloed deze uitspraak zal hebben.

Mobiliteit

De SP vroeg waarom de maximumsnelheid niet gehandhaafd wordt. Kan de provincie met het Rijk overleggen om dit te verbeteren? Gedeputeerde geeft aan dat de handhaving een taak is van het OM en de politie. Daar gaat de provincie derhalve niet over.

Het SP vroeg voorts waarom er geen trajectcontrole kan komen op N246 tussen de A8 met 80 km/u in plaats van de huidige 100 km/u.

Gedeputeerde antwoordt dat de trajectcontrole op het onderliggende wegennet op een beperkt aantal wegen in heel Nederland wordt uitgevoerd. Dit betreft een pilot van het OM. Deze wordt niet uitgebreid vanwege een tekort aan financiële middelen. GS blijven de ontwikkeling wel volgen.

Agrariërs

De ChristenUnie geeft aan dat PS graag willen weten of er ook plekken komen waar agrariërs nodig zijn voor het beheer van natuurgebieden. Worden die ook meegenomen in de agrarische kaart? Gedeputeerde geeft aan dat de agrariërs nu al een grote rol spelen in het beheer. Ook ten aanzien hiervan is in de brief de beheercheck genoemd om het belang van het agrarisch beheer in de toekomst.

Het CDA heeft aangegeven dat in veenweidegebieden agrariërs nodig zijn en vroeg of GS willen bekijken of er meer flexibiliteit mogelijk is.

Gedeputeerde geeft aan dat met het maken van een agrarische kaart Noord-Holland in beeld gebracht kan worden hoe de provincie er agrarisch gezien uitziet, welke gronden van grote waarde zijn voor de agrarische sector, welke opgaven er zijn en hoe een en ander bij elkaar gebracht kan worden in de verschillende gebieden. Deze kaart zal een instrument zijn om met de sector in gesprek te gaan over een toekomstbestendige landbouw.

Binnen de gebiedsgerichte aanpak kan de provincie de gebieden inventariseren en bekijken welke vitale rol voor de N2000-gebieden en die NNN-gebieden gespeeld kan worden. Die zullen dan ook onderdeel moeten uitmaken van de agrarische kaart.

De SP vindt het probleem van het niet bekendmaken van namen en adressen van veehouders die qua stikstof ver boven de verantwoorde waarden uitstijgen, niet juist. Waar en hoe kunnen deze veehouders geholpen worden om zich toch aan de stikstofreductie te houden? Dit geldt overigens ook voor maneges en paardenhouderijen.

Gedeputeerde heeft reeds aangegeven dat vanwege de privacygevoeligheid GS deze gegevens niet openbaar kunnen maken. Dat wil echter niet zeggen dat de provincie zelf niet in gesprek is met deze mensen. In de gebiedsgerichte aanpak zijn de projectleiders en mensen die daarbinnen werken in gesprek met alle sectoren over de wijze waarop iedere sector kan bijdragen aan stikstofreducties. Dat geldt dus ook voor de agrariërs, paardenhouderijen en maneges.

Extern salderen

D66 stelde de vraag wat de ervaringen van andere provincies zijn. GS ontvangen daar regelmatig een update van. In de provincies die extern salderen hebben opengesteld voor bedrijven met productierechten -- extern salderen an sich is immers al toegestaan -- is de ervaring dat de transacties voornamelijk beperkt zijn tot agrarische bedrijven die onderling extern salderen.

Het CDA vroeg welke waarborgen GS hebben ingebouwd om leegloop van de sector tegen te gaan. In de technische briefing kwam aan de orde dat er een kraan is die gedeputeerde open en dicht kan zetten. Maar waar liggen de grenzen? Wanneer zet gedeputeerde de kraan open en wanneer zet zij deze dicht?

Gedeputeerde antwoordt dat externe saldeertransacties in Noord-Holland beoordeeld worden door de OD Noord-Holland Noord. GS monitoren wel hoeveel extern saldeertransacties er zullen zijn en welke partijen daar saldogever of saldonomer zijn. Zo kan de provincie het effect evalueren. In IPO-verband is er afgesproken dat na één jaar een evaluatie zal plaatsvinden.

De ChristenUnie vroeg of voor extern salderen op de rem kan worden getrapt.

Gedeputeerde beaamt dat de provincie kan besluiten om de beleidsregel van intern en extern salderen in Noord-Holland aan te passen indien dat gewenst is. Dat zal dan enkel betrekking hebben op het extern salderen. De beleidsregel voor intern salderen zal op basis van de uitspraak van de Raad van State moeten worden aangepast, maar dat is niet het effect waarop PS toetsen.

De SP vraagt hoe het extern salderen werkt. In de technische briefing is dat uitgelegd en toegelicht. Gedeputeerde verwijst mevrouw De Groot (SP) naar de website www.bij12.nl voor een zeer gedetailleerde uitleg. Mocht zij naar aanleiding daarvan nog steeds vragen hebben, dan nodigt gedeputeerde haar uit voor een gesprek met de ambtenaar of gedeputeerde zelf voor een nadere uitleg.

Verleasen

D66 vroeg of het klopt dat er tijdelijk sprake is van een toename van stikstof. Zo ja, is dat tijdelijk om woningbouw mogelijk te maken? En wordt er aan de tijdelijke toename een termijn gekoppeld?

Gedeputeerde antwoordt ontkennend. Verleasen is op dat punt niet anders dan extern salderen. Ook

bij verleasen mag de saldogever de ruimte niet meer benutten. De saldonemer mag van de verleaste ruimte maximaal 70% benutten. De 30% komt tijdelijk ten goede aan de natuur. Als dan de verleasetermijn over is, komt die 100% weer terug (inclusief die 30%). Het is dus sprake van een soort tijdelijke reductie. Bij verleasen kan de saldonemer hooguit twee jaar gebruikmaken van de depositie van de saldogever.

De SP heeft de vraag gesteld hoe verleasen werkt. Gedeputeerde verwijst mevrouw De Groot wederom naar de gedetailleerde uitleg op de website www.bij12.nl. Ook doet zij nogmaals het aanbod om bij nadere vragen contact op te nemen met gedeputeerde.

Ruimtelijk beleid en opkoop

Het CDA stelt de vraag wat GS gaan doen tegen ongewenste effecten als leegloop. Binnen de gebiedsgerichte aanpak wordt geïnventariseerd in welke gebieden agrariërs een vitale rol spelen bij het beheer van de Natura2000- en NNN-gebieden. Wordt er dan geen leegloop verwacht, zoals in andere gebieden gebeurt? De provincie werkt in die gebiedsgerichte aanpak met de sector mee. Wanneer agrariërs vertrekken, zijn er afdoende mogelijkheden voor de herontwikkeling van die voormalige bedrijfskavels.

Het CDA gaf aan dat de inzet op ruimtelijk beleid niet mag betekenen dat bedrijven verplicht opgekocht worden. De minister heeft gezegd dat de opkoop van bedrijven rond de N2000-gebieden op vrijwillige basis zal geschieden.

De provincie is niet voornemens om verplicht op te kopen om stikstofreductie te bewerkstelligen. De gerichte opkoopregeling van het Rijk is op basis van vrijwilligheid. Gedeputeerde merkt daarbij op dat als op basis van onteigening wordt gewerkt, zij het vrijwillig, dat er altijd nog een volledige schadeloosstelling kan worden gegeven.

Andere sectoren

De VVD vroeg of GS de behoeften van de andere sector in beeld kan brengen. Gedeputeerde antwoordt bevestigend, maar geeft aan dat het niet allemaal tegelijkertijd mogelijk zal zijn. Voor het Noordzeekanaalgebied wordt in samenwerking met de haven- en industrietafel nu gesproken over het maken van een inventarisatie van wat nodig is voor de economische activiteiten, energietransitie, circulaire economie en verduurzaming, zodat kan worden gezien hoeveel molen in z'n totaliteit nog nodig zijn.

De SP vroeg of GS een idee hebben wie de agrarische piekbelasters zijn. Kunnen deze middels handhaving worden gehouden aan een reductie?

Gedeputeerde antwoordt dat vanwege de privacygevoeligheid het niet mogelijk is om deze gegevens met PS te delen. GS hebben er wel een beeld bij en gebruiken deze informatie in de gebiedsgerichte aanpak.

De Partij voor de Dieren vroeg naar informatie over de grootste vervuilers. Gedeputeerde verwijst in dat kader naar de provinciale website. Vanwege de privacy doen de GS ook in dezen geen uitspraken over individuele bedrijven.

GroenLinks vroeg waar thema's rond stikstofaanpak terugkomen. Gedeputeerde neemt aan dat zij bedoelt hoe de stikstofaanpak in het provinciebrede spoor terugkomt. Het kan geadresseerde

worden in de commissie NLG, omdat gedeputeerde de portefeuillehouder is, maar ook in de vakcommissies. De verlaging van de snelheid op het provinciale netwerk is bijvoorbeeld besproken in de commissie Mobiliteit. Dat is ook wenselijk gezien de brede aanpak die het college voorstaat.

De **voorzitter** bedankt de gedeputeerde voor haar beantwoording. Een aantal commissieleden heeft reeds aangegeven een interruptie te willen plegen. Anderen geven aan dat zij graag het debat willen voeren. De voorzitter stelt derhalve voor om een tweede termijn te starten.

Tweede termijn

Mevrouw **Van Wijnen** (GL) bedankt gedeputeerde voor de buitengewoon uitvoerige beantwoording. Zij wil graag inspinnen op de vragen die nog openstaan of haars inziens onvoldoende beantwoord zijn.

Het gaat GroenLinks niet zozeer over wat er inhoudelijk van het Rijk verwacht wordt. Zij wil echter een lobbyplan zien voor de wijze waarop een en ander precies gerealiseerd wordt. Gedeputeerde heeft in haar schrijven aangegeven dat elke sector minimaal evenredig aan haar huidige bijdrage aan de stikstofdepositie een bijdrage moet leveren aan de reductie. GroenLinks meent na eerste lezing dat Noord-Holland ook een en ander van het Rijk moet gaan zien, omdat er in de provincie bijvoorbeeld veel invloed van zeescheepvaart wordt ervaren. In de marge stond voorts dat Noord-Holland veel paarden heeft. Wat betekent dit gegeven? Mevrouw Van Wijnen zou dergelijke zaken eens op een rijtje willen zien en willen weten wat deze betekenen voor de lobby. Kan de gedeputeerde toezeggen dat zij een lobbyplan maakt en aan de commissie NLG wil voorleggen? Er hangt best wel wat vanaf. Vanuit het Rijk en misschien ook via het IPO moet wel het nodige gebeuren. Dit is weer van invloed op de vraag of het evenredigheidsprincipe gaat slagen. En heeft de provincie een redelijk zicht op de vraag of de problemen rondom de biodiversiteit en stikstofdepositie opgelost gaan worden.

De tweede vraag was waar de stikstofaanpak gaat terugkomen, behalve jaarlijks in het Programma Natuurontwikkeling (PNO). Het heeft natuurlijk ook effect op de woningbouw. Mevrouw Van Wijnen begrijpt dat het in een gebiedsgerichte aanpak gebiedsgericht bekeken zal worden. Daar zij tevens zitting heeft in de commissie RWK, zou zij ook wel benieuwd zijn hoeveel woningen er niet gebouwd worden omdat bijvoorbeeld vergunningen niet vrijgegeven kunnen worden of verkeersprojecten vertraging oplopen doordat het qua stikstof niet rondkomt. Het heeft derhalve wel degelijk effect op de andere programma's. Mevrouw Van Wijnen is dan ook blij dat gedeputeerde aangaf dat het vanwege de provinciebrede aanpak ook in andere commissies besproken moet kunnen worden. Gebeurt dat dan structureel of op incidentele basis? GroenLinks zou het graag structureel terugzien.

Gedeputeerde gaf aan dat bij verleasen de saldonemer hooguit twee jaar gebruik kan maken van de depositie van de saldogever. Voor GroenLinks is het van belang dat een agrariër die zijn ruimte voor twee jaar verleast, er dan ook genoeg geld mee kan verdienen om zelf verduurzamende maatregelen te nemen. Als het elke keer slechts een paar maanden betreft, draagt het niet structureel bij aan de doelen die de provincie zich op welk gebied dan ook heeft gesteld, terwijl zij wel de vergunningen en ruimte biedt om het zo te doen.

GroenLinks vraagt gedeputeerde of het toch mogelijk is om in de regels over het verleasen een dusdanige termijn op te nemen waarmee een agrariër iets kan.

De heer **Zoon** (PvdD) hoort mevrouw Van Wijnen (GL) een betoog houden over het verlesen en het aanscherpen van de regels. Is zij het met de Partij voor de Dieren eens dat dit juist de stikstofruimte betreft die heel makkelijk uit de markt zou kunnen worden gehaald? Als de provincie de natuur op de eerste plek zet en ziet dat er een enorme stikstofreductie gerealiseerd moet worden, is dat dan niet de makkelijkste weg om het te regelen?

Mevrouw **Van Wijnen** (GL) ziet natuurlijk dat het ontzettend makkelijk is om het zo te regelen. Daar kan zij haar ogen moeilijk voor sluiten.

Mevrouw **De Groot** (SP) heeft zich eerlijk gezegd een beetje gestoord aan gedeputeerde Rommel, in die zin dat zij blijkbaar geen antwoord weet op de vragen die de SP gesteld heeft. Mevrouw De Groot zou dit stuk heel graag op de A-agenda laten plaatsens, zodat er op geamendeerd kan worden en er moties over kunnen worden ingediend.

Gedeputeerde zegt dat zij beschikt over een lijst met piekbelasters, maar dat zij deze niet mag vrijgeven op grond van de AVG. Mobilisation for the Environment heeft echter onlangs bij de Raad van State afgedwongen dat de piekbelasters wél benoemd zouden kunnen worden.

Mevrouw De Groot (SP) vindt het verlesen een beetje rieken naar de PAS. Zij is het volledig eens met de heer Zoon dat die stikstofruimte beter helemaal uit de markt kan worden gehaald, omdat er heel snel een stikstofreductie moet worden gerealiseerd.

Gedeputeerde zegt dat de provincie ervaring heeft met het extern salderen met agrarische bedrijven. Daarmee heeft zij de vraag van de SP niet beantwoord of extern salderen ook voor de industrie mogelijk is. Mag de industrie extern salderen met de eventuele stikstofruimte die zij overheeft?

De heer **Klein** (CU) bedankt de gedeputeerde voor haar uitgebreide beantwoording. Desondanks zijn een aantal vragen nog niet helemaal duidelijk beantwoord. De heer Klein vroeg of gedeputeerde wilde lobbyen voor het aanpassen van de afkapgrens van 5 kilometer die nu voor wegverkeer geldt. Het is zijns inziens onredelijk jegens alle andere gebruikers van stikstof dat het wegverkeer anders behandeld wordt. Gedeputeerde gaf toen aan dat er allerlei dingen spelen. De concrete vraag van de heer Klein is of zij bereid is daarvoor te gaan lobbyen in Den Haag of niet?

Het antwoord van gedeputeerde over de agrarische kaart begreep de heer Klein niet helemaal, maar wellicht heeft gedeputeerde zijn vraag niet geheel begrepen. Gedeputeerde heeft aangegeven dat hij een kaart gaat maken waarbij agrariërs het hoofddoel vormen. Er zijn echter gebieden waar natuur het hoofddoel vormt, maar die niet zonder agrarisch gebruik kunnen. Komen die ook op die kaart? Voorts zou de heer Klein graag horen of ook de uitkomst van die beheercheck op de agrarische kaart komt te staan?

In een artikel in de krant van gisteren stond dat agrarische collectieven zich grote zorgen maken over de wijze waarop het hele stikstofdossier zich ontwikkelt. Zij overwegen uit het overleg te stappen. Dit baart de heer Klein grote zorgen. De provincie kan niet zonder agrariërs om de natuur in Noord-Holland te beheren. Graag hoort de heer Klein van gedeputeerde wat er van het bericht klopt en hoe zij de situatie inschat.

De heer **Zoon** (PvdD) vindt het niet kunnen hoe de commissie vanavond over dit belangrijke onderwerp spreekt. Voorafgaand aan de coronapandemie noemde premier Rutte het nog "de grootste crisis die er is". En de commissie probeert discussie nu af te doen zonder interrupties en met beperkte mandaten die PS richting GS geven. Helemaal in het begin zei gedeputeerde dat zij het coalitieakkoord volgt. Daarin staat echter niets over stikstof. Waar denkt de gedeputeerde haar beleid op te baseren? Op dat punt wil de heer Zoon aansluiten bij de SP dat onderhavig stuk als behandelstuk zou moeten worden doorgeleid naar PS. Het kan niet zo zijn dat zo'n belangrijk onderwerp niet groot en uitvoerig wordt besproken.

Wat betreft het openbaar maken van de lijst met piekbelasters geeft de heer Zoon aan dat hij helemaal niet geïnteresseerd is in de NAW-gegevens van boeren. Hij is benieuwd naar de locatie- en emissiegegevens. De Raad van State heeft op 27 januari een duidelijke uitspraak gedaan dat dat soort gegevens openbaar gemaakt moeten worden. Daarmee speelt de heer Zoon nog niet eens de kaart dat hij als volksvertegenwoordiger graag een controle wil uitvoeren op GS. Dat wordt hem nu in een bepaalde mate onmogelijk gemaakt.

Gedeputeerde geeft aan dat op Texel gekeken wordt hoe NNN aangelegd kan worden. Dat is heel fijn en belangrijk, maar wil nog niet zeggen dat de stikstof wordt aangepakt. Als GS al toegeven dat de ammoniakuitstoot toeneemt, weet de heer Zoon wel wat daarvan de veroorzaker is. De heer Zoon ziet de gedeputeerde wat dat aangaat terugtrekkende bewegingen maken. Zij zegt dat het Rijk de stikstofdeken moet gaan wegnemen. De grootste deken op het land is echter afkomstig van de landbouw. Gaat gedeputeerde de landbouw aanpakken of laat zij dat over aan de Tweede Kamer of het kabinet?

De heer Zoon is ook benieuwd wat de projectleider nu precies gaat doen. Wat dat betreft voelt hij wel wat voor de RES-aanpak, waarbij tegen de projectleider van de tafel wordt gezegd: *"Het is prima wat u allemaal gaat doen, maar het doel moet zijn dat we in dit gebied onder de kritische depositiewaarde uitkomen. Beste mensen aan tafel, vertel maar hoe u het gaat oplossen."* De heer Zoon krijgt nu vooral de indruk dat het een theekransje is.

Tot slot is de heer Zoon ook nog benieuwd naar de Voedselvisie. Daarin wordt verwezen naar het Masterplan biodiversiteit. Dat verwijst op zijn beurt naar de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Thans bij de gebiedsgerichte aanpak stikstof hoort de heer Zoon echter niet dat er wordt ingehaakt op de Voedselvisie. Hij ziet vooral heel veel activiteiten die niets aanpakken en niet ingrijpen op de vastgestelde Voedselvisie.

De heer Zoon hoort gedeputeerde zeggen dat PS worden meegenomen in de Zaanstreek. Dat is allemaal leuk, maar het is ook wel een van de moeilijkste stukjes. De heer Zoon had juist Texel als voorbeeld genomen, omdat dat zijns inziens het makkelijkste stukje betreft.

De heer Zoon merkte al bij interruptie over het verlesen op dat het de makkelijkste manier betreft om de ongebruikte stikstofruimte uit de ruimte te halen. De Partij voor de Dieren zal hierover een motie indienen.

De **voorzitter** deelt mede dat het mandaat voor onderhavig stuk bij GS ligt. Het staat de Statenleden

echter vrij om een motie vreemd in te dienen.

Mevrouw **Koning–Hoeve** (CDA) bedankt GS voor de uitgebreide beantwoording. In reactie op de partijen die het verleasen van stikstof als negatief bestempelen, wil zij aangeven dat het CDA dit wél positief beoordeelt. Het verleasen biedt juist kansen voor kortlopende projecten, zoals woningbouw. Zoals de gedeputeerde aangaf, betreft het niet de onbenutte capaciteit maar de capaciteit die tijdelijk niet benut wordt. Het CDA ziet dat als een goede oplossing.

Evenredigheid bij reductie lijkt volgens het CDA een goed uitgangspunt, maar blijft ook een punt van zorg. Gedeputeerde vliegt het aan via de sectoren, maar zij heeft te maken met individuele bedrijven. Een ander punt van zorg is dat de haalbaarheid van de doelstellingen van de landelijke stikstofwet, zeker in de drukke delen van de Randstad, zeer twijfelachtig is. Er is meer realiteitszin nodig. Het CDA verzoekt de gedeputeerde om goed in de gaten te houden dat er bij de voortgang geen dingen worden geëist die niet reëel en niet mogelijk zijn.

Het CDA wil ook nog wijzen op de reductie van stikstof die gerealiseerd zou kunnen worden door een beter ganzenbeheer. Ganzen brengen heel veel stikstof in N2000-gebieden waardoor de KDW-doelen niet gehaald kunnen worden. Als de provincie die ganzen uit de N2000-gebieden zou kunnen verwijderen, dan is er heel veel ruimte vrij voor natuurherstel en huizenbouw. Wil gedeputeerde daar beter naar gaan kijken?

Het CDA maakt zich voorts zorgen over het toevoegen van stikstofgevoelige planten aan hexagonen. Tijdens de technische briefing werd uitgelegd dat dat waarschijnlijk gaat gebeuren, juist als de stikstofemissies dalen. Vervolgens kan door de groei van stikstofgevoelige planten in nieuwe hexagonen weer een extra reductie van stikstof worden geëist. Het CDA vindt dat niet acceptabel. Dat geeft geen rechtszekerheid voor bedrijven. Het CDA wil graag dat de gedeputeerde dit bij de uitwerking van beleid gaat voorkomen en hierop ook landelijke inzet pleegt.

Als laatste geeft mevrouw Koning–Hoeve aan dat de Natura 2000 naast natuurdoelstellingen ook een belangrijke afweging kent voor een andere component dan natuur. Het CDA ziet dat nog niet goed afgewogen terug in onderhavig stuk. Wel is het meegenomen in de voorgenomen stikstofwet. Daar worden bijvoorbeeld sociale, economische en cultuurhistorische waarden zoals bedoeld in de N2000-doelstellingen meegenomen, ook in de afwegingen van effectiviteit en proportionaliteit. Kan gedeputeerde dat nog toevoegen aan dit beleidsstuk?

Mevrouw **Van Wijnen** (GL) heeft een vraag aan mevrouw Koning–Hoeve (CDA). Laatstgenoemde geeft aan dat het CDA het verleasen een goede methode vindt om kortlopende projecten mogelijk te maken. Vindt zij dan ook dat het mooi zou zijn als bijvoorbeeld de agrariër die verleest er ook een stukje financiële zekerheid uit kan halen om zijn of haar bedrijf weer toekomstvaster te maken?

Mevrouw **Koning–Hoeve** (CDA) is dat helemaal met mevrouw Van Wijnen (GL) eens. Zij beschouwt dat als een goede oplossing en goede denkrichting.

Mevrouw **Strens** (D66) bedankt gedeputeerde voor de uitvoerige beantwoording. Gedeputeerde gaf aan dat het RSRS nog volop in ontwikkeling is. Er zijn verschillende modellen mogelijk die onder

meer verschillen qua mate van regie die dadelijk bij de provincie ligt. Voor D66 is het heel wezenlijk dat de provincie de regie houdt. Gedeputeerde gaf ook aan dat er nog geen definitieve prioritering is gemaakt en dat deze rond april volgt. Ook daarvan kan mevrouw Strens zich voorstellen dat er een politieke afweging in zit. Op het moment dat zo'n prioriteringsvraag aan de orde is, zou D66 graag zien dat die hier in de commissie besproken zal worden.

Ten aanzien van het verleasen gaf gedeputeerde aan dat het bijna hetzelfde is als extern salderen. Toch ziet D66 het net iets anders. Op papier is het wel degelijk feitelijk vergunde ruimte die niet benut wordt. Op het moment dat die wel benut wordt, ziet mevrouw Strens dat toch als een tijdelijke extra stikstofbelasting van het systeem. D66 vindt dat qua tijdelijkheid wel uit te leggen op het moment dat het projecten betreft die maatschappelijke waarde toevoegen. De woningbouw en energietransitie worden in dat kader vaak genoemd. D66 vindt desalniettemin dat er terughoudend mee moet worden omgegaan.

Mevrouw Strens is blij dat gedeputeerde aangeeft dat zij naast stikstofreductiedoelen ook gaat bekijken hoe eventuele andere doelen meegenomen kunnen worden, onder andere van de NNN-realisatie. D66 acht het heel belangrijk dat er in zo'n gebied in één keer aan de slag wordt gegaan en wordt bekeken wat mogelijk is.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) hoort mevrouw Strens zeggen dat het verleasen feitelijk vergunde ruimte betreft die niet benut wordt. Kan mevrouw Strens zich echter voorstellen dat een fabriek of agrarisch bedrijf gaat verbouwen, juist om te verduurzamen, en dat daardoor die stikstof tijdelijk niet nodig is? Dat verleasen is altijd tijdelijk. Dan is dat toch juist een goede optie?

Mevrouw **Strens** (D66) meent dat er dan wel tijdelijk weer extra stikstof komt.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) ontkent dit. Voorheen was de stikstofruimte in gebruik, maar door de verbouw is deze tijdelijk niet nodig. Het is dus geen toename.

Mevrouw **Strens** (D66) snapt dat het kan, maar de provincie moet er wel heel terughoudend in zijn om zo'n mogelijkheid in te zetten. Uiteindelijk wordt toch gestreefd naar een duurzame reductie van stikstof in het systeem. Op het moment dat het projecten zijn met maatschappelijke waarde ziet mevrouw Strens daar wel degelijk een mogelijkheid in. Zij zou echter liever voor andere maatregelen kiezen. Ze is blij dat het erin zit, maar het staat niet bovenaan het lijstje van D66.

Mevrouw Strens komt tot slot terug op de rol van de Staten. Gedeputeerde zegt vaak dat GS PS op de hoogte zullen houden, onder meer met technische briefings en brieven. Mevrouw Strens is daar ontzettend blij mee. Zij zou het echter wat mager vinden als het alleen daarbij blijft. In de commissievergadering van 8 februari jl. is ook aangegeven dat er wezenlijke keuzes in het stikstofdossier zitten. Deze hebben niet alleen impact op de natuur, maar bijvoorbeeld ook op de woningbouw of mobiliteit. Die moeten ook breder besproken kunnen worden. Op het moment dat er pijnlijke keuzes in een gebied moeten worden gemaakt, ziet D66 daar ook wel degelijk een rol in voor de Staten. Als het alleen bij het informeren van PS zou blijven, zou D66 dat echt te weinig vinden.

De **voorzitter** begrijpt dat er enige verwarring is over de interrupties. Zij stelt voor om deze in voldoende mate toe te staan.

Mevrouw **De Groot** (SP) had nog een interruptie op mevrouw Koning-Hoeve (CDA). Zij zou willen zeggen dat de reducering van de ganzenpopulatie wellicht wat stikstof scheelt, maar dat het reduceren van rundvee veel meer stikstof scheelt.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vindt dat geen goede vergelijking. De ganzen zitten namelijk in het natuurgebied en veroorzaken daar een heel hoge stikstofemissie. Het is daardoor heel lastig om die KDW-doelen te halen.

Mevrouw **De Groot** (SP) geeft aan dat de koeien naast het Natura2000-gebied mesten. Bovendien wordt er mest geïnjecteerd. Dat is ook niet goed voor de KDW-doelen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft aan dat de koeienmest dusdanig behandeld wordt dat er zo weinig mogelijk emissie is. Hiervoor zijn de laatste jaren al allerlei regels ingevoerd. Mevrouw Koning-Hoeve hoopt dat mevrouw De Groot begrijpt dat dit niet vergelijkbaar is met de situatie met de ganzen.

De heer **De Wit** (VVD) bedankt gedeputeerde voor de uitvoerige beantwoording. De kern van de zaak is zijns inziens dat de samenleving een natuurprobleem heeft dat met elkaar moet worden opgelost. Zowel de rijksoverheid als de provincies doen daarvoor keihard hun best. De VVD kan zich vinden in de hoofdlijnen van de ambities zoals ze in de brief zijn gesteld. Er zijn echter nog heel veel waarborgen te vervolmaken om het uiteindelijk een succes te laten zijn. De VVD ziet dat de samenleving afhankelijk is van heel veel inspanningen van individuele bedrijven teneinde het natuurprobleem de komende jaren te kunnen oplossen. Als er dingen belangrijk zijn om voor de bedrijven te waarborgen, dan zijn die per definitie ook belangrijk voor de overheden om zorgvuldig te borgen. Wat dat betreft ziet de VVD nog wel een aantal open eindjes. Hoe gaan bijvoorbeeld de regelingen voor het extern salderen en verleasen in de praktijk uitwerken? En hoe gaat dat stikstofregistratiesysteem in de praktijk werken?

De heer De Wit vindt het heel lastig om te beantwoorden welke van de drie varianten de beste zou zijn om zo'n stikstofregistratiesysteem te beoordelen. Hij gaat zich er de komende tijd in verdiepen om uiteindelijk ook te kunnen toetsen wat het in de praktijk teweeg gaat brengen. Voor de VVD is immers wel leidend dat niet alleen de natuurdoelen bereikt worden, maar dat er ook een goed ondernemers- en vestigingsklimaat in Noord-Holland kan worden gewaarborgd. Op dat punt ziet de heer De Wit op dit moment nog wel wat risico's.

De heer De Wit is verheugd over de aandacht voor de stikstofvraagkant van de discussie. Het is heel nuttig om dit te blijven bespreken met de economische sectoren. Bij dezen doet hij nogmaals aan hen de oproep om het zo goed mogelijk richting het college inzichtelijk te blijven maken. Op het moment dat de provincie aan de start staat van grote inspanningen om het probleem te gaan tackelen, moet zij openstaan voor alle mogelijke initiatieven om de emissie en daarmee te depositie te verminderen. Uiteindelijk moet niet vergeten worden dat het om meer gaat dan alleen stikstofdepositie. Het gaat ook om krachtig natuurbeheer en om klimaatomstandigheden als de waterkwaliteit. Deze aspecten moeten ook worden betrokken in de discussie. De heer De Wit hoopt dat de provincie dit zal meenemen in haar stikstofaanpak.

De heer **Leerink** (PvdA) geeft aan dat er reeds veel genoemd is. Hij bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording. De heer Leerink hamert voortdurend op en probeert de vinger te krijgen achter de wijze waarop de doelen die de provincie wil stellen, tot stand komen. De heer Leerink maakt zich zorgen over het ambitieniveau en over de wijze waarop het proces is ingericht. De provincies kijken naar het kabinet. Het kabinet is demissionair, maar ook voor die tijd wist het maar heel moeizaam te komen tot een ambitieniveau waarvan PvdA zich afvraagt of het wel voldoende is om het probleem te tackelen.

Vervolgens wordt gekeken naar de provincie. GS zeggen dat het eigenlijk hun bevoegdheid is, dat er over gesproken wordt aan de regietafels en dat maatschappelijke partners moeten worden meegenomen. Uiteindelijk vindt de PvdA dat PS daarover zouden moeten gaan, zeker wat betreft de gebiedsplannen en de ambities die daarvoor worden gesteld. De PvdA zal zich erop beraden hoe zij daarmee wil omgaan. Er worden politieke keuzes gemaakt, zonder heldere en ambitieuze doelstellingen. Hiermee gaat de provincie het volgens de PvdA niet redden. Uiteindelijk zal zij weer bij de Raad van State terechtkomen. Op dat punt is de heer Leerink vanavond nog niet gerustgesteld. Meerdere partijen hebben gezegd dat wat betreft het vaststellen van de doelen PS daar niet alleen in een technische briefing over geïnformeerd zouden moeten worden, maar dat zij daar ook zeggenschap over zouden moeten hebben. De heer Leerink meent dat er nog goed gekeken moet worden naar de wijze waarop het vorm kan worden gegeven.

De heer **Mangal** (DENK) heeft veel gehoord waarover PS niet gaan. Hij zou derhalve graag willen horen waarover PS wél precies gaan. Begrijpt de heer Mangal het goed dat de bouw geen stikstofrechten heeft. Waarom niet? Dit betekent immers dat de bouw altijd stikstof zou moeten lenen.

Tot slot heeft de heer Mangal het antwoord gemist op de vraag hoe voorkomen kan worden dat de stikstofrechten onderling verhandeld zullen worden, zoals gebeurd is met de CO₂-rechten en de groencertificaten. Kan de gedeputeerde daar nog op ingaan?

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in tweede termijn en gaat over tot een schorsing.

Schorsing van 22.20 uur tot 22.31 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording in tweede termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

Gedeputeerde Rommel is blij met de beschouwing van de heer De Wit (VVD). Het gaat over de zeggenschap, de effectiviteit en de houdbaarheid. Die afweging zal ook worden gemaakt bij de inzet van het RSRS. Dat is ook steeds de afweging bij de maatregelen die de provincie neemt.

GroenLinks vroeg om een lobbyplan. Het bespreken in het IPO is nu juist de lobby. Deze wordt niet openbaar gemaakt, want dan raak je je lobby kwijt. De provincie heeft ook lobbyisten in Den Haag. Het staat de Statenleden natuurlijk vrij om via hun eigen partijlijn de lobby in te richten.

Mevrouw **Van Wijnen** (GL) snapt de overwegingen van de gedeputeerde. Tegelijkertijd hoort zij haar zeggen dat ze gaat lobbyen voor geld voor innovatie. Het Noord-Hollandse verhaal gaat ook over die zeescheepvaart en over de vele paarden. De heer Klein (CU) vroeg bovendien of gedeputeerde nog eens kan kijken naar de afkapgrens. Dat is een hele rij zaken waarover de provincie moet gaan praten. Wat is nu eigenlijk de heldere boodschap van de provincie? Er zijn aspecten die Noord-Holland anders maken dan andere provincies. Het is derhalve niet mogelijk om in alle opzichten op te trekken met het IPO. De provincie moet ook haar eigen prioriteiten op een rijtje hebben. Mevrouw Van Wijnen zou de gedeputeerde derhalve nogmaals willen vragen om te komen met een lobbyplan. Vanzelfsprekend vraagt zij niet van gedeputeerde om het achterste van haar tong te laten zien en alle geheimen van de chef daarin prijs te geven. Maar het moet toch wel mogelijk zijn om PS daarin mee te nemen?

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat in IPO-verband de Noord-Hollandse inbreng wordt gegeven van wat er gezamenlijk moet gebeuren. Punten die alleen Noord-Holland aangaan, doet de provincie zelfstandig. Er zijn de laatste jaren heel veel zaken bedacht. Het moet nog helemaal ontwikkeld worden. Per keer wordt bepaald waar de lobby op gericht is.

Mevrouw **Van Wijnen** (GL) voelt zich toch een beetje verdwalen in een mistwolk. Zij snapt dat dingen nog niet af zijn en dat er per keer moet worden gekeken. Uiteindelijk moet er echter wel een resultaat liggen en moeten er concrete stappen worden gezet. Mevrouw Van Wijnen kan zich heel goed voorstellen dat als gedeputeerde via het IPO aangeeft ook iets met koeien te hebben die minder moeten uitstoten, dat zij daar volop op inzet. Dit gaat echter ten koste van wat de provincie zelfstandig via het Rijk moet regelen omdat zij andere issues heeft. Mevrouw Van Wijnen zou derhalve wel degelijk een voorzet willen zien op een beknopte strategie.

Gedeputeerde **Rommel** begrijpt heel goed wat mevrouw Van Wijnen (GL) zegt. Het is echter heel lastig om een heel lobbyplan te maken, omdat het daarvoor te fijnmazig is en per onderwerp wordt uitgewerkt.

Mevrouw **Van Wijnen** (GL) meent dat dat er alleen maar meer voor pleit om het wél te doen. Als het zo lastig is, moet gezorgd worden voor een helder verhaal.

De heer **Zoon** (PvdD) is een beetje verbaasd dat de gedeputeerde hem oproept om via zijn partijlijn een lobbytraject in te gaan zetten. Kan de gedeputeerde uitleggen wat zij daar nu precies mee bedoelt?

Gedeputeerde **Rommel** denkt dat de heer Zoon met zijn partij ook gewoon praat over hoe moet worden omgegaan met stikstofruimte. Het is niet per se de lobby die partijen voor GS moeten doen. Zij probeerde te zeggen dat Statenleden via hun partijlijn hun Noord-Hollandse inbreng kunnen meenemen.

De heer **Zoon** (PvdD) geeft aan dat hij als volksvertegenwoordiger en niet als lobbyist richting Den Haag bezig is. Hij hoopt derhalve ook te worden gezien als volksvertegenwoordiger.

Gedeputeerde **Rommel** gaat in op de vraag van GroenLinks hoe het ook in de andere programma's

wordt meegenomen. Mevrouw Van Wijnen (GL) is tevens lid van het RWK en zou het graag structureel terugzien. Gedeputeerde geeft aan dat PS zelf over hun agenda gaan. Gedeputeerde wil mevrouw Van Wijnen meegeven dat het derhalve altijd mogelijk is om het structureel in de commissie RWK te agenderen teneinde een stand van zaken te vernemen. De andere gedeputeerden houden zich ook met dit thema bezig.

Een aantal partijen hebben gewezen de voor- en nadelen van verleasen. Het CDA gaf een aardig voorbeeld van een fabriek die verbouwd wordt. Voorheen was de stikstofruimte in gebruik, maar door de verbouw is deze tijdelijk niet nodig. Hiermee kan men het eens of oneens zijn. GS vinden het een goed idee om het verleasen tijdelijk in te zetten, natuurlijk ook in de hoop en verwachting dat het straks uiteindelijk niet meer nodig zal zijn.

Mevrouw **Van Wijnen** (GL) heeft nog een korte interruptie. GroenLinks heeft gepoogd om een genuanceerd standpunt in te nemen. Verleasen is natuurlijk een maatregel die GroenLinks liever niet ziet. Als die dan toch noodzakelijk of onvermijdelijk is, ziet GroenLinks bij voorkeur dat die zo veel mogelijk wordt ingezet op een manier dat agrariërs, of welke verleaser dan ook, de investeringen uit dat verleasen gebruiken voor verduurzaming.

Gedeputeerde **Rommel** vroeg of een saldogever met verleasen genoeg geld kan verdienen om zelf verduurzamende maatregelen te nemen. Bouwbedrijven zeggen dat het verleasen waarschijnlijk te duur wordt. Het betreft marktwerking. GS zullen meekijken of het geld gebruikt kan worden voor verduurzaming, maar ook dat is aan de bedrijven zelf. De verleaseregeling is wel ingezet om dat mogelijk te maken.

Mevrouw De Groot (SP) vroeg of extern salderen ook voor de industrie is. Gedeputeerde antwoordt bevestigend. Bedrijven zonder productierechten, oftewel de industrie, kunnen op dit moment al extern salderen.

De ChristenUnie vroeg om een lobby voor de afkapgrens van de 5 kilometer. Gedeputeerde geeft aan dat er nu een gerechtelijke uitspraak ligt. De Statenleden moeten zich echter wel realiseren dat verkeer zich beweegt. Dat vereist een andere rekenmethodiek dan bijvoorbeeld een statische woning.

De heer Klein (CU) vroeg of de beheercheck ook op de landbouwkaart komt te staan. Gedeputeerde bevestigt dat dit inderdaad het geval is.

De heer Klein zegt dat de agrarische collectieven op basis van het stikstofdossier zijn gestopt en dat zij niet meer met GS in overleg zouden willen zijn. Gedeputeerde ontkent dat dat de reden is waarom de collectieven niet meer aan de adviestafel zitten. Het zit op een heel andere tafel, maar gedeputeerde komt daar later in de vragen op terug.

Mevrouw **De Groot** (SP) zou wat meer duidelijkheid willen van de gedeputeerde. Eerst zei ze dat extern salderen niet mogelijk was voor de industrie, maar slechts voor de landbouw. Nu blijkt het extern salderen wél voor de industrie mogelijk te zijn. Hoe vaak wordt dit instrument gebruikt en vindt gedeputeerde het verstandig? Op dat moment verdwijnt er maar 30% stikstofruimte, terwijl alle stikstofruimte eigenlijk zou kunnen verdwijnen.

Gedeputeerde **Rommel** hoort dat mevrouw De Groot wat moeite heeft met het extern salderen. Het extern salderen was er al vanaf het begin voor de industrie; het was er echter nog niet voor de landbouw. Het extern salderen is nu bedoeld voor alle sectoren behalve voor bedrijven met productierechten voor dieren (veehouderijen). Op dit moment wordt het extern salderen sporadisch gebruikt.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of er al een markt is voor het extern salderen van de industrie en of de industrie haar emissierechten kan verliezen.

Gedeputeerde **Rommel** heeft gegevens en cijfers gezien waaruit blijkt dat er mee gewerkt wordt. Er is echter weinig markt voor. De provincie is wel in overleg met de industrie waarin wordt nagedacht over hoe men met verduurzaming extern kan salderen. Voor Tata is daar ook naar gekeken.

Mevrouw **De Groot** (SP) zou nu toch wel het hele proces zwart op wit willen hebben, zowel voor de industrie als voor de landbouw. Zij meent dat haar vragen niet op de juiste manier beantwoord zijn.

Gedeputeerde **Rommel** meent dat het mevrouw De Groot (SP) blijkbaar niet helder is wat de vraag is en hoe het extern salderen werkt. Zij verwijst haar derhalve nogmaals naar de website www.bij12.nl. Voorts wil ze mevrouw De Groot aanbieden om een afspraak met haar en een ambtenaar te maken, zodat zij het met elkaar kunnen doorspreken.

De heer Zoon (PvdD) draait het enigszins om door te zeggen dat stikstof niet in het coalitieakkoord staat. Dat klopt, want destijds was niet het idee om dat mee te nemen. De punten die de coalitie belangrijk vindt, zijn natuurlijk benoemd in het coalitieakkoord. Het mag duidelijk zijn dat GS hiernaar zullen kijken als er een prioritering moet worden neergezet.

De vraag van D66 was of PS het nog te zien krijgen. Gedeputeerde bevestigt dat zodra de prioritering bekend is er bij Staten op wordt teruggekomen in de commissievergadering NLG.

De heer Zoon (PvdD) meent dat naar aanleiding van een uitspraak van de Raad van State van 27 januari de locatie- en emissiegegevens van piekbelasters openbaar gemaakt moeten worden. Gedeputeerde antwoordt dat zij dit anders beleefd heeft. Zij zal er derhalve nog eens goed naar kijken.

De heer Zoon meent dat Texel qua stikstofemissie het makkelijkste stukje betreft. Gedeputeerde is het daar niet mee eens, aangezien Texel genoeg andere problemen kent (oorzaken vanuit zee e.d.). Het heeft derhalve maatwerk nodig.

De heer **Zoon** (PvdD) ziet die moeilijkheid niet zozeer op Texel. Gedeputeerde zegt dat er voornamelijk een achtergrondsituatie is die daar het probleem veroorzaakt. Wil gedeputeerde het probleem van Texel neerleggen bij de regering om het op te lossen?

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat de heer Zoon het niet goed begrijpt. Zij heeft gezegd dat ook Texel zijn gebiedsgerichte aanpak heeft. Ook daarvoor geldt dat de doelstellingen voor alle sectoren gehaald moeten worden. Het betreft echter maatwerk. Het is echt niet zo eenvoudig opgelost.

Gedeputeerde Rommel vindt het jammer dat de heer Zoon haar woorden verdraait.

Gedeputeerde vindt dat de kwalificering "theekransjes" van de heer Zoon het vele werk dat mensen verzetten en de serieuze wijze waarmee de regietafel hiermee aan de slag is, tenietdoen.

Gedeputeerde werpt deze dan ook verre van zich af.

De heer **Zoon** (PvdD) excuseert zich voor het gebruik van het woord "theekransjes". Hij had eigenlijk het woord "koffietafel" moeten gebruiken, want dat was de omschrijving die hij van andere mensen aan de regietafel te horen heeft gekregen.

Met "hearsay" kan gedeputeerde **Rommel** niet zoveel; zij ziet het echter anders.

GS zoeken de integraliteit op tussen de Voedselvisie en de biodiversiteit. Dat is een van de opdrachten die meegenomen worden in de gebiedsgerichte aanpak. In onderhavig stuk hoeven de Voedselvisie of de biodiversiteit derhalve niet benoemd worden.

Het CDA maakt zich zorgen over wat er gebeurt als er nieuwe natuur ontstaat. Gedeputeerde meent dat dat punt meegenomen moet worden.

De heer Mangal (DENK) vraagt waar PS over gaan. Gedeputeerde verwijst in dat kader naar de brief van PS. Het klopt dat de bouw geen stikstofrechten heeft. Bij het bouwen van een woning hebben de bouwers stikstofrechten nodig voor de bouw en voor de ingebruikname als daarvoor significante negatieve effecten op de natuur aanwezig zijn. Dat wordt per project berekend. Een "bouwer" is niet een bedrijf dat per definitie een stikstofvergunning heeft. Door verleasen kan de bouwer het bijvoorbeeld wel "inhuren".

De heer **Mangal** (DENK) begrijpt niet waarom er stikstofrechten gebruikt moeten worden om te kunnen bouwen. Er is een omgevingsplan. Het is duidelijk wanneer er waar gebouwd moet worden. Veelal is ook duidelijk welke ondernemer er gaat bouwen. Op zich is alles al bekend om een bouwbedrijf stikstofrechten toe te kennen. Het is niet alsof het bedrijf niet weet wanneer het wat gaat doen. De heer Mangal begrijpt derhalve niet waarom een bouwbedrijf geen stikstofrechten kan worden toegewezen en dat het deze bij andere bedrijven moet inkopen.

Gedeputeerde **Rommel** beaamt dat bouwen een stikstofplichtige activiteit is. Er wordt derhalve bekeken wat er voor de bouw kan worden gedaan. Daar is ook het RSRS voor. Aangezien de bouw zo belangrijk is, zeker in Noord-Holland, overweegt het Rijk een gedeeltelijke vrijstelling voor bouwactiviteiten van de vergunningplicht. Het RSRS zal wel gevuld moeten worden, alvorens er stikstofrechten kunnen worden uitgegeven.

De heer Mangal vroeg voorts of de stikstofrechten onderling al verhandeld worden. Gedeputeerde beaamt dat er een akkefietje heeft plaatsgevonden waarbij Brabant in Noord-Holland stikstofrechten ging opkopen. Er worden derhalve al wel stikstofvergunningen aangevraagd. Nogmaals, onderdeel van het gesprek is wel de vraag van wie de stikstof is. Er zijn mensen die zeggen dat stikstof van ons allemaal is en dat het dus niks kost en oplevert. In de markt wordt echter wel degelijk betaald voor stikstof.

De PvdA vraagt regelmatig hoe de doelen tot stand komen. Gedeputeerde geeft aan dat de minister de doelen stelt en dat de provincie zich daaraan committeert. De provincie zou de doelen zo snel mogelijk willen halen als dat mogelijk zou zijn. Als de natuur er goed voorstaat en de kritische depositiewaarde behaald is, dan is er ook geen probleem meer. Het is echter niet mogelijk om die doelen overal tegelijkertijd te halen. Op sommige punten zouden de doelen al gehaald zijn. Om dit te kunnen berekenen, zijn de eerder genoemde data nodig. Gedeputeerde kan de commissie daar nu helaas nog geen antwoord op geven. Zij komt erop terug.

De heer **Zoon** (PvdD) vraagt hoe dit in PS zal worden behandeld. Gaat gedeputeerde daartoe een handreiking doen?

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat het in de commissievergadering NLG zal worden behandeld, maar dat het geen PS-stuk betreft.

De heer **Mangal** (DENK) haakt nog even in op wat de gedeputeerde zei over van wie de stikstof is. Hij was in de veronderstelling dat gesproken zou worden over een plafond aan stikstof dat uitgestoten mag worden en dat bekeken zou worden aan welke bedrijven rechten verleend worden om stikstof te kunnen uitstoten totdat het plafond bereikt is. Het gaat zijns inziens niet over de vraag van wie de stikstof is. Het gaat om de vraag wie er stikstof mag uitstoten. De heer Mangal zou derhalve graag wat extra duiding krijgen.

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat dat juist het probleem is dat door de PAS-vergunningen is ontstaan. Daarbij was sprake van een plafond dat werd uitgedeeld. Daarbij is een voorschot genomen op de toekomst. Dat plafond is er thans niet langer en kan derhalve niet worden uitgedeeld. De provincie zal er dus voor moeten zorgen dat de stikstof uit de markt wordt gehaald. Dat moet geborgd worden in het RSRS. Gedeputeerde heeft geen kluis met stikstof die zij kan uitdelen aan nader te bepalen doelen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) had nog geen reactie van gedeputeerde op de vraag over de ganzen. Is de gedeputeerde bereid om meer aandacht te geven aan ganzenbeheer teneinde daarmee de stikstof te reduceren in de N2000-gebieden.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat de ganzen niet meetellen voor de stikstof.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of gedeputeerde het met haar eens is dat de ganzen wel heel veel stikstof in de natuurgebieden brengen en dat er wel naar gekeken moet worden. Mocht het een landelijk probleem zijn, kan zij het dan meenemen naar het IPO?

Gedeputeerde **Rommel** herhaalt dat de ganzen niet meetellen bij de stikstofreductie, maar zij zegt toe om ernaar te zullen kijken.

Mevrouw **De Groot** (SP) geeft aan dat de Partij voor de Dieren en de SP nog geen antwoord hebben gekregen op de vraag dat de Raad van State inmiddels heeft bepaald dat de namen van de grootste stikstofuitstoters bekendgemaakt moeten worden. Wil gedeputeerde daarop ingaan?

Voorts wil mevrouw De Groot erop aandringen dat dit stuk in de Staten besproken wordt, zodat er een debat over kan worden gevoerd en er amendementen op kunnen worden ingediend.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat het niet in de Staten behandeld zal worden omdat het een GS-mandaat betreft. Voorts heeft zij wel degelijk antwoord gegeven op de vraag van de SP en de PvdD. Gedeputeerde gaf aan de uitspraak van de Raad van State te zullen bekijken, aangezien het haar anders voor ogen staat dan de SP en de PvdD nu aangeven.

De **voorzitter** beluistert een brede interesse in een bespreking in PS. Op dit moment lijkt dat echter niet mogelijk anders dan via een motie vreemd. Wellicht is dat iets om over na te denken.

Mevrouw **Van Wijnen** (GL) merkt op dat de gedeputeerde het stuk ter behandeling aan de commissie heeft aangeboden, omdat zij wil ophalen hoe de Statenleden erover denken en of zij erin meegaan. Wat heeft de gedeputeerde dan nu precies opgehaald?

Mevrouw **De Groot** (SP) bespeurt interesse voor bespreking in de Provinciale Staten. Is het derhalve mogelijk om er een voorstel van te maken, opdat het ook daadwerkelijk besproken kan worden?

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat deze commissievergadering het moment voor het debat was. De versie van de brief die nu voorligt, hebben GS graag met de commissie willen bespreken. In antwoord op mevrouw Van Wijnen (GL) geeft gedeputeerde aan dat zij heel veel heeft opgehaald, ook in deze omgeving. Ook bij de regietafel zijn er nog heel wat punten opgehaald. GS gaan alle input laten bezinken en deze laten neerkomen in de nieuwe versie die door GS definitief zal worden gemaakt. Vervolgens komt die weer bij PS terecht en kunnen zij hierover met elkaar in debat. Gedeputeerde had graag gezien dat de commissieleden vandaag met elkaar in debat waren gegaan, maar zij begrijpt dat er ook heel veel vragen waren.

De **voorzitter** vraagt wanneer de brief dan opnieuw in de commissie NLG wordt besproken.

Gedeputeerde **Rommel** heeft aangegeven dat het naar verwachting eind februari / begin maart in GS zal worden besproken. Daarna komt het bij op de B-agenda van de commissie NLG.

De heer **Leerink** (PvdA) vindt het goed te weten dat de definitieve versie terugkomt. Het is mooi dat erover gedebatteerd kan worden. De heer Leerink verneemt echter graag ook of er wat aan veranderd kan worden. Waar ligt dan de zeggenschap? Op het moment dat de Statenleden een definitieve versie krijgen waarover gedebatteerd kan worden en waarin verandering mogelijk is, wacht de heer Leerink dat voorstel natuurlijk af.

Gedeputeerde **Rommel** wijst erop dat het een GS-mandaat betreft. Zij heeft de Statenleden constant en overall in meegenomen en heeft voortdurend naar hen geluisterd. Ook hetgeen de commissie hedenavond heeft meegegeven, zullen GS meenemen in de brief die uiteindelijk definitief wordt. Het betreft een strategie die in Noord-Holland gebruikt zal worden. Er komen nog heel veel zaken. De gebiedsgerichte aanpakken zijn nog niet in het lood gegoten. Gedeputeerde neemt de Statenleden

regelmatig mee met wat GS doen in de gebieden. Deze brief zullen GS echter vaststellen.

De heer **Leerink** (PvdA) meent dat daarin de essentie zit. Diverse commissieleden geven keer op keer aan dat zij alle informatie en de technische briefings op prijs stellen. Zij vinden het heel fijn dat er gedebatteerd kan worden. Als echter puntje bij paaltje komt, zouden PS ook over politieke beslissingen kunnen gaan.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat zij de Statenleden meeneemt en naar hen luistert, maar dat in de brief van GS staat waar PS over gaan. Zij begrijpt dat de heer Leerink heel graag op de stoel van GS wil zitten, maar dit is de werkwijze. En anders zou de heer Leerink met een motie vreemd kunnen komen.

De heer **Leerink** (PvdA) stelt het zeer op prijs dat er nogmaals met elkaar gesproken zal worden over de definitieve versie, maar alleen als de Staten er ook daadwerkelijk wat op kunnen zeggen.

De **voorzitter** hoort meerdere commissieleden dezelfde behoefte als de heer Leerink uitspreken. Zij adviseert de commissie derhalve om te bekijken wat er mogelijk is.

De voorzitter rondt daarmee de tweede termijn af van de stikstofstrategie van Noord-Holland.

6. B-agenda Formule 1

6.a Verzoek PvdD Brief CPZ en Wnb- ontheffing asfaltgranulaat van de C- naar de B-agenda

De **voorzitter** doet omwille van de tijd het voorstel om dit agendapunt door te schuiven naar de commissievergadering van 15 maart a.s. Zij geeft hiertoe eerst het woord aan Statenlid Kostic.

Statenlid **Kostic** (PvdD) meent dat het enigszins ongemakkelijk is, omdat dit onderwerp best wel wat haast heeft. Als gedeputeerde Rommel kan toezeggen dat PS voor maart een betere reactie van de OD krijgen dan onderhavig stuk, en dat zoals specifiek wordt ingegaan op het alternatief dat door de Ingenieursbureau Inpijn Blokpoel is voorgesteld en hoe de OD daarnaar gekeken heeft, dan kan Statenlid ermee instemmen. Het blijft echter ongemakkelijk hoe hiermee wordt omgegaan

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) meent dat het hele punt dan toch beter kan worden behandeld. Zij geeft aan die toezegging namelijk niet te hebben gedaan.

Statenlid **Kostic** (PvdD) citeert uit de PS-stukken dat gedeputeerde aan de OD zal vragen om "*voordat zij het legalisatiebesluit zal nemen, eens goed naar het proces te kijken en een reconstructie te maken van hoe zij de afweging van de alternatieven hebben gemaakt.*" Deze kwestie sleept al sinds mei. Ondertussen is er sprake van een definitieve legalisering. Statenlid Kostic wil het derhalve zo snel mogelijk op tafel hebben.

De **voorzitter** concludeert dat er de voorkeur aan wordt gegeven om dit agendapunt vanavond nog te behandelen. Omwille van het late tijdstip luidt het verzoek aan de Statenleden om hun inbreng kort te houden.

Eerste termijn

Statenlid **Kostic** (PvdD) geeft nogmaals aan dat de kwestie al sinds mei speelt. Gedeputeerde Rommel heeft over de storting in mei gezegd dat "*er een rust- en voortplantingsgebied voor beschermde diersoorten permanent vernietigd is en dat dat een kwalijke zaak is.*" Dit betreft een heel mooie quote, maar desalniettemin ligt er nu weer een ontheffing en is de vernietiging achteraf grotendeels gelegaliseerd. Er zouden geen alternatieven zijn, terwijl de natuurorganisaties een concreet alternatief hebben aangedragen. Veel commissieleden hebben meermalen gevraagd om deze alternatieven te onderzoeken. De gedeputeerde heeft hierover een reconstructie toegezegd. Waarom ligt deze er nog niet? Uiteindelijk zijn GS de baas, ook over de OD.

Waarom is het alternatief van de natuurorganisaties niet verder onderzocht, terwijl dit in de technische rapportage van Ingenieursbureau Inpijn Blokpoel, nota bene bij de vergunningsaanvraag, als uitvoerbaar is beoordeeld?

Er ligt nu alleen een brief van de OD met de mededeling dat deze geen reden ziet om het definitieve besluit aan te houden. De Partij voor de Dieren ziet die reden wel. De OD zegt dat er haast geboden is, maar het moet juist nauwkeurig gedaan worden, omdat het kwetsbare waarden betreft en omdat er inhoudelijke redenen zijn om er beter naar te kijken. De Partij heeft derhalve drie vragen aan de commissie:

- Wat vinden de commissieleden van deze gang van zaken, waarbij meermaals is gevraagd om opheldering over de wijze waarop de alternatieven van de natuurorganisaties precies zijn afgewogen en PS die informatie nog steeds niet goed krijgen?
- Vinden de commissieleden net zoals de natuurorganisaties ook dat er redenen waren om te wachten met het afgeven van de definitieve Wnb-ontheffing, totdat de alternatieven van de natuurorganisaties volledig onderzocht waren, om zo zorgvuldig om te gaan met het groot openbaar belang van de natuur?
- Vinden de commissieleden dat GS alsnog opgedragen moet worden om een onafhankelijk onderzoek te doen naar de door natuurorganisaties aangedragen alternatieven?

Mevrouw **Er** (GL) geeft aan dat GroenLinks zeker wil onderzoeken of het mogelijk is dat de OD's meer ruimte krijgen om op belangrijke dossiers eigen onderzoek te laten uitvoeren. GroenLinks denkt dat het niet alleen zal helpen bij een goede afweging, maar dat het ook zal helpen qua vertrouwen van de burgers in de overheid. Gedeputeerde Olthof heeft in een bespreking in PS al aangegeven dat de commissie-Van Aartsen bezig is met een onderzoek naar de werking van de VTH-taken en dat er ook nog een technische briefing op dit punt zal volgen. Het lijkt GroenLinks goed om deze twee momenten af te wachten, zodat alle informatie betrokken kan worden bij het maken van een afweging op dit punt. Daarna kan bekeken worden of en welke wijzigingen binnen die werkzaamheden nodig zijn.

GroenLinks vindt het heel erg jammer dat de situatie is gelopen zoals die is gelopen. Het is nu eenmaal zo dat de OD dat onderzoek op dit moment niet hoeft te doen. GroenLinks is heel benieuwd naar de reconstructie. Zij zou die graag willen betrekken in de bespreking over de VTH-taken.

Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt mevrouw Er voor haar bijdrage. GroenLinks zou de reconstructie willen betrekken in de bespreking over de VTH-taken. Wanneer vindt die plaats? Kan deze voor maart worden ingepland, aangezien er sinds juli op gewacht wordt?

Mevrouw **Er** (GL) zou het heel graag in maart willen bespreken. Zij meent dat het wel handig is dat dan ook gelijk het rapport van de commissie-Van Aartsen wordt meegenomen. Mevrouw Er weet alleen niet hoe lang dat nog op zich laat wachten. Het is haars inziens niet handig om het op twee verschillende momenten te bespreken.

De **voorzitter** merkt op de eerstvolgende vergadering NLG op 15 maart a.s. staat gepland.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of mevrouw Er het met haar eens is dat het losgetrokken moet worden. Zij stelt voor om het algemene idee over waar de OD in het vervolg iets meer kan doen, bij de VTH te bespreken. Aangezien er zo veel meespeelt en er zo veel onduidelijkheden zijn, zou Statenlid Kostic er echter voor willen pleiten om de reconstructie in ieder geval voor maart op tafel te krijgen.

Mevrouw **Er** (GL) is heel benieuwd naar de reconstructie, maar zij vraagt zich af wat Statenlid Kostic daar dan vervolgens mee zou willen doen. Mevrouw Er meent dat de OD binnen de bevoegdheden heeft gehandeld. Het zou heel jammer zijn als achteraf inderdaad blijkt dat als de OD eigen onderzoek had uitgevoerd er misschien wel alternatieven beschikbaar zouden zijn. De realiteit is nu eenmaal dat de OD heeft gehandeld binnen zijn bevoegdheden. Als er een reconstructie komt waarin dat bevestigd wordt, kan de provincie daar volgens haar niets aan veranderen.

Statenlid **Kostic** (PvdD) meent dat er in ieder geval van geleerd kan worden. Deze zaak is gewoon niet goed gegaan qua communicatie, niet richting de natuurorganisaties en evenmin richting de Staten. De kwestie is vanaf mei aangekaart en sleept zich maar voort. Is mevrouw Er (GL) het daarmee eens?

Mevrouw **Er** (GL) is het volledig eens met Statenlid Kostic dat het heel goed is om ervan te leren. Om die reden zou zij de reconstructie graag willen betrekken bij het bespreken van de VTH-taken.

De heer **Roosendaal** (VVD) is het helemaal eens met de laatste opmerking van mevrouw Er (GL). Hij meent dat het wellicht handig zou zijn om het te agenderen voor de technische briefing, zodat het in één keer kan worden meegenomen. Als de Partij voor de Dieren het niet eens is met de manier waarop de OD functioneert, moet ze dát wellicht agenderen en niet voor de vijfde maal de Formule 1.

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft het punt ook al de vorige keer bij gedeputeerde Stigter aangekaart, maar toen werd het wederom doorgeschoven. Als zij ditmaal de steun van de VVD heeft om het OD-breed aan te kaarten en op te pakken, dan zou dat heel fijn zijn. Dit specifieke vraagstuk is echter wel van groot belang voor de toekomst. Zoals de heer Roosendaal weet, loopt het al sinds mei. Er zijn nogal wat onduidelijkheden. Het enige wat de PvdD wil, is een reconstructie.

De heer **Roosendaal** (VVD) meent dat als Statenlid Kostic (PvdD) meent dat de OD niet functioneert, zij dát punt een keer moet agenderen.

De **voorzitter** heeft die reactie van Statenlid Kostic reeds gehoord. Zij constateert dat hiermee tot een afronding is gekomen van de zijde van de commissie. De voorzitter geeft aansluitend het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

Gedeputeerde Rommel spreekt haar verbazing uit over het feit dat dit onderwerp nu op de agenda staat. Zij vindt dat heel jammer. GS hebben immers conform de toezegging in de vergadering van 14 december bij hoofde van gedeputeerde Olthof een technische briefing over dit onderwerp aangeboden. Het is jammer dat die niet op de agenda is gekomen, want dan was dit punt niet aan de orde gekomen. De eerstvolgende commissievergadering staat de technische briefing wel op de agenda. Daarin zal de OD NHN ingaan op de vragen van de Staten over de alternatieven en de redenen waarom deze vanuit ecologisch oogpunt minder geschikt zijn. Tijdens de PS-vergadering van 14 december heeft gedeputeerde Rommel toegezegd om bij de OD na te gaan of het mogelijk was om te wachten met het verlenen van de ontheffing. Gedeputeerde heeft toen wel aangegeven dat de OD een zelfstandige bevoegdheid heeft. Voorts heeft zij het voorbehoud gemaakt dat er geen problemen met tijden zouden zijn. In de uitloopvergadering van 14 januari heeft gedeputeerde Rommel een toelichting gegeven op de beslissing om het besluit tot ontheffing niet uit te stellen. Deze is op 28 december jl. verlopen. Een verdere verlenging is niet mogelijk. Het betreft weliswaar geen fatale termijn, maar de aanvrager kan GS na verloop van de beslistermijn in gebreke stellen wegens het niet tijdig beslissen, op straffe van een dwangsom. Vanuit de inhoud was daar ook de noodzaak toe. Gedeputeerde Rommel heeft aangegeven dat uit het oogpunt van behoorlijk bestuur tijdige besluitvorming raadzaam is.

Uitstel is voorts niet aan te bevelen omdat GS ernaar streven dat vóórdat het evenement in september gehouden wordt, de rechterlijke gang en de rechterlijke toets gedaan kunnen worden. Dat is immers in de uitspraak van de Rechtbank Noord-Holland aangegeven.

Ten aanzien van het onderzoek naar alternatieven heeft gedeputeerde Rommel de notulen geraadpleegd. Zij heeft aan de Staten toegezegd dat zij de OD zou vragen om goed te kijken naar het eigen proces. Dat zal dus ook worden meegenomen in de technische briefing. Zij heeft niet toegezegd dat er richting PS schriftelijk gereageerd zou worden. Gedeputeerde wil dat graag in één volledig pakket hebben. De technische briefing zal worden ingepland op 15 maart a.s. Daarin kunnen de commissieleden aan de OD vragen hoe zij de alternatieven hebben onderzocht.

Gedeputeerde vindt het jammer dat de technische briefing nu niet op de agenda staat, maar omwille van de tijd was dat niet haalbaar. Daarnaast vindt zij het jammer dat Statenlid Kostic en Stichting Duinbehoud de suggestie wekken dat er geen onderzoek is gedaan naar alternatieven voor het asfaltgranulaat en dat GS de besluitvorming erdoor zouden willen drukken. Gedeputeerde bestrijdt dit ten stelligste. Zij vertrouwt op de deskundigheid van de OD. Dit punt kan de commissie ook meenemen op 15 maart.

Gedeputeerde vindt het een mooie samenvatting van mevrouw Er (GL) om ook te kijken naar het onderzoek. Als PS ertoe zouden besluiten dat er extra onderzoeken gedaan moeten worden, dan zullen zij daar ook middelen bij moeten neerleggen.

Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt de gedeputeerde voor haar beantwoording, maar vindt het kwalijk dat zij eigenlijk weer herhaalt wat in de korte brief van de OD staat. Dat zijn al die punten waarop Statenlid Kostic schriftelijk heeft gereageerd. Het probleem is dat juist wél inhoudelijke redenen waren om de ontheffing halfverharding CPZ aan te houden. Deze heeft Statenlid Kostic ook opgeschreven. Het verbaast haar nu dat gedeputeerde Rommel aangeeft dat er een rechtszaak loopt. Uitstel zou daaraan in de weg staan. Statenlid Kostic geeft echter aan dat onderhavig punt en de rechtszaak niets met elkaar te maken hebben. Is gedeputeerde Rommel dat met haar eens?

In december was gedeputeerde Rommel duidelijk. Zij vroeg de OD om een reconstructie kunnen doen. Toen was er echter nog geen sprake van de technische briefing. Statenlid Kostic verwachtte toen dat gedeputeerde met een goede uitleg van de OD op papier zou komen. Het is prima dat er in maart in de technische briefing over gesproken zal worden, maar het had eerder gekund.

Gedeputeerde Rommel zegt steeds dat de OD erover gaat. Gedeputeerde en uiteindelijk GS gaan hier echter over. Beseft gedeputeerde Rommel dat zij eigenlijk de baas is over de OD en dat zij iets kan opvragen van de OD?

Gedeputeerde **Rommel** merkt op dat gedeputeerde Olthof reeds had toegezegd dat er een technische briefing zou komen. Daarom heeft zij uit eigen beweging de OD gevraagd om eens goed te kijken naar de wijze waarop hij die alternatieven heeft onderzocht. De commissieleden kunnen dat ook zelf aan de OD vragen tijdens de technische briefing. Gedeputeerde meent dat zij daar heel zorgvuldig in is geweest. GS hebben aan de OD gemandateerd. Gedeputeerde kent de werkzaamheden van de OD. Zij vindt dat in het advies goede punten zijn genoemd om die vergunning niet uit te stellen. Gedeputeerde Rommel is het met Statenlid Kostic eens dat de uitspraak van de rechter inderdaad niet ziet op onderhavige vergunning. De rechter heeft echter wel gezegd dat ervoor gezorgd moet worden dat het rechtsproces goed en tijdig doorlopen kan worden.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording. De Griffie zal zich inspannen om een technische briefing over de VTH-taken in te plannen op 15 maart a.s. Daarbij zal onderhavig agendapunt ook iets meer duiding krijgen.

7. Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)

Er zijn drie aanvragen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel. Gedeputeerde Rommel doet op voorhand het aanbod om de vragen eventueel schriftelijk te beantwoorden. Hier wordt geen gebruik van gemaakt.

De eerste rondvraag is afkomstig van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) en betreft het stopzetten van de pilots NNN.

De tweede rondvraag is afkomstig van de heer Roosendaal (VVD) en betreft NNN Waterland.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) realiseert dat het al laat is, maar zij stelt het toch op prijs om de rondvraag nu te behandelen aangezien deze reeds is uitgesteld. Zij zal de vragen niet mondeling stellen.

De heer **Roosendaal** (VVD) geeft eveneens aan dat zijn vraag niet mondeling gesteld hoeft te worden.

De **voorzitter** verwijst voor de exacte vraagstelling naar iBabs en geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

De provincie heeft besloten om de projecten in de Mijzenpolder, Eilandspolder-West en Wormer- en Jisperveld te verbreden naar integrale gebiedsprocessen. Die gebiedsprocessen vallen daarmee nu onder het programma Laag Holland. In deze gebieden is naast NNN ook aandacht voor meerdere opdrachten voor de provincie, zoals de stikstofreductie en het tegengaan van de bodemdaling. De resultaten van de pilot wil de provincie inzetten naar een concrete, nieuwe, duurzame subsidie ANLb-subsidie, het DANB. Dit wordt dan de vertaling van de op 27 november 2019 door alle partijen ondertekende overeenkomst. De nieuwe subsidie zal vanaf 2023 beschikbaar zijn. Dat is ook besproken in de laatste stuurgroepvergadering. Voorafgaand aan de stuurgroepvergadering heeft gedeputeerde een heel constructieve brief ontvangen waarin staat dat de collectieven hebben besloten om de uitwerking te bevriezen, zodat zij in overleg kunnen gaan met hun achterban.

Gedeputeerde **Rommel** gaat allereerst in op de vragen die zijn gesteld door het CDA:

- 1. Wij hebben vernomen dat GS voornemens is om de pilots in NNN behorend tot uitwerking verkenningsjaar stop te zetten per 1 maart. Klopt dat en wat is de reden dat GS de pilots wil stopzetten?*

De projecten in de Mijzenpolder, Eilandspolder-West en Wormer- en Jisperveld zijn niet gestopt, maar lopen door. Het is immers van belang om het NNN te realiseren. Wat wél wijzigt, is dat de projecten worden verbreed naar integrale gebiedsprocessen, waarin niet alleen naar de natuuropgaven wordt gekeken, maar ook naar de stikstofopgave en andere doelstellingen worden meegenomen. Daarnaast wordt het niet alleen in deze drie pilotgebieden voortgezet, maar wordt het ook meegenomen naar andere gebieden in Noord-Holland waar het NNN gerealiseerd moet worden.

- 2. Wij hebben vernomen dat de vier collectieven en LTO het er niet mee eens dat de pilots in het NNN worden stopgezet. Zij willen dat de keukentafelgesprekken doorgaan en vinden overdragen van het proces aan Regiegroep Laag Holland geen goed idee omdat dat gebiedsproces niet provinciaal werkt en enorme vertraging gaat opleveren. Is er nog kans dat GS de pilots wel door laat lopen? Wat is daarvoor nodig?*

Het klopt dat de agrarische collectieven in een brief hun ontevredenheid hebben uitgesproken. Die ontevredenheid gaat vooral over het instrument "duurzaam agrarisch natuurbeheer" (DANB). De agrarische collectieven willen graag dat dit instrument onder wat andere voorwaarden beschikbaar komt dan is afgesproken in de "Overeenkomst verkenningsjaar". Ze vinden dat het DANB zoals dat in de Overeenkomst is uitgewerkt, niet goed inpasbaar is binnen de agrarische bedrijven in het NNN. De verschillen zitten vooral op de onderwerpen drijfmest en op de hoogte van de vergoedingen. GS zijn direct na ontvangst van de brief met de agrarische collectieven en LTO in gesprek gegaan en

hebben verduidelijkt dat dit gesprek niet door de Regiegroep Laag Holland wordt gevoerd, maar intern met de collega's van het Regiebureau NNN. De Regiegroep Laag Holland is het bestuurlijke platform dat zal toezien op de voortgang van de gebiedsprocessen zelf. Het Regiebureau NNN zal de instrumenten (duurzaam agrarisch natuurbeheer) ontwikkelen. De LTO en de collectieven hebben uitgesproken veel vertrouwen te hebben in het Regiebureau NNN. De keukentafelgesprekken gaan overigens gewoon door, want ook GS willen tempo houden in de gebiedsprocessen.

3. *Tijdens de pilots zouden de instrumenten uit de instrumentenkoffer van het Eversjaar worden onderzocht op haalbaarheid en inzetbaarheid in de praktijk en eventueel benodigde aanpassingen. Is dat onderzoek voldoende afgerond, geeft de provincie ruimte voor aanpassingen als instrumenten niet werken of onbetaalbaar zijn? Kunt u de resultaten met PS delen?*

Ja, in de pilotfase zijn gesprekken gevoerd met alle betrokken partijen en met de verschillende beheerders in de pilotgebieden. Dit heeft veel kennis en inzichten opgeleverd. Onder andere twee lopende onderzoeken naar schapenbeweiding en drijfmest zijn hier het resultaat van. De resultaten uit deze onderzoeken worden meegenomen bij de uitwerking van het definitieve format-contract duurzaam agrarisch natuurbeheer. Dit past ook binnen de afspraken van de door alle partijen ondertekende 'Overeenkomst verkenningsjaar'. Als het format-contract duurzaam agrarisch natuurbeheer gereed is, zullen GS dit ter kennisname aan de Staten sturen.

4. *De collectieven geven aan dat zij een nieuw instrument hebben ontwikkeld voor duurzaam NNN waardig agrarisch natuurbeheer dat draagvlak geniet, stuurt op doelen, secuur te monitoren is en betaalbaar is. Wat is er met dit voorstel gedaan? Bent u bereid om dit verder te onderzoeken?*

Het voorstel dat door de agrarische collectieven is gedaan, past niet binnen de afspraken van de Overeenkomst verkenningsjaar. Zo worden er andere subsidietarieven gehanteerd dan het Subsidiestelsel Natuur en Landschap hanteert. Dat is niet toegestaan i.v.m. de staatssteunregelgeving. Daarnaast vinden GS het van belang om nu de afspraken uit de door alle partijen ondertekende Overeenkomst verkenningsjaar uit te voeren, in plaats van steeds opnieuw over deze overeenkomst te onderhandelen. GS blijven graag met alle partijen in gesprek, maar willen nu ook doorpakken en het format-contract uitwerken en hierover met agrarische ondernemers in gesprek, zodat zij weten waar ze aan toe zijn.

5. *Zijn er resultaten van financiële doorberekeningen voor agrarische bedrijven die duurzaam agrarisch natuurbeheer willen gaan toepassen? Zo ja kunt u die resultaten met PS delen?*

Ja, er zijn met verschillende agrarische ondernemers berekeningen gemaakt over hun bedrijfssituatie. De provincie heeft ook een subsidie beschikbaar gesteld aan agrariërs om een bedrijfsadviseur in de arm te nemen. Vanwege de specifieke bedrijfsinformatie in deze berekeningen zijn deze echter vertrouwelijk. Gedeputeerde Rommel wil wel bekijken of het wellicht mogelijk is om er een algemeen format te maken. Zij zal daar bij de Staten op terugkomen.

6. *Als pilots vroegtijdig worden afgebroken, hoe houdt u dan draagvlak in het gebied voor verdere afspraken over NNN en hoe gaat u samenwerking met de vier collectieven en LTO voortzetten?*

De pilots worden omgezet in de gebiedsprocessen en die lopen onverminderd door. GS zullen hier ook alle betrokken partijen bij blijven betrekken en hopen dat de collectieven zich weer aansluiten. Hierover voeren wij GS, zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau, intensief overleg. Gedeputeerde

Rommel ziet het positief in. Uiteraard is er steeds oog voor het zowel het draagvlak voor NNN-realisatie, als het benodigde tempo om het NNN in 2027 afgerond te hebben. Tegelijkertijd moet nu ook worden doorgepakt en moet aan agrarische ondernemers duidelijkheid worden geboden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording. Zij zou het fijn vinden deze op schrift te ontvangen.

Mevrouw Koning-Hoeve heeft nog een vervolgvraag. Gedeputeerde geeft aan dat de pilots nog niet helemaal waren afgerond. Het voorstel van de agrarische collectieven past echter niet binnen de afspraken van de Overeenkomst verkenningsjaar. Het verkenningsjaar was toch juist bedoeld om te checken of de voorstellen haalbaar en bruikbaar waren? Dan is het toch juist raadzaam om die pilot voort te zetten en deze niet heel erg te verbreden?

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat de provincie de gesprekken met de pilotbedrijven blijft voeren. De collectieven doen echter een ander subsidievoorstel.

In het verkenningsjaar is men tegen twee punten aangelopen, te weten de drijfmest en de schapenbeweiding. Deze projecten zijn niet gestopt, maar worden verbreed naar integrale gebiedsprocessen. GS menen daarmee meer recht te doen aan het vraagstuk dat voorligt en dat sneller duidelijkheid kan worden verkregen over wat nodig is. Dat laatste vindt gedeputeerde het allerbelangrijkst. Zij wil samen met gedeputeerde Zaal proberen om zo snel mogelijk een algehele lijn zichtbaar te maken van wat die verdienmodellen inhouden. Als men aan een bepaalde knop draait, moet men wel weten wat het financieel inhoudt. Gedeputeerde wijst in dat kader op het adagium "*put the money where your mouth is*". Men zal met elkaar moeten benoemen hoe het kan worden opgelost c.q. gedekt.

GS blijven met alle partijen in gesprek om te bekijken hoe het DANB, die verduurzaming, kan worden gerealiseerd. Daarnaast blijven alle andere mogelijkheden in de gebieden gehandhaafd.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording. Zij blijft zich echter zorgen maken, want de collectieven en het LTO zeggen niet zomaar dat ze het niet eens zijn met het stoppen van de pilots en dat ze grote bezwaren hebben tegen de nieuw voorgestelde werkwijze.

Gedeputeerde **Rommel** heeft aangegeven dat de lopende pilots doorgaan. De collectieven willen echter het verkenningsjaar niet voortzetten. Zij overleggen graag eerst met hun achterban. Hun ontevredenheid betreft met name het instrument DANB. Het format voor het DANB is overigens nog helemaal niet klaar. Het is derhalve nog wat voorbarig.

De heer **Smaling** (SP) sluit zich helemaal aan bij de vragen van mevrouw Koning-Hoeve (CDA). Hij schrok er ook wel van dat vertegenwoordigers van collectieven nu een beetje gesandwich worden en te weinig back-up hebben van hun achterban. "Natuurinclusieve landbouw" klinkt heel leuk, maar het moet wel mogelijk zijn. Daar hoort ook een verdienmodel bij. Delen we niet steeds te veel doekjes voor het bloeden uit door het steeds over "natuurinclusieve landbouw" te hebben, zonder dat duidelijk is wat het verdienmodel voor agrariërs betekent?

Gedeputeerde **Rommel** gaat ervan uit dat de heer Smaling haar verzoek ondersteunt om inzichtelijk te krijgen wat het verdienmodel betekent.

De heer **Klein** (CU) vindt het goed om hier meer informatie over te krijgen. Hij blijft echter nog een beetje in het ongewisse over waar het nu precies fout loopt. Gedeputeerde heeft het over drijfmest en schapenbeweiding. Kan zij de Staten wellicht schriftelijk informeren over waar die pijn dan zit?

Gedeputeerde **Rommel** meent dat het goed is om ook de evaluatie van het verkenningsjaar met de Staten te bespreken.

De derde rondvraag is afkomstig van de heer Zoon (PvdD) en betreft de jacht.

De heer **Zoon** (PvdD) wijst erop dat het bij slecht weer gebruikelijk is om de jacht te stoppen. Een belangrijke reden hiervoor is namelijk het voorkomen van verstoring van zowel de bejaagde als de onbejaagde dieren. Ze moeten hun energie besparen en zijn extra kwetsbaar bij voedselgebrek en uitputting. De plezierjacht is gelukkig al beëindigd per 31 januari jl. De landelijke vrijstelling, het populatiebeheer en de schadebestrijding zijn nog wel van kracht. De laatste twee worden gebaseerd op een provinciale ontheffing. De heer Zoon heeft derhalve de volgende twee vragen:

1. Heeft of gaat GS een verbod om de jacht uit te oefenen instellen? Zo nee, waarom niet?
2. Hebben GS richtlijnen opgesteld wanneer weersomstandigheden bijzonder genoeg zijn voor een verbod op de jacht?

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat de provincie Noord-Holland in artikel 7 van de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland criteria heeft opgenomen op basis waarvan de jacht kan worden opgeschort. De OD NHN controleert daarvoor de sneeuw- en ijsbedekking van de negen grote wateren in de provincie. Een voorwaarde voor het opschorten van de jacht is dat de sneeuw- of ijsbedekking op deze wateren voor een aaneengesloten periode van vier dagen aanhoudt. De weersverwachting moet dan ook zijn dat de opvolgende drie dagen ook geen verandering optreedt. Op basis van de laatste gegevens is er op dit moment nog geen aanleiding om de jacht op te schorten. De provincie houdt de weersverwachtingen in de gaten. Als er dan toch aanleiding zou zijn om de jacht op te schorten, dan zullen GS daar wellicht toe overgaan. Zij hebben hierover ook contact met de andere provincies.

De heer **Zoon** (PvdD) vraagt of hij het goed begrepen heeft dat de jacht pas achteraf wordt opgeschort, ook al wordt een code rood afgevaardigd met zeer extreem weer. Dat vindt de heer Zoon heel bijzonder.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat er criteria voor zijn en dat de dieren voor nu nog wel wat kunnen hebben. Er is ook overleg met de andere provincies, die dezelfde werkwijze hanteren.

Sluiting

De voorzitter dankt alle aanwezigen voor hun aanwezigheid en bijdrage en sluit de vergadering om 23.54 uur.

De eerstvolgende reguliere vergadering van de commissie NLG vindt plaats op maandag 15 maart a.s.